

STATSMINISTEREN

Oslo, 27. mars 2020

Stortingets presidentskap
Karl Johansgt. 22
0026 Oslo

Meddelelse til Stortinget om forskrifter fastsatt i medhold av koronaloven § 2

1. Innledning

Stortingets vedtak 24. mars 2020 til midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) ble sanksjonert i statsråd i dag.

Det følger av koronaloven § 5 første ledd at forskrifter gitt med hjemmel i loven skal etter kunngjøring umiddelbart meddeles Stortinget. Videre fremgår det av Innst. 205 S (2019-2020) at det legges opp til en skriftlig prosedyre, slik at Statsministerens kontor kan orientere om meddelelser blant annet etter koronaloven gjennom et brev til Stortingets presidentskap.

I punkt 2 orienteres på denne bakgrunn om de forskrifter som med hjemmel i koronaloven ble fastsatt i statsråd i dag. Kopi av den kongelige resolusjonen vedlegges for hver enkelt sak.

2. Forskrifter som med hjemmel i koronaloven ble fastsatt i statsråd 27. mars 2020

Forskrift under Forsvarsdepartementet

- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om Forsvarets operative virksomhet under koronaepidemien

Forskrift under Helse- og omsorgsdepartementet

- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19

Forskrifter under Justis- og beredskapsdepartementet

- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19

- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om straffegjennomføring for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19.

Forskrifter under Kunnskapsdepartementet

- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om tilpasninger i lovgivningen om barnehager som følge av utbrudd av Covid-19
- Midlertidig forskrift 27 mars 2020 om tilpasninger i lovgivningen om grunnskoleopplæring og videregående opplæring som følge av utbrudd av Covid-19
- Midlertidig forskrift 27. mars om tilpasninger i lovgivningen om opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap som følge av utbrudd av Covid-19
- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om tilpasninger i lovgivningen om utdanningsstøtte som følge av utbrudd av Covid-19
- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om tilpasninger i lovgivningen om universiteter og høyskoler som følge av utbrudd av Covid-19
- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om tilpasninger i lovgivningen om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleutdanning) som følge av utbrudd av Covid-19.

Forskrifter under Nærings- og fiskeridepartementet

- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om unntak fra reglene om fysisk møte i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper som følge av utbruddet av covid-19
- Mellombels forskrift 27. mars 2020 om unntak fra reglane om fysisk møte i samvirkeforetak som følgje av utbrotet av covid-19
- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om unntak fra reglene om fysisk møte i selskaper som følge av utbruddet av covid-19
- Midlertidig forskrift 27. mars 2020 om unntak fra reglene om fysisk møte i stiftelser som følge av utbruddet av covid-19.

Med vennlig hilsen

Erna Solberg

KONGELIG RESOLUSJON

Forsvarsdepartementet
Statsråd: Frank Bakke-Jensen

Ref.nr.:
Saksnr.: 2020/50221-10
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om Forsvarets operative virksomhet under koronaepidemien

1. Bakgrunn

Koronaviruskrisen setter Norge og den norske befolkningen på store prøvelser. Situasjonen er uoversiktlig, krevende og utvikler seg raskt. Forsvarssektoren har et tilfredsstillende beredskapslovverk tilpasset væpnet konflikt og krig, men rettsreglene er i mindre grad siktet inn mot en sivil, nasjonal krisesituasjon.

23/3-20 FB-)

Forsvarets hovedoppdrag er uendret i den situasjonen vi står i. Forsvaret skal fortsatt forsvare Norge og beskytte Norges frihet, suverenitet og selvstendighet. Å sikre Forsvaret bevegelsesfrihet på det territoriet det er ment å forsvare også i en sivil krise er helt avgjørende. Smittevernloven § 4-1 gir hver enkelt kommune myndighet til, på nærmere vilkår, å hindre innreise, utreise, gjennomfart med mer i kommunen. Kommunen kan også forby virksomhet, aktivitet og så videre. Hver av landets 350 kommuner kan fastsette egne forskrifter, uten krav om koordinering. I teorien åpner bestemmelsen opp for at en kommune kan stenge en militærleir eller en militær flystasjon dersom kommunen anser det som et smittevernmessig nødvendig tiltak. Kommunen kan også forby transport og forflytning inn til, ut av eller gjennom kommunen.

Forsvaret kan vise til en rekke områder hvor kommunenes tolkning og anvendelse av smittevernloven § 4-1 allerede rammer samfunnskritisk virksomhet på en måte som ikke er eller vil være forenlig med å opprettholde Forsvarets operative evne, beredskap og styrkeproduksjon. Det er derfor viktig å sikre Forsvaret en positiv rettslig hjemmel som trygger denne bevegelsesfriheten.

Unntak fra lokale bestemmelser fastsatt i medhold av smittevernloven § 4-1 er helt nødvendige tiltak for å trygge forsvarets operative evne. Unntakene anses som forsvarlige i forhold til at forsvaret vil kunne opprettholde sine samfunnskritiske funksjoner. Tiltaket som er foreslått i denne forskrift vurderes til å være tilstrekkelig effektive, da forsvaret vil kunne gjenopprette den nødvendige evne til å gjennomføre sine primærfunksjoner. Tiltaket oppveier langt på vei potensielle negative konsekvenser og må anses som forholdsmessige tiltak, da forsvaret ved gjennomføring av sin virksomhet til enhver tid vil følge helsemyndighetenes retningslinjer når det gjelder smitteverntiltak.

2. Nærmere om forskriften

Koronaloven § 2 sammenholdt med smittevernloven gir nødvendig hjemmelsgrunnlag for at Kongen i statsråd fastsetter forskrifter som skal bøte på konsekvenser av koronaepidemien.

Som en direkte følge av koronakrisen og kommunale vedtak i den forbindelse og med hjemmel i koronaloven vedtas det en midlertidig forskrift for å sikre bevegelsesfrihet for Forsvarets personell og materiell. Formålet er å opprettholde Forsvarets evne til å hevde norsk suverenitet og norske suverene rettigheter samt å opprettholde beredskap og operativ evne. Forskriften anses som et nødvendig, forsvarlig, effektivt og forholdsmessig tiltak for å bøte på konsekvensene av kommunale vedtak etter smittevernloven § 4-1.

Forskriftens §§ 1 og 2 inneholder bestemmelser om forskriftens formål samt virkeområde. Formålet er å sikre at Forsvarets operative evne, beredskap og styrkeproduksjon opprettholdes gjennom koronaepidemien.

Forskriftens § 3 inneholder bestemmelser om bevegelsesfrihet for Forsvarets personell og materiell, herunder luftfartøy, fartøy og kjøretøy. Forsvarets luftfartøy, fartøy, kjøretøy og personell kan, uhindret av kommunale vedtak etter smittevernloven § 4-1, foreta ellers lovlige forflytninger for gjennomføring av ordre eller oppdrag knyttet til operasjoner, beredskap, krisehåndtering eller styrkeproduksjon.

Forskriften anses ikke å medføre en innskrenkning av de rettigheter som er vernet i Grunnloven eller menneskerettsloven eller øvrige norske, folkerettslige forpliktelser.

Grunnet sakens hastepreg, at kommunale vedtekter allerede har fått betydelige konsekvenser for Forsvarets operative virksomhet, har det ikke vært praktisk gjennomførlig å sende forskriften på alminnelig høring. Unnlatt høring er i slike tilfeller hjemlet i forvaltningsloven § 37, 4. ledd bokstav a).

Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Smittevernloven er en av de lovene som kan utfylles, suppleres eller fravikes gjennom koronaloven. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes for Kongen i statsråd i tråd med koronaloven § 2, nest siste og siste ledd.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forskriften har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forsvarsdepartementet

tilrår:

Midlertidig forskrift om Forsvarets operative virksomhet under koronaepidemien fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om Forsvarets operative virksomhet under koronaepidemien

Dato	FOR-2020-03-XX-XXX
Departement	Forsvarsdepartementet
Avd/dir	Avdeling for sikkerhetspolitikk og operasjoner
Publisert	X
Ikrafttredelse	27.03.2020
Sist endret	
Endrer	
Gjelder for	Norge
Hjemmel	Midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv (koronaloven) § 2
Kunngjort	
Rettet	
Korttittel	Forsvarets koronaforskrift

§ 1 Forskriftens formål

Forskriftens formål er å sikre at Forsvarets operative evne, beredskap og styrkeproduksjon opprettholdes gjennom koronaepidemien.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder på norsk territorium. Forskriften gjelder også på norske fartøy og luftfartøy.

§ 3 Bevegelsesfrihet for avdelinger, tropper og personell, samt forflytning av materiell

Forsvarets luftfartøy, fartøy, kjøretøy og personell kan, uhindret av kommunale vedtak etter smittevernloven § 4-1, foreta ellers lovlige forflytninger for gjennomføring av ordre eller oppdrag knyttet til operasjoner, beredskap, krisehåndtering eller styrkeproduksjon.

Under planlegging og gjennomføring av forflytning og transport som nevnt i første ledd, skal nødvendige smitteverntiltak ivaretas for å unngå smitte og smittespredning.

§ 4 Motstrid mellom forskriften og kommunal forskrift vedtatt etter smittevernloven § 4-1

Ved motstrid mellom denne forskrift og lokal forskrift fastsatt av kommunen etter smittevernloven § 4-1, går denne forskriften foran.

§ 5 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.

Ref. nr.:

Saksnr.: 20/1363

Dato: 27.03.20

Midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19

1. Bakgrunn

Utbruddet av sykdommen Covid-19 utgjør en pandemi som har gjort det nødvendig å iverksette raske tiltak for å begrense smittespredning, for å beskytte liv og helse og for å sørge for opprettholdelse av samfunnskritiske funksjoner. Disse tiltakene har i all hovedsak vært hjemlet i smittevernloven og helseberedskapsloven.

Det er uklart hvordan smittesituasjonen nå vil utvikle seg, men det må forventes en stor vekst i antall pasienter med Covid-19. Mange av disse vil også kunne bli alvorlig syke. Samtidig vil befolkningen ha sine vanlige helseutfordringer. Helse- og omsorgstjenesten i Norge må derfor forberede seg på å håndtere en situasjon hvor mange er alvorlige syke. I en slik situasjon vil det oppstå betydelige ressurs- og kapasitetsutfordringer for helse- og omsorgstjenesten. Det vil innebære at helse- og omsorgstjenesten må foreta omstillinger, krevende prioriteringer og rasjonering.

Gjeldende helselovgivning er utarbeidet for å ivareta behovene i en normalsituasjon. Landet befinner seg nå i en krisesituasjon som dette regelverket ikke fullt ut tar høyde for. Helse- og omsorgsdepartementet mener at det i den foreliggende situasjon vil være nødvendig å foreta enkelte midlertidige endringer i regelverket. Endringene vil gi helse- og omsorgstjenesten det nødvendige handlingsrommet til å foreta omstillinger og prioriteringer. Samtidig skal de grunnleggende rettighetene til helse- og omsorgstjenester ivaretas.

De foreslåtte fravikelsene i pasient- og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven er hjemlet i lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven). Koronaloven gir Kongen myndighet til å gi midlertidige forskrifter om nødvendige tiltak for å begrense forstyrrelsen av normale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet av Covid-19. Lovens formål er å legge til rette for forsvarlige og effektive tiltak som er nødvendige for å begrense forstyrrelsen av normale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet av Covid-19. De foreslåtte endringene i forskrift 1. desember 2000 nr. 1208 om prioritering av helsetjenester, rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, rett til behandling i utlandet og om klagenemnd (prioriteringsforskriften) er hjemlet i pasient- og brukerrettighetsloven §§ 2-1 b femte ledd og 2-2 sjette ledd.

Forskriften vil ha samme virkningstid som koronaloven, det vil si én måned. Det haster å få på plass denne forskriften og det vil derfor ikke være tid til å fremme lovforslag for Stortinget. De foreslåtte endringene skal bidra til likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester og en effektiv utnyttelse av tilgjengelige ressurser. Forskriften vil ha kort virkningstid og departementet mener de foreslåtte endringene er forholdsmessige og i samsvar med formålet med koronaloven. Forskriften fremmes med samtykke fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Helsedirektoratet har utarbeidet et notat om hvordan helse- og omsorgstjenesten skal prioritere under Covid-19 pandemien. Det har vært flere korte høringsrunder på notatet, hvor direktoratet har mottatt gode innspill fra sektoren, inkludert pasient- og brukerorganisasjoner. De skisserte tiltakene i det nevnte notatet har vært et utgangspunkt for departementets vurdering av behovene for å tilpasse regelverket.

2. Høring

Forslaget til midlertidig forskrift har ikke vært på alminnelig høring, da dette på grunn av tidsaspektet ikke har vært praktisk mulig, jf. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav a. Det er avgjørende for sykehusenes kapasitet til å møte den forventede stigningen i antall alvorlig syke at endringene gjennomføres så raskt som mulig.

3. Departementets vurderinger og forslag

En krisesituasjon vil som nevnt innledningsvis innebære betydelige ressurs- og kapasitetsutfordringer for helse- og omsorgstjenesten. Pasient- og brukerrettighetsloven gir pasienter og brukere en rekke rettigheter knyttet til tilgang til helse- og omsorgstjenester som i en krisesituasjon begrenser muligheten til å prioritere ressursene på en hensiktsmessig måte. For å kunne møte kapasitets- og ressursutfordringer, mener departementet det er behov å foreta enkelte tilpasninger i bestemmelsene i lovens kapittel om rett til helse- og omsorgstjenester og transport.

Dette gjelder retten til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjeneste og retten til vurdering i spesialisthelsetjenesten. Departementet foreslår i tillegg at enkelte av de andre rettighetene i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 2 ikke skal gjelde i den midlertidige forskriftens virkningstid. Dette gjelder retten til fornyet vurdering, retten til fritt behandlingsvalg, retten til individuell plan og retten til kontaktlege. Det foreslås tilsvarende endringer i de korresponderende pliktbestemmelsene.

Rett til helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten

Det følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 b andre ledd første punktum at pasienter har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten. Det følger videre av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 b andre ledd andre punktum at spesialisthelsetjenesten skal fastsette en frist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp. Fristen skal settes i løpet av vurderingsperioden, jf. § 2-2. Av tredje punktum fremgår det at fristen skal settes i samsvar med det faglig forsvarlighet krever. Dersom det regionale helseforetaket ikke har sørget for at en pasient med rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten får den nødvendige helsehjelpen innen tidspunkt fastsatt i medhold av andre ledd, har pasienten

rett til nødvendig helsehjelp uten opphold, om nødvendig fra privat tjenesteyter.

I en presset situasjon vil spesialisthelsetjenesten måtte prioritere det som ikke kan vente uten alvorlige konsekvenser. Dette vil kunne føre til at mange pasienter som har rett til helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten vil måtte vente lengre på helsehjelpen de har krav på enn i en normalsituasjon. Samtidig vil stor uforutsigbarhet om antallet med Covid-19 som trenger øyeblikkelig hjelp gjør det vanskelig å planlegge aktiviteten. For å gi spesialisthelsetjenesten større handlingsrom for å møte fremtidig kapasitetsutfordringer, foreslår departementet at spesialisthelsetjenestens plikt til sette en frist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp ikke skal gjelde i det tidsrommet forskriften her er i kraft. Pasienten vil fortsatt ha rett til å få helsehjelp innen forsvarlig tid.

Som følge av at det ikke skal fastsette en frist, vil pasientens rett til alternativt tilbud ved fristbrudd også falle bort fra ved ikrafttredelsen. Dette innebærer at de som før forskriftens ikrafttredelse har fått vedtak om at de har rett til nødvendige spesialisthelsetjenester med en frist, ikke lenger vil kunne påberope seg denne fristen i den perioden forskriften gjelder. Etter at denne forskriften trer i kraft vil pasienten ikke ha rett til å få helsehjelp innen fristen, men fortsatt ha krav på å få nødvendig helsehjelp innen forsvarlig tid. Spesialisthelsetjenesten vil videre ikke ha plikt til å kontakte HELFO.

Retten til vurdering

Departementet foreslår enkelte tilpasninger i retten til vurdering etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2. Det følger av den nevnte bestemmelsen at pasienter som henvises til spesialisthelsetjenesten skal innen 10 virkedager etter at henvisningen er mottatt, få informasjon om han eller hun har rett til nødvendig helsehjelp. Vurderingen skal skje på grunnlag av henvisningen. Det innebærer at spesialisthelsetjenesten innen 10 virkedager skal ha foretatt en vurdering basert på henvisningen av om pasienten har behov for videre utredning eller behandling. Retten til vurdering gjelder enhver pasient som henvises til spesialisthelsetjenesten.

Mottak av henvisning utløser vurderingsplikt for spesialisthelsetjenesten. Dersom kapasiteten i helsetjenesten blir svært presset, kan det være at det vil bli vanskelig å gjøre vurderinger innen 10 dager slik loven legger opp til. Samtidig må det legges til grunn at spesialisthelsetjenesten har rutiner som sikrer at mottatte henvisninger vurderes raskt.

Pasientopplysninger må registreres i de pasientadministrative systemene og opplysninger skal rapporteres til Norsk pasientregister i henhold til Helsedirektoratets registreringsveiledere. Blant annet skal det registreres mottaksdato, vurderingsdato og om pasienten har rett til nødvendig helsehjelp. Videre skal frist og oppstart behandling eller utredning registreres.

Det er ønskelig at tjenesten fortsetter å rapportere administrativ informasjon til NPR slik at vi får kunnskap om situasjonen og endringer, og dermed også har en oversikt over antallet pasienter som venter på spesialisthelsetjenester.

For å gi spesialisthelsetjenesten større handlingsrom i den foreliggende situasjonen, foreslås det at fristen for vurdering utvides til 30 dager slik den var inntil 1. november 2015. Ved mistanke om alvorlig eller livstruende sykdom vil pasienten fortsatt ha rett til raskere vurdering.

I pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 første ledd fjerde punktum fremgår det at dersom pasienten vurderes til å ha behov for helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, skal pasienten samtidig informeres om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang. Tidspunktet for oppmøte skal i de tilfeller hvor det er mulig, være en dato og klokkeslett (time). Tidspunktet det informeres om bør i alle tilfeller ikke overskride et tidsintervall på en uke.

Det må forventes at det framover vil bli mer utfordrende for helsetjenesten å planlegge på kort og lang sikt. Det taler for at spesialisthelsetjenesten bør ha mulighet til å vurdere hvordan det er mest hensiktsmessig å organisere innkalling av de pasienter som skal få helsehjelp. På den annen side vil pasienten ha behov for å få beskjed om vedkommende har rett til helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten og når vedkommende kan forvente å få time.

Manglende registrering kan også føre til at sykehusene mister oversikten over pasientene. Dette vil også kunne gjøre det vanskeligere å foreta en riktig prioritering.

Departementet foreslår ikke endringer i plikten til å informere om at pasienten vurderes å ha behov for helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten. For å ta høyde for at spesialisthelsetjenesten kan komme i en situasjon hvor den ikke vil ha tilstrekkelig oversikt, foreslår departementet en tilpasning slik at det skal informeres om tidspunkt for oppstart av utredning eller behandling, dersom dette er mulig. Dette vil åpne for at spesialisthelsetjenesten kan informere pasienten om at den på et senere tidspunkt vil komme tilbake med et tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang.

Det fremgår videre av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd at dersom spesialisthelsetjenesten ikke er i stand til å finne et tidspunkt (time) før fristen som er satt for når pasienten senest skal få helsehjelp, skal HELFO umiddelbart kontaktes, jf. § 2-1 b fjerde ledd.

De foreslåtte endringene i plikten til å sette frist og til å gi tilbakemelding om konkret tidspunkt for utredning eller behandling gjør det lite hensiktsmessig å opprettholde bestemmelsen om plikten til å kontakte HELFO. Som det fremgår under omtalen av rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, foreslår departementet at spesialisthelsetjenesten ikke skal sette slik frist i den nåværende situasjonen. Som følge av dette må det også foretas enkelte tilpasninger i § 2-2 andre ledd og i prioriteringsforskriftens § 5.

Rett til fritt behandlingsvalg

Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-4 gir pasienter rett til fritt behandlingsvalg. Bestemmelsen regulerer både pasientenes rett til å velge hvor henvisningen skal sendes og hvor helsehjelpen skal finne sted. Retten til å velge gjelder alle pasienter som blir henvist til spesialisthelsetjenesten, og

gjelder i utgangspunktet hele landet. Retten skiller ikke på institusjonstype, og i utgangspunktet gjelder rettigheten alle typer virksomheter. For private tilbud gjelder blant annet godkjenningskrav etter spesialisthelsetjenesten § 4-3. Et grunnleggende vilkår for valgetten er at virksomheten som velges kan gi pasienten det tilbudet som pasienten har behov for. Retten til fritt behandlingsvalg gjelder i forbindelse med planlagt undersøkelse og/eller behandling i spesialisthelsetjenesten.

Departementet mener at spesialisthelsetjenesten i den foreliggende situasjon har behov for et stort handlingsrom for å kunne styre pasientflyten og til å benytte tilgjengelige ressurser på best mulig måte. Departementet foreslår derfor at retten til fritt behandlingsvalg som hovedregel ikke skal gjelde i forskriftens virkningsperiode. Retten til fritt behandlingsvalg skal fortsatt gjelde psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og intensiv habilitering av barn i godkjente virksomheter etter spesialisthelsetjenesteloven § 4-3. I tillegg vil retten til fritt behandlingsvalg også gjelde for pasienter som ved forskriftens ikrafttredelse allerede er tatt inn under utredning eller behandling i godkjent virksomhet etter § 4-3.

Rett til fornyet vurdering

Det følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-3 at pasienter har rett til fornyet vurdering av sin helsetilstand av spesialisthelsetjenesten etter henvisning fra lege. Retten gjelder bare en gang for samme tilstand. Ved behov for tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengighet gjelder retten til fornyet vurdering også etter henvisning fra helse- og omsorgstjenesten i kommunen og sosialtjenesten.

Departementet mener det i den foreliggende situasjon er viktig at spesialisthelsetjenesten har handlingsrom til å benytte tilgjengelige ressurser til de formål som har størst nytte. Departementet foreslår derfor at retten til fornyet vurdering ikke skal gjelde i perioden som denne forskriften gjelder.

Rett til individuell plan

Pasient og bruker som har behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 rett til å få utarbeidet individuell plan. Det påligger en tilsvarende plikt på den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten. Formålet med planen er å bidra til et helhetlig tilbud for pasientene.

Departementet mener det i den foreliggende situasjon er viktig at den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten har tilgjengelig handlingsrom til å prioritere ressursene til det formål som har størst nytte. Departementet foreslår derfor at retten til individuell plan ikke skal gjelde i perioden som denne forskriften gjelder. Det foreslås tilsvarende for pliktbestemmelsene som speiler rettighetsbestemmelsen.

For pasienter hvor det avdekkes rett til og behov for individuell plan i den perioden som denne forskriften gjelder, skal individuell plan utarbeides når forskriften oppheves. Det må antas at denne forskriften vil være på plass i en relativt kort periode, og departementet mener derfor dette er forholdsmessig.

Rett til kontaktlege

Pasient som har alvorlig sykdom, skade eller lidelse, og som har behov for behandling eller oppfølging av spesialisthelsetjenesten av en viss varighet, har etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5a rett til å få oppnevnt kontaktlege. Det følger av spesialisthelsetjenesteloven at kontaktlegen skal være involvert i behandlingen eller oppfølgingen av pasienten. Helseinstitusjon som omfattes av denne loven, skal peke ut kontaktlege for pasienten så snart som mulig etter at det er vurdert at pasienten har rett til kontaktlege, senest første virkedag etter innleggelse eller poliklinisk undersøkelse. Pasienten skal så snart som mulig få vite hvem som er hans eller hennes kontaktlege, og det skal orienteres om hvilket ansvar og hvilke oppgaver kontaktlegen har. Kontaktlegen skal være pasientens faste medisinskfaglige kontakt.

Departementet mener at det i den foreliggende situasjon er viktig at spesialisthelsetjenesten har handlingsrom til å benytte tilgjengelige ressurser til de formål som har størst nytte. Departementet foreslår derfor at kontaktlege ikke skal gjelde i perioden som denne forskriften gjelder.

4. Administrative og økonomiske konsekvenser

Spesialisthelsetjenesten foretar nå nødvendige omstillinger og prioriteringer for å kunne håndtere utbruddet av sykdommen Covid-19 på en best mulig måte. Blant annet må flere polikliniske konsultasjoner og elektive behandlinger utsettes. Antall utsettelse vil avhenge av hvor lenge unntakstilstanden vedvarer. Antallet personer som venter på spesialisthelsetjenester vil derfor øke framover. Utsettelse av planlagt behandling vil gi spesialisthelsetjenesten lavere aktivitetsbaserte inntekter, samtidig som kostnadene samlet sett vil øke. Hvor mye er uklart på dette tidspunktet. Endringene som foreslås her er ment å redusere de administrative konsekvensene som følger av enkelte plikter spesialisthelsetjenesten har i dag. Departementet har ikke sikre anslag over hvor mye ressurser som brukes i dag på å overholde disse pliktene. Siden det er usikkert hvor lenge de foreslåtte endringene vil virke, er det uansett ikke mulig å anslå konkret de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene. Endringene kan også medføre behov for at tjenesten gjør tilpasninger i administrative rutiner og systemer.

Omstillinger og nødvendig prioritering i spesialisthelsetjenesten vil innebære at flere vil få behov for kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette vil få administrative og økonomiske konsekvenser for kommunene.

5. Ikrafttredelse

Det foreslås at forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften oppheves.

Helse- og omsorgsdepartementet

t i l r å r:

Midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19

(Fastsatt ved kongelig resolusjon 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvensene av utbrudd av Covid-19 mv. § 2 og pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 b femte ledd og § 2-2 sjette ledd. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet med samtykke fra Justis- og beredskapsdepartementet.)

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å bidra til en likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester og en effektiv utnyttelse av tilgjengelige ressurser under utbruddet av Covid-19.

§ 2 Forholdet til annet regelverk

Forskriften §§ 3 og 4 erstatter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1b (rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten) med unntak av femte ledd og § 2-2 (rett til vurdering). Forskriften § 5 erstatter forskrift 1. desember 2000 nr. 1208 om prioritering av helsetjenester, rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, rett til behandling i utlandet og om klagenemnd (prioriteringsforskriften) § 5.

§ 3 Rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten

Pasienten har rett til øyeblikkelig hjelp fra spesialisthelsetjenesten, jf. spesialisthelsetjenesteloven § 3-1.

Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten innen forsvarlig tid. Retten til nødvendig helsehjelp gjelder de tjenestene som spesialisthelsetjenesten har ansvaret for å yte og finansiere, jf. spesialisthelsetjenesteloven §§ 2-1 a og 4-4.

Spesialisthelsetjenesten skal gi den som søker eller trenger helsehjelp, de helse- og behandlingmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

§ 4 Rett til vurdering

Pasient som henvises til spesialisthelsetjenesten, skal innen 30 virkedager etter at henvisningen er mottatt av spesialisthelsetjenesten, få informasjon om han eller hun har rett til nødvendig helsehjelp, jf. § 2-1 b andre ledd. Vurderingen skal skje på grunnlag av henvisningen. Ved mistanke om alvorlig eller livstruende sykdom har pasienten rett til raskere vurdering.

Dersom pasienten vurderes til å ha rett til nødvendig helsehjelp, skal pasienten så langt mulig informeres om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang. Tidspunktet for oppstart av utredning eller behandling skal settes i samsvar med det faglig forsvarlighet krever.

Pasienten skal opplyses om klageadgang, klagefrist og den nærmere fremgangsmåten ved klage.

Henvisende instans skal gis samme informasjon som pasienten får etter første og andre ledd.

Spesialisthelsetjenesten kan uten hinder av taushetsplikten gi nødvendige helseopplysninger til HELFO dersom det er nødvendig for å sikre at pasienten får nødvendig helsehjelp innen forsvarlig tid.

§ 5 Informasjonsplikten

Den som har foretatt vurderingen av om pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, jf. § 2, eventuelt om pasienten har rett til helsehjelp i utlandet jf. prioriteringsforskriften § 3, skal skriftlig informere pasienten om resultatet av vurderingene.

Henvisende instans skal få samme informasjon som pasienten.

§ 6 Andre unntak fra pasient- og brukerrettighetsloven

Følgende bestemmelser i pasient- og brukerrettighetsloven gjelder ikke:

1. § 2-3 om rett til fornyet vurdering
2. § 2-5 om rett til individuell plan
3. § 2-5 a om rett til kontaktlege.

§ 2-4 om rett til fritt behandlingsvalg gjelder kun for psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og intensiv habilitering av barn i virksomhet godkjent etter spesialisthelsetjenesteloven § 4-3, og for pasienter som ved forskriftens ikrafttredelse er tatt inn til utredning eller behandling i slik virksomhet.

§ 7 Unntak fra spesialisthelsetjenesteloven

Følgende bestemmelser i spesialisthelsetjenesteloven gjelder ikke:

1. § 2-5 om individuell plan
2. § 2-5 c om kontaktlege.

§ 4-3 første ledd om fritt behandlingsvalg gjelder kun for psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og intensiv habilitering av barn, og for pasienter som ved forskriftens ikrafttredelse er tatt inn til utredning eller behandling.

§ 8 Unntak fra helse- og omsorgstjenesteloven

Følgende bestemmelse i helse- og omsorgstjenesteloven gjelder ikke:

1. § 7-1 om individuell plan.

§ 9 Unntak fra prioriteringsforskriften

Følgende bestemmelser i prioriteringsforskriften gjelder ikke:

1. § 4 om vurdering av og fastsettelse av frist for nødvendig helsehjelp
2. § 4 a om særskilt fristregel for barn og unge under 23 år med psykiske lidelser eller rusmiddelavhengighet
3. § 6 om fristbrudd.

§ 10 Varighet

Forskriften gjelder så lenge midlertidig lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) gjelder.

§ 11 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften oppheves.

KONGELIG RESOLUSJON

Justis- og beredskapsdepartementet
Statsråd: Monica Mæland

Ref.nr.: 19
Saksnr.: 20/1391
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19

1 Bakgrunnen for forslaget

Domstolene, politiet og påtalemyndigheten har innrettet sin virksomhet i tråd med forskrifter, tiltak og anbefalinger fra myndighetene for å redusere risiko for spredning av Covid-19. Dette gjelder blant annet karantene- og isolasjonsplikt og tilrådinger om å unngå personlig kontakt og begrense reisevirksomhet. Det er også nødvendig å ta hensyn til særlig risikoutsatte grupper. Overholdelse av disse tiltakene gjør det ikke mulig å opprettholde normal saksavvikling. I en slik situasjon må utvalgte sakstyper prioriteres, og et betydelig antall saker må utsettes.

Domstoladministrasjonen har overfor departementet understreket at det er svært viktig å iverksette avhjelpende tiltak så raskt som mulig. Domstolene holder for tiden bare rettsmøter i utvalgte saker og prioriterte sakstyper. Domstoladministrasjonen anser det som tvingende nødvendig å innføre fleksible signaturløsninger, utvide adgangen til å holde fjernmøter og åpne for større innslag av skriftlighet under rettergang. Det er behov for løsninger som åpner for at fagdommere og meddommere kan signere avgjørelser uten oppmøte i domstolene, fordi fysisk oppmøte i mange tilfeller ikke vil være mulig på grunn av de tiltakene som er iverksatt. På samme måte vil en utvidet adgang til å bruke fjernmøteløsninger og behandle saker skriftlig, gjøre det mulig å avvikle flere saker på en trygg og effektiv måte uten risiko for overføring av smitte. Dersom slike tiltak ikke iverksettes snarlig, vil det ifølge Domstoladministrasjonen få klart negative konsekvenser for saksavviklingen og svekke domstolenes evne til å behandle for eksempel fengslingsaker og andre saker om straffeprosessuelle tvangsmidler.

I medhold av midlertidig lov 27. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 (koraloven) § 2 kan det fastsettes midlertidige forskrifter som kan utfylle, supplere eller fravike utvalgte lover, så langt det er nødvendig for å ivareta lovens formål. Lovens formål er å tilrettelegge for forsvarlige, effektive og forholdsmessige tiltak som er nødvendige for å begrense forstyrrelsen av sentrale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet av Covid-19, og for å avhjelpe negative konsekvenser for befolkningen, næringslivet, offentlig sektor og samfunnet for øvrig, se nærmere Prop. 56 L (2019–2020) og Innst. 204 L (2019–2020). Departementet varslet i proposisjonen punkt 3.4 at det, for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19, kunne bli aktuelt å foreslå forenklinger og tiltak innenfor justissektoren med hjemmel i koronaloven. Blant tiltakene som ble fremhevet, var å utvide adgangen til å bruke fjernmøteløsninger i domstolene, åpne for mer skriftlig behandling i flere saker og innføre

midlertidige signaturløsninger. Hensikten er å begrense oppmøte i domstolene og innrette saksavviklingen ut fra situasjonen med blant annet karantene- og isolasjonsplikt og reisebegrensninger for dommere, parter og andre aktører.

Virksomhet knyttet til lov og orden, herunder domstolenes virksomhet, er grunnleggende for at samfunnet skal fungere. Tiltakene som er iverksatt som følge av utbruddet av Covid-19, har allerede fått alvorlige konsekvenser for saksavviklingen i domstolene samt påtalemyndigheten og politiet. Formålet om å avhjelpe negative konsekvenser for befolkningen som følge av at denne grunnleggende samfunnsfunksjonen er rammet, kan etter departementets syn ikke raskt nok ivaretas gjennom en normal lovbehandling i Stortinget. Et stort antall utsatte rettssaker kan få betydelige negative konsekvenser for samfunnet og den enkelte, og det kan også bryte med den enkeltes grunnlovfestede rett til å få sin sak avgjort av en uavhengig og upartisk domstol innen rimelig tid. Tiltakene i denne forskriften er ment å avhjelpe de konsekvensene som utbruddet av Covid-19 har for domstolenes saksavvikling. Bestemmelsene i forskriften skal gjøre det mulig for domstolene å avvikle saker og for dommerne å utføre sine oppgaver etter loven, og med dette ivareta befolkningens rettssikkerhet.

Behovet for forenklinger og tiltak har blitt belyst gjennom innspill fra domstolene selv, politiet og påtalemyndigheten, og domstolenes brukere. Departementet har underveis i arbeidet blant annet mottatt tilbakemeldinger fra Domstoladministrasjonen, Riksadvokaten, Politidirektoratet, Regjeringsadvokaten, Dommerforeningen og Advokatforeningen. Departementet sendte 24. mars 2020 et notat med forslag til forskrift på høring til de nevnte aktørene, i tillegg til de juridiske fakultetene i Bergen, Oslo og Tromsø, og Norges institusjon for menneskerettigheter. Høringsnotatet ble samtidig publisert på regjeringens nettsider, slik at også andre kunne avgi høringssvar. Høringsfristen var 24 timer. Departementet mottok i underkant av 60 høringssvar. Følgende avga høringssvar:

Domstoladministrasjonen, Norges Høyesterett, Agder lagmannsrett, Borgarting lagmannsrett, Eidsivating lagmannsrett, Frostating lagmannsrett, Gulating lagmannsrett, Hålogaland lagmannsrett, Asker og Bærum tingrett, Drammen tingrett, Fredrikstad tingrett og Halden tingrett, Inntrøndelag tingrett, Jæren tingrett, Kongsberg og Eiker tingrett, Nedre Romerike tingrett og Øvre Romerike tingrett, Nord-Troms tingrett, Oslo tingrett, Sør-Trøndelag tingrett og Fosen tingrett, Søre Sunnmøre tingrett, Vestfold tingrett, Akershus og Oslo jordskifterett, Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett, Den norske Dommerforening, Den norske Dommerforening i Sør-Trøndelag tingrett, Riksadvokaten, Agder statsadvokatembeter, Det nasjonale statsadvokatembetet, Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter, Møre og Romsdal statsadvokatembeter, Oslo statsadvokatembeter, Rogaland statsadvokatembeter, Troms og Finnmark statsadvokatembeter, Trøndelag statsadvokatembeter, Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter, Økokrim, Politidirektoratet, Advokatforeningen, De faste forsvarerne ved Høyesterett, Generaladvokaten, Juristforbundet, Politijuristene, Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn, Norges institusjon for menneskerettigheter, Regjeringsadvokaten, Advokatfirmaet Glittertind, Landsorganisasjonen i Norge, Næringslivets Hovedorganisasjon, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Stine Sofies Stiftelse, Anna Nylund, Heidi Tavlan, Knut Storvik, Stein Dons Heinfjell, Vegard Rosenvinge Lauvdahl, og Ørnulf Øyen og Gert Johan Kjølby.

Høringsinstansene slutter seg i det vesentlige til departementets problembeskrivelse, og det er departementets inntrykk at høringsinstansene i hovedtrekk støtter forslagene og anser dem som

effektive, proporsjonale og nødvendige for å avhjelpe konsekvenser av sykdomsutbruddet. Departementet har på bakgrunn av hørings svarene foretatt enkelte endringer sammenlignet med forslaget som ble sendt på høring, men dette er ikke markert med henvisninger til høringsinstansene eller ved å referere eller sitere fra de enkelte hørings svarene. Av innholdsmessige endringer fra høringsnotatet kan det særlig nevnes at det alternative forslaget om at en beslutning om fjernmøte eller fjernavhør ikke skulle kunne brukes som ankegrunn, ikke videreføres. Når det gjelder forskriftens bestemmelser om skriftlig behandling, er det også foretatt enkelte justeringer på bakgrunn av høringsinnspillene. Det kan særlig nevnes at forskriften § 3 om skriftlig behandling av visse enedommersaker har fått et noe utvidet anvendelsesområde. Det er videre presisert at forskriften skal gjelde også for Svalbard, og at den gjelder for forliksrådene og jordskifterettene så langt den passer.

Det er etter departementets syn også behov for å vurdere tilpasninger i reglene om forkynning. Dette behovet ble for øvrig nevnt av flere høringsinstanser. Departementet vil vurdere å følge opp dette i forskrift med hjemmel i domstoloven § 163 a.

På denne bakgrunn fremmes et forslag om en forskrift med tiltak som anses nødvendige for å muliggjøre og sikre en forsvarlig og trygg saksavvikling i rettsvesenet. Forskriften som foreslås utfyller, fraviker og supplerer lover som er omfattet av forskriftshjemmelen i koronaloven § 2, først og fremst domstoloven, straffeprosessloven og tvisteloven. Departementet foreslår i hovedtrekk følgende tiltak:

- Utvide adgangen til å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør i domstolene (punkt 2)
- Utvide adgangen til skriftlig behandling av straffesaker og straffeprosessuelle tvangsmidler i domstolene (punkt 3)
- Tilrettelegge for fleksible løsninger for signering av dokumenter, herunder avgjørelser i domstolene og påtaleunntatelser i politiet og påtalemyndigheten (punkt 4)
- Tilrettelegge for fleksible løsninger for avsigelse av rettslige avgjørelser mv. (punkt 4)
- Tilrettelegge for at utleveringsbegjæringer anses mottatt også ved elektronisk oversendelse, samt at rettsanmodninger kan mottas elektronisk fra stater utenfor EU og Schengen (punkt 5).

2 Fjernmøter og fjernavhør i domstolene

2.1 Gjeldende rett

I *straffesaker* kan rettsmøter om forlengelse av fengslingsfrister etter straffeprosessloven § 185, såkalte fengslingsforlengelser, holdes som fjernmøter når retten finner det ubetenkelig, og rettsmøtet ellers ville medført omkostninger som ikke står i rimelig forhold til betydningen av at siktede møter. Det kreves likevel samtykke fra siktede til fjernmøte når retten samtidig skal behandle spørsmål om isolasjon etter § 186 a, og når det har gått mer enn 90 dager siden siktede sist hadde rett til å få fengslingsspørsmålet behandlet i ordinært rettsmøte. Påtalemyndigheten og siktede skal gis anledning til å uttale seg før det tas beslutning om fjernmøte, og siktede skal sikres fortrolig kommunikasjon med sin forsvarer under møtet.

Rettsmøter om pådømmelse av saker uten tiltalebeslutning og hovedforhandling etter § 248, såkalte tilståelsesdommer, kan holdes som fjernmøter med bildeoverføring når siktede samtykker, og retten finner det ubetenkelig.

Vitner og sakkyndige kan avhøres ved fjernavhør etter § 109 a jf. § 149 a når de ikke har møteplikt på grunn av den geografiske begrensning i § 109, eller andre særlige forhold gjør det ønskelig. Når en forklaring kan være særlig viktig, eller andre forhold gjør det betenkelig, bør fjernavhør likevel bare gjennomføres når den som skal avgi forklaring, ikke har møteplikt, eller vilkårene for å pålegge tiltalte eller andre å forlate rettssalen etter § 284 første ledd første, fjerde eller femte punktum er oppfylt.

Nærmere regler om fjernmøter og fjernavhør er gitt i forskrift 12. august 2011 nr. 835 om fjernmøter og fjernavhør i straffesaker.

I *sivile saker* kan rettsmøter helt eller delvis holdes som fjernmøter etter tvisteloven § 13-1 når det er særskilt bestemt eller partene samtykker. Rettsmøter om den videre behandlingen av saker etter § 9-4, såkalte planmøter, og saksforberedende rettsmøter etter § 9-5, jf. også § 29-14 tredje ledd, kan også holdes som fjernmøter. Det samme gjelder rettsmøter etter § 10-3 til sluttbehandling av saken i småkravprosess.

I Høyesterett kan stemmegivningen skje i fjernmøte etter § 13-1 når partene samtykker.

Parter, vitner og sakkyndige kan avhøres ved fjernavhør etter § 21-10 når direkte avhør ikke lar seg gjennomføre eller er spesielt byrdefullt eller kostnadskrevenne. Når en forklaring kan være særlig viktig, eller andre forhold gjør det betenkelig, bør det ikke foretas fjernavhør. Det kan likevel alltid gjennomføres fjernavhør når kostnadene eller ulempene med direkte avhør er store i forhold til betydningen tvisten har for partene.

Nærmere regler om fjernmøter og fjernavhør er gitt i forskrift 21. desember 2007 nr. 1605 til tvisteloven (tvistelovforskriften).

2.2 Departementets vurdering og forslag

Domstolene og deres brukere gir uttrykk for at utsettelse og andre utfordringer knyttet til personlig kontakt bør avhjelpest ved blant annet å utvide adgangen til å holde fjernmøter. Innspillene bygger på et grunnsyn om at fjernmøter er et tjenlig alternativ til ordinære rettsmøter, og ellers at skriftlig behandling kan benyttes når det er forenlig med hensynet til forsvarlig behandling, og det er umulig eller uforholdsmessig byrdefullt å behandle saken i ordinært rettsmøte eller fjernmøte. Departementet er enig i disse utgangspunktene.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å utvide adgangen til å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør. Det foreslås en generell adgang til å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør i straffesaker og sivile saker, som kommer i tillegg til muligheten til å beslutte fjernmøte eller fjernavhør i medhold av andre bestemmelser. Forslaget er generelt utformet og omfatter også saker etter spesialprosess, så som konkurssaker, skiftesaker og gjeldsordningssaker. Den utvidede adgangen bør benyttes når det er nødvendig og ubetenkelig. Den enkelte sak må vurderes konkret. Kravet om nødvendighet skal likevel ikke praktiseres strengt, men tolkes i lys av risikoen for smitte og alternative avhjelpende tiltak. Domstolene bør undersøke om rettsmøter kan holdes som ordinære møter gjennom tilrettelegging, for eksempel ved å sørge for nødvendig avstand mellom aktørene, eller ved at det på annen måte unngås personlig kontakt når deltakerne oppholder seg på samme sted. Hvorvidt det er ubetenkelig å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør, kan stille seg ulikt i straffesaker og sivile saker. Det skal foretas en samlet vurdering, hvor det avgjørende er om det, alle forhold tatt i betraktning, vil være ubetenkelig å bruke fjernmøter eller fjernavhør. Se for øvrig merknadene til § 2.

Fjernmøteforslagene gjelder for domstolene i alle instanser, og det omfatter også hovedforhandling i tingrettene, ankeforhandling i lagmannsrettene, og ankeforhandlinger og andre rettsmøter i Høyesterett, inkludert voteringen etter straffeprosessloven § 32. Siden bevisvurderingen under skyldspørsmålet ikke kan ankes til Høyesterett, jf. § 306, og de fleste straffesaker i Høyesterett har sin tyngde på rene juridiske spørsmål, ligger forholdene etter departementets syn godt til rette for å holde fjernmøter også i siste instans. Fjernmøtereglene i forskriften får så langt de passer anvendelse for forliksrådene og jordskifterettene.

I *straffesaker* vil sakens karakter og siktedes rettigheter være sentrale hensyn ved vurderingen av om det kan benyttes fjernmøte. Departementet mener at det ikke bør fremgå av forskriften hvilke sakstyper som kan behandles i fjernmøte, men vil likevel fremheve enkelte sakstyper som kan være særlig egnet for det. Tilståelsessaker etter straffeprosessloven § 248 er én slik sakstype. Det samme er fengslinger etter § 185, som det etter rettspraksis er adgang til å avgjøre uten at siktede, aktor og forsvarer er til stede, ved såkalt kontorforretning. Rettsmøter om fengslingsforlengelser etter § 185 fjerde ledd bør, som i dag, også kunne holdes som fjernmøter. Saker om besøksforbud og oppholdsforbud etter straffeprosessloven kapittel 17 a og om opprettholdelse av førerkortbeslag etter vegtrafikkloven § 33 nr. 3 er andre egnede sakstyper. Det samme gjelder rettsmøter om internering etter utlendingsloven § 106 b, både førstegangsinternering og ved behandling av begjæring om forlenget internering. For øvrig bør saksforberedende rettsmøter kunne holdes som fjernmøter også i straffesaker.

I rettsmøter hvor det etter domstolloven § 31 skal være til stede et rettsvitne, må det legges til rette for deltakelse på en betryggende måte, for eksempel slik at rettsvitnet deltar sammen med andre eller via en egen fjernmøteløsning.

I *sivile saker* forutsetter en beslutning om fjernmøte etter gjeldende rett samtykke fra partene eller et særskilt rettslig grunnlag. Det er etter departementets syn behov for å fravike samtykkekravet. Selv om partene i den foreliggende situasjonen må antas å ville samtykke i egnede saker, tilsier tilbakemeldinger fra domstolene og andre aktører at det er behov for å kunne beslutte fjernmøter også uten samtykke. I de sivile sakene vil vurderingen av ubetenkelighet blant annet bero på om spørsmålene som behandles, er egnet for drøftelse i fjernmøte, og om én eller begge parter er selvprosederende. Departementet foreslår heller ikke for de sivile sakene å angi hvilke sakstyper det egner seg å behandle i fjernmøter, men vil fremheve at det kan være særlig aktuelt når tidsmomentet er av avgjørende betydning, for eksempel i saker om midlertidig sikring etter sjuende del i tvisteloven. Det er etter departementets syn også grunn til å fremheve særskilt at det både etter gjeldende rett og forslaget er adgang til å gjennomføre rettsmeklinger og holde saksforberedende møter som fjernmøter.

Som en ordensregel, for å sørge for kontradiksjon om behandlingen, foreslår departementet at partene skal gis anledning til å uttale seg om spørsmålet om bruk av fjernmøter og fjernavhør. Retten skal derfor ta opp disse spørsmålene med partene i både straffesaker og sivile saker.

Offentlighetens interesse i å følge rettssaker bør etter departementets syn tilstrebes ivaretatt også når det holdes fjernmøter, og det bør legges til rette for at pressen og andre interesserte kan delta i rettsmøter, så langt dette lar seg gjøre på en betryggende måte. Pressen og andre interesserte bør i rimelig tid gis informasjon om rettsmøter og om hvilke muligheter det er for å følge dem, for eksempel gjennom fjernmøteløsninger eller internettoverføring.

Departementet foreslår også å klargjøre at det skal være adgang til å beslutte at tolking skal skje som fjerntolking når det er forsvarlig.

3 Skriftlig behandling av straffesaker og straffeprosessuelle tvangsmidler i domstolene

3.1 Gjeldende rett

Etter straffeprosessloven står muntlighetsprinsippet og bevisumiddelbarhetsprinsippet særlig sterkt under hovedforhandlingen. Etter loven skal hovedforhandlingen være muntlig, og vitnemål og aktørenes innlegg presenteres direkte for retten, jf. straffeprosessloven § 278 første ledd og § 296 første ledd. Videre skal «[s]kriftlige bevis leses opp av den som fører beviset, når ikke retten bestemmer noe annet», jf. straffeprosessloven § 302. Domstolen kan dessuten bare bygge på de bevisene som er ført under hovedforhandlingen, jf. § 305. Etter § 85 første ledd bokstav a plikter siktede å møte til hovedforhandlingen.

Straffeprosessloven § 327 fastsetter at ankeforhandling gjennomføres etter de regler som gjelder for første instans, så langt de passer og ikke annet er bestemt. Etter § 333 kan likevel anker til lagmannsretten som gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen eller reaksjonsfastsettelsen – såkalte begrensede anker – behandles skriftlig hvis partene samtykker. Skriftlig behandling av straffutmålingsanker er imidlertid bare aktuelt hvis strafferammen er på seks år eller mindre. Det er ikke adgang til skriftlig behandling av anke over dom til Høyesterett. Utenfor hoved- og ankeforhandling er hovedregelen at saksbehandlingen langt på vei er skriftlig og bygger på middelbar bevisføring. For eksempel treffes avgjørelser om tvangsmidler i stor utstrekning på grunnlag av politiets saksdokumenter. For å sikre kontradiksjon, har partene imidlertid rett til å være til stede i rettsmøter under etterforskningen og komme med opplysninger og begjæringer, se straffeprosessloven § 244. Til andre rettsmøter enn hovedforhandlingen er siktede bare pliktig til å møte når retten finner hans fremmøte nødvendig etter sakens stilling, jf. § 85 første ledd bokstav b.

Ved førstegangsfengslinger har påtalemyndigheten ikke plikt til å fremstille den siktede for tingretten hvis siktede motsetter seg det, og hans fremmøte ikke er nødvendig for å avgjøre fengslingsspørsmålet, se Rt. 2013 side 766 og straffeprosessloven § 85 annet ledd. I så fall må siktede samtykke til at spørsmålet om fengsling avgjøres uten hans tilstedeværelse, se Rt. 2011 side 589. Når det gjelder fengslingsforlengelser, har siktede på tilsvarende måte en rett til å være til stede i rettsmøtet, men kan også bli fremstilt mot sin vilje dersom retten finner det nødvendig, se § 185 fjerde ledd første og annet punktum. I sak om opprettholdelse av besøksforbud etter § 222 a siste ledd har både den et forbud skal beskytte og den forbudet er rettet mot, rett til å være til stede og til å uttale seg. Partene kan imidlertid gi avkall på denne retten. Det samme gjelder for siktede i saker om opprettholdelse av førerkortbeslag, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 3.

3.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener at det er grunn til å åpne for skriftlig behandling av avgjørelser etter straffeprosessloven i noe større utstrekning enn etter gjeldende rett. Sammen med en utvidet adgang til bruk av fjernmøte og fjernavhør vil det bidra til å avhjelpe de negative konsekvenser utbruddet av Covid-19 har fått for domstolenes virksomhet.

En utvidelse av adgangen til å behandle saker skriftlig er ikke aktuell for alle sakstyper. For departementet er det eksempelvis klart at det ikke bør innføres en adgang for retten til å beslutte skriftlig behandling av meddomsrettssaker i tingrettene eller henviste anker i lagmannsrettene som omfatter bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.

Et grunnleggende vilkår for skriftlig behandling bør være at det er forenlig med hensynet til forsvarlig behandling. Dette innebærer blant annet at det må foreligge et forsvarlig og tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag, og at retten til og behovet for kontradiksjon ivaretas på en tilfredsstillende måte. Som hovedregel bør heller ikke retten beslutte skriftlig behandling når det er mest hensiktsmessig å avhjelpe smittefaren ved hjelp av fjernmøteteknologi, se punkt 2, med unntak for tilfeller der partene samtykker til behandlingsmåten. Samtidig vil betydningen av muntlig behandling variere med sakens karakter og øvrige forhold. Det bør derfor gis fleksible regler som åpner for skriftlig behandling når bruk av fjernmøte eller fjernavhør medfører ulemper eller vansker som ikke står i et rimelig forhold til den betydning muntlig behandling har i saken. Etter omstendighetene vil det kunne være uforholdsmessig krevende å gjennomføre muntlige forhandlinger med eller uten bruk av fjernmøteteknologi.

Etter departementets syn er det forsvarlig å åpne for skriftlig behandling av spørsmål om fortsatt fengsling, fortsatt beslag av førerkort og opprettholdelse av besøksforbud. Dette er enedommersaker som etter omstendighetene kan behandles skriftlig på en forsvarlig og betryggende måte. Siktete bør likevel ikke bli fratatt muligheten til å delta i rettsmøtet i større utstrekning enn det som er nødvendig. For å beslutte skriftlig behandling bør det derfor være et vilkår at det er uforholdsmessig krevende eller byrdefullt å holde et rettsmøte som fjernmøte, eventuelt at det ikke har vært mulig å gjennomføre saken på en slik måte. Det antas at det normalt vil være hensiktsmessig å gjennomføre rettsmøtet som fjernmøte i disse sakene, men spørsmålet må vurderes konkret. Når det gjelder førstegangsfengslinger og saker om besøksforbud i eget hjem, mener departementet at dette er så vidt inngripende tiltak at den siktede eller den et besøksforbud retter seg mot, bør gis mulighet til å møte dommeren i et ordinært rettsmøte eller ved bruk av fjernmøteteknologi. Det samme gjelder fengslingsforlengelser når påtalemyndigheten har begjært fullstendig isolasjon i medhold av straffeprosessloven § 222 a, eller det har gått minst 90 dager siden forrige gang fengslingsspørsmålet ble muntlig behandlet.

Det er også et behov for å utvide lagmannsrettens adgang til å beslutte skriftlig behandling av anke over dom som ikke gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Bestemmelsen i straffeprosessloven § 333 første ledd krever, i motsetning til den tilsvarende bestemmelsen i tvisteloven § 29-16 femte ledd, partenes samtykke. Etter departementets oppfatning kan samtykkekravet erstattes med en plikt for retten til å høre partenes syn før en beslutning treffes. Det bør uansett være et krav at skriftlig behandling er forsvarlig. Det bør i tillegg kreves at muntlige forhandlinger med bruk av fjernmøteteknologi ikke lar seg gjennomføre eller medfører ulemper eller vansker som ikke står i et rimelig forhold til den betydning muntlig behandling har i saken.

Etter departementets syn bør lagmannsretten med partenes samtykke også kunne beslutte skriftlig behandling av straffutmålingsanket i seksårssakene. Dette er det i dag ikke adgang til etter straffeprosessloven § 333. Det antas at også disse straffutmålingsankene vil kunne være godt egnet for en skriftlig behandling, ettersom det finnes en rikholdig rettspraksis om straffenivået for mange av de alvorligste lovbruddene. Samtidig bør det ses hen til at lagmannsretten ved ankeforhandling om reaksjonsfastsettelsen i seksårssakene skal settes med to fagdommere og fem meddommere, mens en skriftlig behandling vil skje uten deltakelse fra meddommere, jf. straffeprosessloven § 332 første ledd, jf. domstolloven § 12. Det bør derfor kreves at partene samtykker til en skriftlig behandlingsform.

Etter gjeldende rett er det ikke adgang til skriftlig behandling av anke til Høyesterett over dom i straffesak. I sivile saker kan derimot Høyesteretts ankeutvalg bestemme at en anke over dom skal behandles skriftlig hvis sakens spørsmål egner seg for det, se tvisteloven § 30-10 fjerde ledd. Etter departementet syn er det grunn til midlertidig å innta en tilsvarende adgang for straffesakenes vedkommende. Et stort antall av straffesakene for Høyesterett gjelder rent juridiske spørsmål som forsvarlig kan behandles skriftlig, og bevisføringen for domstolen er i det vesentlige middelbar. Det er også relevant at anke over dom til Høyesterett ikke kan grunnes på feil ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, jf. straffeprosessloven § 306. De hensyn som muntlighetsprinsippet i særlig grad skal ivareta, gjør seg dermed ikke gjeldende i samme grad som i saker hvor umiddelbar bevisføring er sentralt, se NOU 2016: 24 punkt 5.3.5. Det vises også til at muntlige forhandlinger, med eller uten bruk av fjernmøteløsninger, under de rådende forhold kan være krevende å gjennomføre, og at det er ønskelig å redusere restansene i påvente av at normal drift gjenopptas. Ved en skriftlig behandling vil det ikke bli avholdt muntlige forhandlinger som allmennheten kan følge, men Høyesteretts avgjørelser vil selvsagt være offentlig tilgjengelige.

På denne bakgrunn mener departementet at Høyesteretts ankeutvalg skal kunne beslutte skriftlig behandling når sakens spørsmål egner seg for det, og det er forsvarlig. Høyesteretts ankeutvalg må ved vurderingen ta stilling til om skriftlig behandling i den konkrete saken vil være forenlig med en forsvarlig og rettferdig rettergang, herunder om saken vil bli tilstrekkelig opplyst uten muntlige forhandlinger. Ved vurderingen vil ankeutvalget også kunne vurdere om hensynet til offentlighet tilsier at det holdes muntlige forhandlinger, enten som ordinært rettsmøte eller som fjernmøte. Selv om departementet antar at det i hvert fall i noen utstrekning vil kunne være hensiktsmessig å gjennomføre forhandlinger for Høyesterett som fjernmøte, ser ikke departementet tilstrekkelig grunn til å innta et vilkår i forskriften om at skriftlig behandling skal være subsidiært til muntlige forhandlinger. Når det gjelder den nærmere reguleringen av gjennomføringen av den skriftlige behandlingen, bør det gis tilsvarende regler som i tvisteloven § 30-10 fjerde ledd, jf. § 29-16 femte ledd. Reglene gir en adgang til å kombinere skriftlighet med muntlig behandling av ett eller flere enkeltspørsmål. Dette vil også i straffesakene være betryggende regler som blant annet sikrer at hensynet til kontradiksjon blir tilstrekkelig ivarettatt.

4 Signaturløsninger og avsigelse av rettslige avgjørelser mv.

4.1 Signaturløsninger og avsigelse av rettslige avgjørelser i domstolene

I prosesslovene stilles det krav om undertegning av blant annet rettslige avgjørelser, jf. tvisteloven § 19-4 annet ledd og straffeprosessloven § 43 og § 52, rettsbok, jf. tvisteloven § 13-5 fjerde ledd og straffeprosessloven § 26, og rettsforlik, jf. tvisteloven § 19-11 annet ledd. Ved avsigelse av rettslige avgjørelser er ordningen at rettslige avgjørelser anses avsagt skriftlig når den er undertegnet, jf. tvisteloven § 19-4 annet ledd og straffeprosessloven § 43 tredje ledd. Dette er videre et vilkår at rettens leder eller en fagdommer denne utpeker skal undertegne til slutt, jf. tvisteloven § 19-4 annet ledd og straffeprosessloven § 43 første ledd, eller ved at siste dommer har underskrevet, jf. straffeprosessloven § 52 første ledd.

Domstolene har ikke et system for digital signatur, men det er et anerkjent behov for å få innført løsninger som kan supplere eller erstatte kravene som i dag innebærer at dokumenter underskrives fysisk. Det er også lagt til grunn i forarbeidene til tvisteloven at begrepet underskrift bør være teknologinøytralt, jf. NOU 2001: 32 Rett på sak Bind A side 568.

Domstoladministrasjonen har i dag et pågående arbeid med å få innført en permanent løsning for elektronisk signatur i domstolene, og en slik løsning må tilfredsstillende kravet om at elektronisk signatur skal ha en teknisk løsning som sikrer notoritet for signaturen, jf. domstoloven § 197 a annet ledd. Utover dette kravet til signaturløsningen, antar departementet at en permanent signaturløsning bør være slik at den ut fra både tekniske og praktiske hensyn, informasjonssikkerhetshensyn og hensynet til innretning og investeringer, skal stå seg over tid.

Videre kan det nevnes at departementet har til behandling et høringsforslag (høringsnotat 12. juli 2018 om endringer i tvisteloven – tvistelovevalueringen) der det for ordens skyld søkes klargjort i loven at det kan underskrives på likelydende dokumenter etter tvisteloven § 19-4 annet ledd. Departementet fremhever disse forholdene innledningsvis fordi det viser at de endringene og supplementene i forskriften som gjelder signaturløsninger og avsigelse av rettslige avgjørelser, er tuftet på behov som allerede har gjort seg gjeldende i lang tid. Den typen tiltak som her innføres for å møte domstolenes behov er etter sin art allerede ansett som både effektive og forsvarlige.

Departementet har fått innspill fra domstolene og Domstoladministrasjonen om at behovet for fleksible signaturløsninger som ikke krever oppmøte med fysisk signering av dokumenter, er tvingende nødvendig som følge av situasjonen med utbruddet av Covid-19. I domstolenes virke har både tingrettene og lagmannsrettene et stort innslag av saker med meddommere fra hele rettskretsen. Disse må regelmessig møte til domskonferanse og for å underskrive avgjørelser på et tidspunkt etter at sakene er avholdt. Det samme gjelder i saker med flere fagdommere. Både reisen, herunder særlig dersom dette skjer ved kollektiv transport, og gjennomføring av fysiske møter, innebærer økt smitterisiko. I tillegg er det slik at den praktiske gjennomføringen av møtevirksomhet og reisevirksomhet vanskeliggjøres, og i enkelte tilfeller umuliggjøres, som følge av reiserestriksjoner, karantene og isolasjon som følge av utbrudd av Covid-19.

Til illustrasjon vil alternative signaturløsninger for lagmannsretten kunne bidra til at reiser tur-retur for fem meddommere unngås, og det vil bidra til at møtevirksomhet med samling av syv dommere unngås. I tillegg vil dette avhjelpe at dommere som har hjemmekontor, ikke må reise og møtes fysisk. I saker med enedommer, det være seg i tingretten eller under saksforberedelsen i lagmannsretten, vil alternative signaturløsninger kunne legge til rette for å få utført arbeidet på hjemmekontor, med tilsvarende redusert reisevirksomhet og oppmøte i domstolenes lokaler.

En midlertidig løsning som gir mulighet til å undertegne avgjørelser uten at det skjer ved et fysisk oppmøte, vil etter departementets være et effektivt tiltak, som i lys av beskrivelsene ovenfor er nødvendig for saksavviklingen i domstolen når aktørene skal imøtekomme smitteverntiltak og for å avhjelpe de praktiske utfordringene og begrensningene for oppmøte og reise som følger av karantene- og isolasjonsplikt i situasjonen med utbruddet av Covid-19. Det er etter departementets syn behov for å foreslå en signaturløsning som kan tas i bruk straks.

Domstoladministrasjonen arbeider som nevnt med å få på plass en permanent løsning for digital signatur, men dette systemet er ikke på plass og kan ikke settes i verk på kort tid. Som det er nevnt ovenfor, vil en permanent signaturløsning måtte være slik at den imøtekommer kravet om en teknisk løsning som sikrer notoritet for signaturen, og videre antas det at løsningen ut fra både tekniske og praktiske hensyn, informasjonssikkerhetshensyn og hensynet til innretning og investeringer, skal stå seg over tid. Det antas imidlertid at det fra Domstoladministrasjonen kan være utsikter til å få på plass et midlertidig system for en elektronisk signatur. Departementet legger til grunn at Domstoladministrasjonen gjennom sitt pågående arbeid med løsninger for digital signatur, har et vurderingsgrunnlag og kompetansegrunnlag som vil kunne legges til grunn

for deres vurderinger av om en innretning for en midlertidig elektronisk signaturløsning vil være tilstrekkelig betryggende. På denne bakgrunn anser departementet det som forsvarlig at det gis hjemmel til å benytte en løsning for elektronisk signatur som Domstoladministrasjonen kan bestemme, med den forutsetningen at løsningen er betryggende og ivaretar hensynet til informasjonssikkerhet og notoritet.

All den tid en slik midlertidig elektronisk signaturløsning ikke er på plass, er det behov for å åpne for en midlertidig signaturløsning som er innrettet ut fra de tekniske forutsetningene som allerede foreligger. En slik løsning kan være at dokumenter underskrives fysisk og enten skannes eller tas bilde av, deretter sendes til domstolene og registreres i domstolenes saksbehandlingssystem. Det forutsettes at rettens leder fører kontroll med at dokumentet med slutningen, som skal sendes til domstolen for registrering er likelydende med dokumentet som ble sendt ut for underskriving, slik at notoriteten sikres. Departementet vil presisere at det er en forutsetning at dokumentene registreres i domstolenes saksbehandlingssystem.

Departementet ser imidlertid at en slik løsning vil innebære manuelle operasjoner og kan være tungvint. Den forutsetter at den som skal underskrive har tilgang til en skriver, fortrinnsvis i hjemmet. Dette kommer særlig på spissen når rettslige avgjørelser skal avsies i saker med flere dommere, herunder især for lagmannsretten. Det kan også være forhold som gjør at alle rettens medlemmer ikke kan ta i bruk en slik elektronisk signaturløsning som Domstoladministrasjonen måtte bestemme, det være seg om det oppstår tekniske problemer eller andre utfordringer for den enkelte når det gjelder å ta i bruk en digital løsning. Det bør det etter departementets syn tas høyde for i forskriften. På denne bakgrunn er det etter departementets syn behov for og hensiktsmessig at det gis adgang til en løsning der rettens leder eller en fagdommer kan underskrive på en rettslig avgjørelse for avsigelse etter godkjenning fra rettens øvrige medlemmer. Dette vil etter departementets syn kreve at godkjenningen fra rettens øvrige medlemmer bekreftes skriftlig og undertegnes særskilt av dommeren, etter kravene som gjelder for undertegnelse. Videre må slik bekreftelse fremgå enten av samme dokument som avgjørelsen eller på et eget dokument som følger med avgjørelsen. Departementet vil presisere at det er en forutsetning at dokumentene registreres i domstolenes saksbehandlingssystem. Departementet vurderer det slik at kravet om en bekreftelse, som igjen underskrives, og registreres i domstolenes saksbehandlingssystem, vil kunne gi tilstrekkelig notoritet for en slik midlertidig løsning. Departementet viser til at rettens leder i alle tilfelle skal være den som underskriver på rettslige avgjørelser til slutt, jf. blant annet tvisteloven § 19-4 annet ledd, og mener at dette vil kunne være en forsvarlig løsning. For øvrig legges det til grunn at rettens leder både har kommunikasjon med rettens øvrige medlemmer forut for og i forbindelse med avsigelse av rettslige avgjørelser, og at det ligger til rette for å føre en kontroll med at dokumentene er likelydende, slik at notoriteten sikres.

Domstoladministrasjonen beskriver situasjonen som følge av utbruddet av Covid-19 slik at driften i domstolene nærmest har stoppet helt opp, og at kun de mest tidskritiske sakene nå gjennomføres. Det er departementets vurdering at løsningene som skisseres ovenfor, er forsvarlige som alternativer til fysisk signatur ved oppmøte, og at det er forholdsmessige tiltak for avhjelpe de negative konsekvensene som følge av utbruddet av Covid-19 har for og den grunnleggende samfunnsfunksjonen domstolene utgjør.

Som følge av en innføring av midlertidige signaturløsninger som skal gjelde for prosesslovene, herunder for flere typer avgjørelser og for flere typer underskriftskrav, vurderer departementet det

som hensiktsmessig, særlig av pedagogiske årsaker, å oppstille noen særskilte, og etter intensjonen klargjørende reguleringer for avsigelse av dom i saker for straffeprosessloven, jf. forskriften § 8 annet ledd, undertegning av rettsboken, jf. forskriften § 9 og for inngåelse av rettsforlik, jf. forskriften § 10. Noen av disse endringene innebærer en viss adgang til forenkling for den saksbehandlingen som er av mer intern karakter for retten. Det vises til de generelle vurderingene ovenfor som underbygger at denne typen tiltak, i form av forenkling gjennom bruk av signaturløsninger som reduserer behov for fysisk oppmøte mv., både bidrar til å overholde de tiltakene som myndighetene har pålagt og anbefalt for befolkningen, og at denne typen tiltak er effektive, forsvarlige og nødvendige for å avhjelpe de negative konsekvensene for saksavviklingen i domstolene.. Det vises for øvrig til merknadene til disse bestemmelsene.

4.2 Signaturløsninger i påtalemyndigheten

For påtalemyndigheten foreslås det å gjøre et unntak fra kravet om underskrift i påtaleinstruksen for så vidt gjelder beslutning om påtaleunntatelse. Det foreligger på nåværende tidspunkt ikke en teknisk løsning som sikrer tilstrekkelig notoritet. Det er behov for å gjøre et unntak fra kravet inntil et godkjent system for digital signatur er på plass. Det skal imidlertid sikres notoritet på annen måte.

5 Internasjonalt rettslig samarbeid

5.1 Krav til utleveringsbegjæring fra fremmed stat

Lov om utlevering av lovbrytere m.v. 13. juni 1975 nr. 39 (utleveringsloven) regulerer utlevering mellom Norge og alle andre land enn de nordiske og medlemsstatene i EU. En utleveringsbegjæring fra fremmed stat skal fremsettes via diplomatiske kanaler, med mindre annet følger av overenskomst med vedkommende stat, jf. utleveringsloven § 13 nr. 1. Den praktiske hovedregelen er at utleveringsbegjæringen sendes via diplomatiske kanaler, fra den fremmede stats ambassade til det norske Utenriksdepartementet, som oversender anmodningen til Justis- og beredskapsdepartementet.

Utleveringsloven forutsetter at utleveringsbegjæringen sendes per post. Dette fremkommer forutsetningsvis av utleveringsloven § 13 nr. 3. Der fremgår det at ved begjæring om utlevering til rettsforfølgning skal vedlegges original eller bekreftet avskrift av pågripelsesbeslutningen eller annen beslutning som er utferdiget i samsvar med vedkommende stats lovgivning. Dersom utleveringen gjelder fullbyrding av dom, følger tilsvarende forutsetningsvis av § 13 nr. 4, der det fremgår at den fellende dommen skal vedlegges i original eller bekreftet avskrift.

Utleveringsloven § 13 svarer til utleveringskonvensjonen av 1957 artikkel 12 nr. 2 a.

Etter departementets vurdering har det særlig to praktiske konsekvenser at en utleveringsbegjæring fra fremmed stat må oversendes per post. Det innebærer for det første at fristen etter utleveringsloven § 20 nr. 2 ikke avbrytes før utleveringsbegjæringen er Utenriksdepartementet eller Justis- og beredskapsdepartementet fysisk i hende. Utleveringsloven § 20 nr. 2 regulerer blant annet hvor lenge norske myndigheter kan anvende tvangsmidler før formell utleveringsbegjæring må være innkommet.

Den andre praktiske konsekvensen er at saken ikke kan bringes inn for retten for vilkårsprøving før den originale utleveringsbegjæringen er departementet fysisk i hende, jf. utleveringsloven § 13 nr. 3 og 4. I HR-2017-985-U hadde Østerrike begjært en polsk borger utlevert. Østerrike

hadde kun vedlagt en ubekreftet kopi av pågripelsesbeslutningen. Høyesterett konkluderte med at det ikke var grunnlag for å avsi kjennelse etter utleveringsloven § 17 nr. 1 om at vilkårene for utlevering er til stede, og både lagmannsrettens og tingrettens kjennelser ble opphevet.

At utleveringsloven forutsetter at utleveringsbegjæringen oversendes per post, med original eller bekreftet kopi av pågripelsesbeslutning eller rettskraftig dom, forhindrer effektivt internasjonalt samarbeid i lys av de ekstraordinære omstendighetene som nå foreligger med utbruddet av Covid-19. En rekke utenlandske myndigheter har informert om at de har redusert bemanning, med utstrakt bruk av hjemmekontor og elektroniske løsninger. Det kan derfor være krevende for utenlandsk myndighet å fremskaffe originaler eller bekreftede kopier fra respektive judicielle myndigheter i vedkommende stat. Det vil også være utfordrende å få videresendt den papirbaserte utleveringsbegjæringen gjennom alle formelle ledd innenfor de korte fristene som gjelder. Flere stater har dessuten varslet at de kun vil behandle og sende ut elektroniske rettsanmodninger og utleveringsbegjæringer.

Departementet foreslår at fremmed stat kan fremsette begjæring om utlevering ved bruk av elektronisk kommunikasjon, og at kravet om original eller bekreftet kopi av pågripelsesbeslutningen eller rettskraftig dom frafaller, jf. utleveringsloven § 13 nr. 3 og nr. 4. Det foreslås å presisere at det med utleveringsbegjæringen kan vedlegges kopi av pågripelsesbeslutning eller rettskraftig dom. Utleveringsbegjæringen med vedlegg i original eller bekreftet skal ettersendes per post så snart situasjonen tillater det. Forslaget anses derfor å være i samsvar med utleveringskonvensjonen artikkel 12. Det fastholdes at begjæringen må sendes via diplomatiske kanaler, med mindre annet følger av overenskomst fremmed stat, jf. utleveringsloven § 13 nr. 1.

For å avhjelpe eventuelle betenkeligheter knyttet til elektronisk fremsendelse av utleveringsbegjæringer, foreslås det at Justis- og beredskapsdepartementet skal foreta rimelige undersøkelser for å sikre at utleveringsbegjæringen er fremsendt av kompetent myndighet i anmodende stat, etter mønster av forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 annet ledd. Det vil særlig være behov for slike undersøkelser der utleveringsbegjæringen fremsendes direkte fra fremmed stat til Norge, uten forutgående kontakt mellom norske og utenlandske myndigheter.

Departementet foreslår å kommunisere muligheten for elektronisk fremsettelse av utleveringsbegjæringer til Norge via relevante samarbeidskanaler, herunder Europarådet.

5.2 Elektronisk fremsendelse av rettsanmodninger fra fremmed stat

Etter forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 første ledd kan norske myndigheter behandle rettsanmodninger som er fremsendt fra utenlandsk myndighet ved bruk av telefaks, e-post eller andre elektroniske kommunikasjonsmidler i den utstrekning det følger av overenskomst med fremmed stat eller for øvrig er avtalt. Rettsanmodning fra stater som ikke deltar i Schengen-samarbeidet eller er medlem av EU må ettersendes per post for at norske myndigheter skal kunne etterkomme anmodningen.

En rekke utenlandske myndigheter har informert om at de har redusert bemanning, med ustrakt bruk av hjemmekontor og elektroniske løsninger. Det kan derfor være krevende for fremmed stat å oversende eller ettersende rettsanmodninger per post slik dagens situasjon er med utbruddet av Covid-19. Departementet ønsker derfor å lempe på disse kravene.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at norske myndigheter aksepterer rettsanmodninger som er fremsendt ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, uavhengig av om dette følger av overenskomst med staten eller for øvrig er avtalt. Det foreslås videre å presisere at rettsanmodninger fra stater utenfor EU og Schengen-samarbeidet først trenger å ettersendes når situasjonen tillater det.

Den myndighet som mottar anmodningen til behandling må foreta rimelige undersøkelser for å sikre at dokumentene er fremsendt av kompetent myndighet i den anmodende stat, jf. forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 annet ledd.

Departementet foreslår å kommunisere muligheten for elektronisk fremsendelse av rettsanmodninger til Norge via relevante samarbeidskanaler, herunder Europarådet.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene er administrative tilpasninger for å kunne opprettholde domstolenes saksavvikling samtidig som smittespredning i forbindelse med Covid-19 begrenses. En utvidet adgang til å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør setter domstolene i stand til å behandle saker som ikke kan behandles som normalt ved fysisk oppmøte i rettslokalene, og som en konsekvens av sykdomsutbruddet ellers ville blitt utsatt. Forslaget gir økt fleksibilitet i saksavviklingen. Det vil være positivt og nødvendig for domstolenes mange brukere at saker fortsatt blir avviklet. Samtidig krever det tilpasning i arbeidsform for domstolene, advokater, politi, tolker og andre brukere av domstolene. Forslaget vil kunne bidra til å redusere restanseoppbygningen i domstolene og straffesakskjeden for øvrig, og begrenser dermed de økonomiske og administrative konsekvensene av at saker avlyses og utsettes. Forslagene om å åpne for skriftlig behandling vil på samme måte bidra til å avhjelpe negative konsekvenser. Dette gjelder særlig i tilfeller hvor muntlig behandling, med eller uten bruk av fjernmøte, ikke lar seg gjennomføre eller er uforholdsmessig byrdefullt i lys av den nåværende situasjonen.

Eventuelle merkostnader dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 Formål og virkeområde

Paragrafens første ledd første punktum angir at formålet med denne forskriften er å tilrettelegge for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i domstolene, politiet og påtalemyndigheten ved å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19. Forskriften gjelder også for jordskifterettene, som er særdomstoler etter domstoloven § 2. For jordskifterettene vil særlig bestemmelsene om fjernmøter og fjernavhør, og om signering og avsigelse av avgjørelser, gjelde så langt de passer. Første ledd annet punktum fastslår at forskriften så langt den passer gjelder for forliksrådene, som er meklingsinstitusjoner med begrenset domsmyndighet som angitt i tvisteloven § 6-10.

Forskrifter fastsatt med hjemmel i koronaloven gjelder for Svalbard i det omfanget og med de stedlige tilpasningene Kongen bestemmer, jf. koronaloven § 3 annet punktum. Svalbardloven § 2 fastslår at norsk privatrett og strafferett og den norske lovgivning om rettspleien gjelder for Svalbard, når ikke annet er fastsatt. Det foreslås på denne bakgrunn at forskriften skal gjelde også for Svalbard.

Til § 2 Fjernmøter og fjernavhør

Etter forskriften § 2 utvides adgangen til å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør i domstolene. Et *fjernmøte* er et møte hvor ikke alle deltakerne er til stede samme sted, men deltar ved bruk av fjernmøteutstyr, for eksempel som telefon- eller videokonferanse. Ved *fjernavhør* er den som avhøres ikke til stede, men deltar ved fjernmøteutstyr.

Bestemmelsen omfatter rettsmøter i tingrettene, lagmannsrettene og Høyesterett, også hoved- og ankeforhandling. Fjernmøte kan besluttes for hele eller deler av et rettsmøte og kan brukes i kombinasjon med skriftlig behandling. Det er ikke krav om at noen av deltakerne må være til stede på samme sted, og retten kan beslutte hvilke deltakere som skal delta ved fjernmøteutstyr. Dette gir fleksibilitet til for eksempel å beslutte at noen fagdommere eller meddommere skal delta fra rettens lokaler, mens øvrige deltar gjennom fjernmøteløsninger. En løsning der dommerne og advokater sitter i samme rom, mens andre deltar gjennom fjernmøteløsninger, kan også tenkes. I Høyesterett kan det etter bestemmelsen også besluttes at stemmegivningen i sivile saker etter tvisteloven § 19-4 fjerde ledd og straffesaker etter straffeprosessloven § 32 tredje ledd skal skje i fjernmøte. Bestemmelsen gjelder så langt det passer også for forliksrådene og jordskifterettene.

Retten kan etter forskriften § 2 første ledd beslutte at rettsmøter helt eller delvis skal holdes som fjernmøter, og avhør gjennomføres som fjernavhør, når det er nødvendig og ubetenkelig.

Bestemmelsen supplerer gjeldende rett og gir generelle føringer for bruk av fjernmøteløsninger i sivile saker og straffesaker, samt saker etter spesialprosess, som må vurderes i den enkelte sak.

Rettergangen må være rettferdig og ivareta partenes rettssikkerhet. Det er ikke et krav om samtykke fra partene eller siktede. Nødvendighetsvilkåret skal tolkes i lys av ulempene ved oppmøte og alternative avhjelpende tiltak, og skal ikke praktiseres strengt, jf. punkt 2.2.

Ubetenkelighetsvilkåret gir anvisning om at det skal foretas en konkret vurdering av forsvarlighet, hvor det blant annet kan ses hen til:

- sakens karakter, herunder varighet og eventuell bevisførsel
- hensynet til partene, eventuelle fornærmede og vitner
- antall involverte deltakere, og hvem deltakerne er
- ulempene ved oppmøte
- formålet med møtet
- fjernmøteutstyret, herunder om møtet holdes som telefon- eller videokonferanse
- om møtet holdes helt eller delvis som fjernmøte
- hvor deltakerne kan befinne seg, herunder om deltakelse kan skje fra steder underlagt offentlig kontroll, og i hvilken grad det kan sikres verdige og betryggende rammer for møtet
- offentlighetens mulighet til å følge saken
- partenes syn.

I straffesaker bør det etter annet ledd annet punktum særlig ses hen til sakens karakter, herunder blant annet kompleksitet, alvorlighetsgrad og varighet, omfanget av bevisførselen, og siktedes rettigheter, herunder om disse ivaretas på en tilfredsstillende måte i fjernmøte. Siktede må også sikres fortrolig kommunikasjon med sin forsvarer i møtet.

Partene skal gis anledning til å uttale seg før det tas en beslutning om fjernmøte, jf. annet ledd første punktum, og partenes syn bør i alminnelighet tillegges betydelig vekt.

Retten kan bestemme at tolking skal skje som fjerntolking når det er forsvarlig, jf. første ledd annet punktum.

Rettens avgjørelser om fjernmøter og fjernavhør etter første ledd treffes som beslutning, og kan ikke ankes særskilt, jf. tredje ledd. Beslutningen kan imidlertid brukes som ankegrunn.

Til § 3 Skriftlig behandling av avgjørelse om fengslingsforlengelse mv.

Etter forskriften § 3 kan visse enedommersaker behandles skriftlig når nærmere vilkår er oppfylt. Det er ikke krav om samtykke fra siktede eller partene for at saker etter første ledd bokstav a til c skal kunne behandles skriftlig. Derimot kreves det at skriftlig behandling er forsvarlig. Det må foreligge et tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag, og retten til kontradiksjon må ivaretas på en tilfredsstillende måte. Når det gjelder begjæringer om fortsatt varetektsfengsling, er det særlig relevant å se hen til om siktede har anført vesentlige nye forhold siden forrige gang spørsmålet ble behandlet muntlig. Dersom påtalemyndigheten har oversendt en sak om førerkortbeslag eller besøksforbud til tingretten uten å gjennomføre politiavhør, vil det også kunne reises spørsmål om det er tilstrekkelig grunnlag for å avgjøre saken uten at det holdes muntlig forhandling i form av ordinært rettsmøte eller fjernmøte. Dette kan etter omstendighetene stille seg annerledes hvis det er oppnevnt forsvarer eller inngitt en skriftlig redegjørelse.

Adgangen til å behandle sakene skriftlig etter § 3 er i utgangspunktet subsidær til bruk av fjernmøteteknologi. Skriftlig behandling kan bare skje når det er uforholdsmessig byrdefullt eller krevende å avholde rettsmøtet ved hjelp av fjernmøteteknologi. Det skal blant annet ses hen til sakens karakter og det konkrete behovet for muntlig behandling i saken. På generelt grunnlag skal det mer til for å beslutte skriftlig saksbehandling av fengslingsforlengelser enn de andre enedommersakene i første ledd. Spørsmålet må imidlertid vurderes konkret.

Det kan også være at det ikke har vist seg å være mulig å gjennomføre saken ved hjelp av fjernmøteteknologi. Et eksempel er der siktede i en førerkortbeslagsak er lovlig stevnet eller innkalt til et rettsmøte som gjennomføres som fjernmøte, men ikke er tilgjengelig på oppgitt tidspunkt. Etter omstendighetene vil dette kunne sidestilles med situasjonen der siktede ikke møter til et ordinært rettsmøte. Når siktedes fremmøte ikke er nødvendig for sakens opplysning, vil saken kunne behandles skriftlig hvis det ikke er opplyst eller sannsynliggjort at siktede har gyldig forfall.

Forskriften § 3 er ikke ment å innskrenke adgangen til å samtykke til skriftlig behandling etter gjeldende rett, se punkt 3.1. For eksempel kan siktede i samme utstrekning som ellers samtykke til at politiets begjæring om varetektsfengsling behandles uten siktede eller forsvarerens tilstedeværelse i rettsmøtet. Dette er likevel uttrykkelig fremhevet for saker etter første ledd bokstav a til c, se annet ledd. Det særlige kravet om at den skriftlige behandlingen må være subsidær til bruk av fjernmøteteknologi gjelder med andre ord ikke når det er samtykket til skriftlig behandling.

Dersom påtalemyndigheten har begjært fullstendig isolasjon i medhold av straffeprosessloven § 186 a, er det et vilkår for skriftlig behandling at den siktede samtykker i dette, se tredje ledd. Det samme gjelder når det har gått mer enn 90 dager siden forrige gang fengslingsspørsmålet eller spørsmålet om fortsatt internering ble muntlig behandlet. I samsvar med regelen i annet ledd gjelder særkravet i første ledd heller ikke for disse sakene så lenge det foreligger samtykke. I fjerde ledd fremgår det at partene skal gis anledning til å uttale seg før beslutning om skriftlig behandling treffes.

Rettens avgjørelse om skriftlig behandling treffes som beslutning, og kan ikke ankes særskilt, jf. femte ledd. Beslutningen kan imidlertid brukes som ankegrunn. Dermed vil eksempelvis en

kjennelse om fortsatt fengsling mv. kunne ankes på grunnlag av at skriftlig behandling ikke var forsvarlig.

Til § 4 Skriftlig behandling av begrenset anke til lagmannsretten over dom i straffesak

Etter § 4 kan lagmannsretten beslutte skriftlig behandling av anke over dom som ikke gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Adgangen til skriftlig behandling er utvidet sammenlignet med straffeprosessloven § 333.

Etter første ledd er det et grunnvilkår at skriftlig behandling er forenlig med hensynet til forsvarlig behandling. Det betyr at retten må vurdere om behandlingsmåten vil gi et korrekt og tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag, og det vil normalt ikke være tilfelle hvis anken i relativt stor grad reiser faktiske spørsmål hvor umiddelbar bevisføring vil være av vesentlig betydning. Det må også vurderes om siktede kan ivareta sine interesser på en betryggende måte til tross for skriftlig behandling. Det er ikke krav om samtykke fra partene for å beslutte skriftlig behandling, men retten er pålagt å høre dem før beslutningen treffes. Partene vil dermed gis anledning til å uttale seg om hvorvidt det er forhold i saken som tilsier at det bør holdes muntlig ankeforhandling. Retten bør legge betydelig vekt på partenes syn.

Etter gjeldende rett kan anke over dom etter straffeloven § 39 annet ledd og § 52 første ledd bokstav a med partenes samtykke behandles skriftlig i medhold av straffeprosessloven § 333 første ledd, jf. sjette ledd. Selv om det ikke fremgår klart, er det etter gjeldende rett *strafferammebegrensningen* i § 333 som ikke gjelder for disse sakene, jf. Bjerke, Keiserud og Sæther, *Straffeprosessloven kommentarutgave bind II* (4. utgave, Oslo 2011) side 1179 og Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) side 27–28. Etter forskriften § 4 første ledd kan disse sakene etter omstendighetene også behandles skriftlig uten at det foreligger samtykke fra en eller begge parter. Det er imidlertid grunn til å utvise forsiktighet når det er spørsmål om å fullbyrde en lengre straff, og det bør derfor ved forsvarlighetsvurderingen legges særlig vekt på sakens karakter og hvilken reaksjon det er spørsmål om å idømme.

Retten har *ikke* hjemmel for å beslutte skriftlig behandling uten partenes samtykke dersom det er mest hensiktsmessig å holde rettsmøtet helt eller delvis som fjernmøte, se annet ledd bokstav a. Dette gjelder ikke hvis det å avholde rettsmøtet ved bruk av fjernmøteteknikk ikke lar seg gjennomføre eller medfører ulemper eller vansker som ikke står i et rimelig forhold til den betydning muntlig behandling har i saken. Kravet skal ikke tolkes unødig strengt. Avhengig av omstendighetene vil likevel hensynene bak muntlighetsprinsippet og bevisumiddelbarhetsprinsippet kunne kreve at domstolen og de øvrige aktørene strekker seg relativt langt for å overvinne ulike hindringer av praktisk art. Er alternativet til skriftlig behandling en fjernmøteløsning som innebærer at flere deltakere befinner seg samme sted, for eksempel i rettssalen, kreves det også at smittefare i tilstrekkelig grad kan avhjelpes.

Uten partenes samtykke kan ikke retten beslutte skriftlig behandling av straffeutmålingsanker som angår straffbare forhold som kan medføre fengsel i mer enn 6 år, se annet ledd bokstav b. Det samme gjelder anke over særreaksjon etter § 2 første ledd nr. 1 når lovbruddet har en slik strafferamme, sml. § 332 første ledd. Dette er en utvidelse sammenlignet med straffeprosessloven § 333, som ikke gir adgang til å behandle disse straffutmålingsankene uten muntlige forhandlinger, selv med partenes samtykke. Dersom det foreligger samtykke til skriftlig behandling av en slik sak, kreves det ikke i tillegg at vilkåret i annet ledd bokstav a er oppfylt. Ved den skriftlige behandlingen etter bestemmelsen her vil det ikke delta meddommere. Utenfor

den muntlige ankeforhandlingen gjelder hovedregelen i domstoloven § 12 om at lagmannsretten settes med tre meddommere når ikke annet er bestemt ved lov, sml. straffeprosessloven § 332 første ledd, som krever at lagmannsretten settes med to fagdommere og fem meddommere «[v]ed ankeforhandling». Dette er presisert i forskriften.

Etter tredje ledd er de nærmere saksbehandlingsreglene i straffeprosessloven § 333 annet til fjerde ledd gitt tilsvarende anvendelse for saker som behandles skriftlig etter forslaget. Det innebærer blant annet at hver av partene har adgang til å inngi to innlegg. Beslutning om skriftlig behandling etter bestemmelsen her kan ikke ankes særskilt, se fjerde ledd. At anken uriktig er avgjort etter skriftlig behandling kan imidlertid danne grunnlag for en anke over lagmannsrettens saksbehandling.

Til § 5 Skriftlig behandling av anke til Høyesterett over dom i straffesak

Etter § 5 kan Høyesteretts ankeutvalg etter å ha hørt partene bestemme at en anke over dom i straffesak skal behandles skriftlig hvis sakens spørsmål er egnet for det, og en skriftlig behandling er forenlig med hensynet til forsvarlig behandling. I dette ligger at skriftlig saksbehandling er hensiktsmessig og egnet til å gi et korrekt og tilstrekkelig sikkert avgjørelsesgrunnlag. Før retten treffer beslutning om skriftlig behandling, skal partene gis anledning til å uttale seg, og ankeutvalget bør legge vesentlig vekt på partenes syn. Bestemmelsen er utformet etter mønster av hjemmelen for skriftlig behandling av anke over dom i tvisteloven § 30-10 fjerde ledd.

I annet og tredje ledd er det inntatt nærmere regler om saksbehandlingen i etterkant av ankeutvalgets beslutning. Hver side har anledning til å inngi to innlegg, og den skriftlige behandlingen kan kombineres med et rettsmøte til muntlig behandling av ett eller flere enkeltspørsmål. Den muntlige behandlingen vil kunne gjennomføres som fjernmøte etter forslaget i § 2.

Det vises ellers til omtalen i punkt 3.

Til § 6 Midlertidige signaturløsninger

Bestemmelsen i § 6 gir hjemmel for midlertidige løsninger for undertegning av rettslige avgjørelser, når det stilles krav om undertegning etter prosesslovene. Med prosesslovene menes tvisteloven, straffeprosessloven og såkalte spesialprosesslover, slik som blant annet skjønnsprosessloven og tvangsfullbyrdelsesloven. Domstolene har ikke i dag et system for digital signatur i slike tilfeller.

Første ledd gir hjemmel for at undertegning kan skje ved bruk av en løsning for elektronisk signatur som Domstoladministrasjonen bestemmer. Undertegning etter denne bestemmelsen forutsetter at det blir etablert en slik signaturløsning. Det er et vilkår at løsningen skal være betryggende. I dette ligger at løsningen skal ivareta krav til informasjonssikkerhet og notoritet.

Andre ledd åpner for en løsning som innebærer at det anses likestilt med fysisk underskrift når det er undertegnet på et dokument, som skannes inn eller lastes opp som et bilde, og sendes til domstolenes saksbehandlingssystem for registrering. Med skanning menes at et elektronisk bilde av dokumentet opprettes. Bildet må være i et format som kan leses av domstolens systemer. Det kan oversendes domstolen via e-post eller MMS. Før dokumentet legges inn i domstolenes saksbehandlingssystem, skal det konverteres til pdf-format.

Etter tvistelovens og straffeprosesslovens regler anses kravet om undertegning å være oppfylt når underskriften er satt på papiret. Overfor andre som er til stede vil det da være klart nok at dokumentet er undertegnet, herunder også dersom dokumentet sirkuleres. Ved digital signering uten fysisk oppmøte og uten et fysisk dokument som sirkuleres, vil situasjonen være en annen. Derfor knyttes tidspunktet for underskriften etter signaturløsningene i § 6 til tidspunktet dokumentet sendes til domstolen for registrering. På denne måten knyttes underskriften til et tidspunkt som dommeren har kontroll over. Når det gjelder signaturløsningen etter bestemmelsens første ledd, er denne ennå ikke innført, og det er ikke klart hvilken funksjonalitet som vil ligge i denne løsningen. Det bør derfor tas høyde for at kravet om at dokumentet skal være «sendt», også omfatter andre former for oversendelse eller «avlevering» av signaturen i et digitalt system enn en forsendelse på e-post eller MMS. Det forutsettes at dokumentene som blir signert etter fremgangsmåten for de midlertidige signaturløsningene i § 6 blir registrert i domstolens saksbehandlingssystem.

Begge signaturløsningene i § 6 kan benyttes i samme sak, herunder antas det at det vil være aktuelt at en eller flere dommere undertegner på ordinær måte uten å benytte seg av signaturløsningene i § 6, jf. også merknaden til § 7 der dette presiseres i tilknytning til tidspunktet for avsigelse av dom.

Til § 7 Midlertidige løsninger for skriftlig avsigelse av rettslige avgjørelser i saker med flere dommere

Forskriften § 6 fastsetter midlertidige signaturløsninger som skal oppfylle kravet til undertegning i prosesslovene. Ved skriftlig avsigelse av rettslige avgjørelser i saker med én dommer, vil det følge naturlig av bestemmelsen om midlertidig signaturløsning (§ 6) at avgjørelsen anses avsagt når den er undertegnet og sendt til domstolen for registrering. Det presiseres for ordens skyld at det også her skal legges til grunn at dokumentet må være sendt. Forskriften § 7 gir regler om skriftlig avsigelse av rettslige avgjørelse i saker med flere enn én dommer når det benyttes signaturløsning etter § 6.

Som utgangspunkt skal alle rettens medlemmer undertegne på avgjørelsen. Fremgangsmåten for dette er regulert i § 7 første ledd, og er ment å samsvare med måten dette er regulert på i tvisteloven og straffeprosessloven, men med tilpasninger for tilfeller der signaturløsninger etter § 6 benyttes. Etter første ledd anses en rettslig avgjørelse avsagt når alle rettens medlemmer har signert på likelydende dokumenter ved bruk av en signaturløsning etter § 6. På samme måte som etter tvisteloven og straffeprosessloven anses avgjørelsen avsagt når rettens leder eller den han utpeker, som siste dommer, eller ved skriftlig ankebehandling siste fagdommer, har underskrevet avgjørelsen. Tidspunktet for avsigelsen vil være når avgjørelsen som er underskrevet av siste dommer, jf. ovenfor, er sendt til domstolene for registrering i saksbehandlingssystemet. Dette følger av sammenhengen med bestemmelsen om signaturløsninger i § 6, som fastsetter at et dokument anses undertegnet når det er sendt til domstolen for registrering, se for øvrig merknaden til § 6 om dette.

Det forutsettes at rettens leder eller fagdommeren fører kontroll med at dokumentet med slutningen, som sendes til domstolen for registrering, er likelydende med dokumentet som har vært sendt ut for underskriving, slik at notoriteten sikres. For øvrig skal de likelydende avgjørelsene registreres i domstolens saksbehandlingssystem.

Annet ledd åpner for en løsning der en rettslig avgjørelse avsies ved at rettens leder eller en fagdommer denne utpeker, som siste dommer, eller ved skriftlig ankebehandling siste fagdommer, undertegner på slutningen ved en signaturløsning etter § 6, og bekrefter skriftlig sammen med sin underskrift at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold. Denne bekreftelsen kan fremgå av samme dokument som avgjørelsen eller i et eget dokument med underskrift sammen med avgjørelsen. Det er ikke tilstrekkelig at slik bekreftelse gis gjennom et notat eller merknad i saksbehandlingssystemet. Av notoritets hensyn skal det fremgå av avgjørelsen med eventuelle vedlegg, registrert i saksbehandlingssystemet, hvordan den er avsagt. I saker som har vært behandlet muntlig, bør undertegning skje av rettens leder. Godkjenning fra den enkelte dommer kan gis elektronisk, for eksempel i e-post, eller muntlig i et fjernmøte med alle rettens medlemmer til stede. Avgjørelsen anses avsagt skriftlig når rettens leder eller den han utpeker, eller ved skriftlig ankebehandling siste fagdommer, har undertegnet som siste dommer. Tidspunktet for avsigelsen vil være når avgjørelsen som er underskrevet av siste dommer, jf. ovenfor, er sendt til domstolen for registrering i saksbehandlingssystemet. Dette følger av sammenhengen med bestemmelsen om signaturløsninger i § 6, som fastsetter at et dokument anses undertegnet når det er sendt til domstolen for registrering, se merknaden til § 6. For øvrig skal dokumentet eller dokumentene deretter registreres i domstolens saksbehandlingssystem. Ved tilfeller der ikke alle dommerne benytter seg av signaturløsning etter § 6, men en eller flere benytter seg av den ordinære løsningen etter tvisteloven eller straffeprosessloven, det vil si uten at undertegningen omfatter en slik «avsendelse» som signaturløsningen i § 6 forutsetter, vil tidspunktet for avsigelse på vanlig måte være tidspunktet for rettens leders, den utpekte fagdommer eller siste dommers underskrift.

Til § 8 Rådslagning og avsigelse av dom ved fjernmøte

Det følger av tvisteloven § 19-3 første ledd annet punktum at avholdelse av rådslagning når meddommere deltar, ikke kan skje ved fjernmøte. Forskriften § 8 første ledd gir adgang til å holde rådslagning som fjernmøte også i saker med meddommere.

Annet ledd gjelder avsigelse av dom i saker etter straffeprosessloven. Etter straffeprosessloven § 43 første ledd første punktum kan retten enstemmig beslutte at bare rettens leder behøver å være til stede når dommen blir avsagt. Etter § 43 første ledd tredje punktum kan enhver dommer kreve at dommen blir avsagt i et rettsmøte der alle dommerne er til stede, selv om det er truffet slik beslutning. Bestemmelsen i forskriften § 8 annet ledd fastsetter at et slikt rettsmøte kan avholdes som fjernmøte. Bestemmelsen er inntatt som en særregulering av adgangen til fjernmøte, det vil si i tillegg til den generelle bestemmelsen i § 2, fordi den gjelder domstolens saksbehandling og fordi det ikke skal gjelde en tilsvarende adgang for partene til å uttale seg om adgangen til fjernmøte ved avsigelse av dom.

Til § 9 Undertegning av rettsboken

Det stilles krav om undertegning av rettsboken i tvisteloven § 13-6 fjerde ledd og i straffeprosessloven § 26. Forskriften § 9 fastsetter i første ledd at kravet om signatur er oppfylt ved bruk av signaturløsningene i § 6. Annet ledd åpner for at det er tilstrekkelig at rettsboken i saker etter straffeprosessloven undertegnes av rettens leder eller av en fagdommer denne utpeker. I så tilfelle skal de øvrige dommerne godkjenne rettsboken, og dette skal bekreftes sammen med underskriften fra rettens leder eller fagdommeren som er utpekt. For at rettsboken anses

undertegnet må den være sendt til registrering i domstolens saksbehandlingssystem, i undertegnet stand, eventuelt med en slik undertegnet bekreftelse som kreves etter annet ledd.

Til § 10 Midlertidig løsning for inngåelse av rettsforlik

Tvisteloven § 19-11 regulerer formkrav for rettsforlik, herunder at rettsforliket skal underskrives av partene og rettens medlemmer. Bestemmelsen i forskriften § 10 er ment å klargjøre at reglene om midlertidige signaturløsninger også kan anvendes ved rettsforlik. I bestemmelsen fastsettes det at rettsforlik kan undertegnes ved signaturløsninger i forskriften § 6. Rettsforliket er inngått når rettens medlemmer, noe som etter lovens ordning også vil kunne være rettmekleren, jf. tvisteloven § 8-5 sjette ledd, eller forlikrådet, jf. § 6-8 sjette ledd, har underskrevet på likelydende dokumenter, og disse er sendt til registrering i domstolens saksbehandlingssystem. Det er for ordens skyld presisert i bestemmelsen at prosessfullmektigene kan underskrive på vegne av partene, noe som følger av prosessfullmakten.

Til § 11 Unntak fra krav om underskrift for beslutning om påtaleunntatelse

Etter bestemmelsen kan kravet om underskrift i påtaleinstruksen § 18-7, jf. § 17-3, fravikes når utbruddet av Covid-19 gjør det byrdefullt å oppfylle kravet. Det skal så sikres notoritet på annet vis. Begrunnelsen for unntaksregelen er at det ennå ikke foreligger en tilfredsstillende teknisk løsning for digital underskrift av påtaleunntatelser, jf. straffeprosessloven § 4 b.

Til § 12 Krav til utleveringsbegjæring fra fremmed stat

Etter § 12 kan fremmed stat fremsette en utleveringsbegjæring ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Begjæringen ettersendes per post så snart situasjonen tillater det. I annet og tredje ledd gjøres det unntak fra kravet om at det ved begjæring om utlevering skal vedlegges original eller bekreftet avskrift av pågripelsesbeslutningen eller annen beslutning som er utferdiget i samsvar med vedkommende stats lovgivning eller original eller bekreftet kopi av fellende dom, slik utleveringsloven § 13 nr. 3 og § 13 nr. 4 foreskriver. Det er tilstrekkelig at beslutningen eller den fellende dommen vedlegges utleveringsbegjæringen i kopi. Paragraf 12 er ment som et supplement til utleveringslovens gjeldende regler.

Det fastslås i § 12 fjerde ledd at Justis- og beredskapsdepartementet skal foreta rimelige undersøkelser for å sikre at utleveringsbegjæringen er fremsatt av kompetent myndighet i anmodende stat. Undersøkelsen foretas for å sikre utleveringsbegjæringens autenticitet.

I praksis innebærer endringen at fristen etter utleveringsloven § 20 nr. 2 er avbrutt når Utenriksdepartementet, eventuelt Justis- og beredskapsdepartementet, har mottatt en elektronisk og tilstrekkelig komplett utleveringsbegjæring fra kompetent utenlandsk myndighet. Den elektroniske utleveringsbegjæringen kan videresendes påtalemyndigheten etter utleveringsloven § 14, og bringes inn for retten for avgjørelse. Retten kan videre avsi kjennelse for om vilkårene for utlevering foreligger, jf. utleveringsloven § 17.

Til § 13 Elektronisk fremsendelse av rettsanmodninger fra fremmed stat

Etter bestemmelsen i § 13 lempes det på to krav i forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 første ledd. Rettsanmodninger kan fremsendes ved bruk av elektronisk kommunikasjonsmiddel uten at det følger av overenskomst med fremmed stat eller avtale for øvrig. Videre presiseres det at rettsanmodninger fra stater som ikke er EU-medlemmer eller deltar

i Schengen-samarbeidet skal ettersendes per post så snart situasjonen med utbruddet av Covid-19 tillater det.

Det gjøres ingen endringer i forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 4 annet ledd.

Til § 14 Ikrafttredelse

Etter § 14 trer forskriften i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget har meddelt at forskriften skal oppheves, jf. koronaloven § 4 første ledd.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r:

Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kongelig resolusjon 27. mars 2020 med hjemmel i midlertidig lov 27. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet.

Kapittel 1. Formål og virkeområde

§ 1 Formål og virkeområde

Forskriftens formål er å tilrettelegge for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i domstolene, politiet og påtalemyndigheten ved å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19. Forskriften gjelder så langt den passer for forliksrådene.

Forskriften gjelder også for Svalbard.

Kapittel 2. Domstolene

§ 2 Fjernmøter og fjernavhør

Retten kan beslutte at rettsmøter helt eller delvis skal holdes som fjernmøter, og avhør gjennomføres som fjernavhør, når det er nødvendig og ubetenkelig. Retten kan beslutte at tolking skal gjennomføres som fjerntolking når det er forsvarlig.

Før retten treffer beslutning om fjernmøter og fjernavhør, skal partene gis anledning til å uttale seg. I straffesaker bør det særlig legges vekt på sakens karakter og siktedes rettigheter, og siktede skal sikres adgang til fortrolig kommunikasjon med sin forsvarer under møtet.

Beslutning om fjernmøte eller fjernavhør etter første ledd kan ikke ankes.

§ 3 Skriftlig behandling av spørsmål om fengslingsforlengelse mv.

Når det er forsvarlig, kan retten behandle en sak skriftlig dersom fjernmøte eller fjernavhør ikke lar seg gjennomføre eller er uforholdsmessig byrdefullt, og saken gjelder

- a) spørsmål om fortsatt varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 184, jf. § 185, eller forlengt internering etter utlendingsloven § 106 b,
- b) opprettholdelse eller ileggelse av besøksforbud, unntatt sak om besøksforbud i eget hjem, jf. straffeprosessloven § 222 a, eller
- c) opprettholdelse av midlertidig tilbakekall av førerett og beslag av førerkort, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 3.

Saker som nevnt i første ledd bokstav a og c kan også behandles skriftlig når siktede har samtykket i dette, og skriftlig behandling er forsvarlig. Tilsvarende gjelder ved samtykke fra partene i sak om besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a.

Dersom påtalemyndigheten begjærer fullstendig isolasjon i medhold av straffeprosessloven § 186 a, kan saken kun behandles skriftlig dersom siktede samtykker. Det samme gjelder når det har gått minst 90 dager siden forrige gang et spørsmål om fengsling eller internering ble avgjort på grunnlag av et ordinært rettsmøte eller fjernmøte.

Før retten treffer beslutning om skriftlig behandling, skal partene gis anledning til å uttale seg.

Beslutning om skriftlig behandling etter denne paragrafen kan ikke ankes.

§ 4 *Skriftlig behandling av begrenset anke til lagmannsretten over dom i straffesak*

Når anke til lagmannsretten over dom i straffesak ikke gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, kan retten, etter at partene har fått uttale seg, beslutte at saken skal behandles skriftlig, såfremt det er forsvarlig.

Retten kan ikke uten partenes samtykke beslutte skriftlig behandling etter første ledd når

- a) smittefaren i tilstrekkelig grad kan avhjelpes ved bruk av fjernmøte eller fjernavhør, med mindre slik bruk medfører ulemper som ikke står i et rimelig forhold til den betydning muntlig behandling har i saken, eller
- b) anken gjelder avgjørelse om straff eller rettsfølge som nevnt i straffeprosessloven § 2 første ledd nr. 1 for lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år.

Straffeprosessloven § 333 annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende for saker som behandles skriftlig etter denne paragrafen. Straffeprosessloven § 332 gjelder ikke ved den skriftlige behandlingen.

Beslutning om skriftlig behandling etter denne paragrafen kan ikke ankes.

§ 5 *Skriftlig behandling av anke til Høyesterett over dom i straffesak*

Høyesteretts ankeutvalg kan, etter at partene har fått uttale seg, bestemme at anke over dom i straffesak skal behandles skriftlig når sakens spørsmål egner seg for det, og skriftlig behandling er forsvarlig.

Partene skal etter beslutningen inngi skriftlige innlegg, som sammen med det som fremkommer ved et eventuelt rettsmøte etter tredje ledd, utgjør avgjørelsesgrunnlaget i saken. De skal hver inngi minst ett innlegg, men kan inngi to.

Retten kan bestemme at det etter de skriftlige innleggene skal holdes et rettsmøte til muntlig behandling av ett eller flere enkeltspørsmål i saken. Når det holdes rettsmøte etter de skriftlige innleggene, gjelder de alminnelige reglene for muntlig ankebehandling så langt de passer.

§ 6 *Midlertidige signaturløsninger*

Ved krav om undertegning av rettslige avgjørelser i prosesslovene kan dette skje ved bruk av en betryggende løsning for elektronisk signatur bestemt av Domstoladministrasjonen. Avgjørelsen anses undertegnet når den er signert ved bruk av en løsning som nevnt i første punktum og er sendt til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem.

Undertegning kan også skje ved at et bilde av avgjørelsens slutning med underskrift sendes til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem, eller at avgjørelsens slutning med underskrift skannes og sendes til slik registrering.

§ 7 Midlertidige løsninger for avsigelse av rettslige avgjørelser i saker med flere dommere

Rettslige avgjørelser etter prosesslovene kan avsies ved at alle rettens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med avgjørelsens slutning ved bruk av signaturløsning som nevnt i § 6 første eller annet ledd. Rettens leder, eller en fagdommer denne utpeker, skal underskrive til slutt. Avgjørelsen anses avsagt når rettens leder eller fagdommeren denne har utpekt, har underskrevet og sendt avgjørelsen til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem.

Rettslige avgjørelser kan også avsies ved at avgjørelsen undertegnes i samsvar med § 6 første eller annet ledd av rettens leder eller en fagdommer denne utpeker, og denne dommeren bekrefter skriftlig at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold. En slik bekreftelse skal undertegnes av rettens leder eller fagdommeren denne har utpekt, og fremgå enten av samme dokument som avgjørelsen eller i et eget dokument med underskrift. Avgjørelsen anses avsagt når rettens leder eller den utpekte fagdommeren har underskrevet og sendt avgjørelsen med bekreftelsen til registrering i domstolenes saksbehandlingssystem.

§ 8 Rådslagning og avsigelse av dom ved fjernmøte

Når det avholdes rådslagning med meddommere, kan dette skje ved fjernmøte.

Et rettsmøte for å avsi dom etter krav fra en dommer etter straffeprosessloven § 43 første ledd femte punktum, kan avholdes som fjernmøte.

§ 9 Undertegning av rettsboken

Rettsboken kan undertegnes etter reglene om midlertidige signaturløsninger i § 6.

Rettsbok over forhandlinger i saker etter straffeprosessloven anses undertegnet når den er underskrevet av rettens leder eller en fagdommer som denne utpeker, som skriftlig bekrefter sammen med sin underskrift at rettens øvrige medlemmer har godkjent rettsbokens innhold.

§ 10 Midlertidig løsning for inngåelse av rettsforlik

Rettsforlik kan undertegnes ved at partene eller partenes prosessfullmektig og rettens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med rettsforliket etter fremgangsmåten i § 6 første eller annet ledd. Rettens leder underskriver til slutt.

Kapittel 3. Påtalemyndigheten

§ 11 Unntak fra krav om underskrift for beslutning om påtaleunntatelse

En beslutning om påtaleunntatelse kan, inntil det foreligger et godkjent system for digital signatur, treffes uten underskrift når utbruddet av Covid-19 gjør det byrdefullt for rette vedkommende i påtalemyndigheten å underskrive for hånd. Det skal sikres notoritet på annen måte.

Kapittel 4. Internasjonalt rettslig samarbeid

§ 12 Krav til utleveringsbegjæring fra fremmed stat

Begjæring om utlevering fra fremmed stat kan fremsettes ved bruk av elektronisk kommunikasjonsmiddel til kompetent norsk myndighet. Original utleveringsbegjæring ettersendes per post så snart det er mulig.

Ved begjæring om utlevering til rettsforfølgning vedlegges kopi av pågripelsesbeslutningen eller annen beslutning som er utferdiget i samsvar med vedkommende stats lovgivning og som forutsetter at det er skjellig grunn til mistanke mot vedkommende for den straffbare handling.

Ved begjæring om utlevering til fullbyrding av dom vedlegges kopi av den fellende dom.

Justis- og beredskapsdepartementet skal foreta rimelige undersøkelser for å sikre at den elektroniske utleveringsbegjæringen er fremsatt av kompetent myndighet i anmodende stat.

§ 13 Elektronisk fremsendelse av rettsanmodninger fra fremmed stat

En rettsanmodning fra fremmed stat kan fremsendes ved bruk av elektronisk kommunikasjonsmiddel. Rettsanmodninger fra stater som ikke deltar i Schengen-samarbeidet eller er medlem av EU, skal ettersendes per post så snart det er mulig.

Kapittel 5. Ikrafttredelse

§ 14 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget har meddelt at forskriften skal oppheves.

KONGELIG RESOLUSJON

Justis- og beredskapsdepartementet
Statsråd: Monica Mæland

Ref.nr.: 2
Saksnr.: 20/1485
Dato: 27. mars 2020

MIDLERTIDIG FORSKRIFT OM STRAFFEGJENNOMFØRING FOR Å AVHJELPE KONSEKVENSER AV UTBRUDD AV COVID-19

1 Innledning

Gjennomføring av straff i fengsel reguleres av straffegjennomføringsloven, innenfor de rammer som følger av Grunnloven og konvensjonsbestemmelser nevnt i menneskerettsloven § 2. Fengselsstraff innebærer at de innsatte er frihetsberøvet. Staten er ansvarlig for at de innsatte har forsvarlige forhold under fengselsoppholdet. Kriminalomsorgen gjennomfører straff i fengsel, og skal i samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at innsatte får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på.

Covid-19-utbruddet fører til økt fravær og redusert kapasitet i kriminalomsorgen. Med den generelle smittefaren, lavere bemanning og usikkerhet om situasjonen fremover, er det behov for særskilte bestemmelser om straffegjennomføring. Situasjonen kan kreve tiltak som griper inn i innsattes rettigheter. Foruten behovet for hjemmel i lov, må slike inngrep være forholdsmessige, og ikke mer omfattende enn nødvendige, for å være rettmessige. Det kan også være krav om at eventuelle negative effekter må avhjelpes. Menneskerettighetene må overholdes også i krisetider.

Departementet mener at kriminalomsorgen må kunne nekte besøk ut over det den har kapasitet til å håndtere på grunn av sykefravær (forskriften § 1). For å sikre at belegget i fengslene kan tilpasses kapasiteten i kriminalomsorgen, og motvirke at det oppstår en betydelig og uheldig kø av dommer for straffegjennomføring, er det videre behov for å utvide kriminalomsorgens hjemler for å gjennomføre straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel (straffegjennomføring i eget hjem med fotlenke, forskriften § 2). Videre inneholder forskriften en hjemmel for prøveløslatelse fra fengselsstraff med vilkår om elektroniske kontrolltiltak, slik at kriminalomsorgen får et nytt verktøy for å oppnå trygge rammer rundt prøveløslatelse for innsatte som har gjennomført så mye av straffen at prøveløslatelse kan være aktuelt (forskriften § 3). Det fastsettes også en klarere hjemmel for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd uavhengig av om den domfelte selv ønsker straffavbrudd (forskriften § 4). Forskriften bør fastsettes i medhold av lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19 (koronaloven).

2 Høringen

Utkast til forskriften var på en begrenset høring fra 25. til 26. mars 2020. Departementet har mottatt høringsuttalelse fra Advokatforeningen, Foreningen For Fangers Pårørende, JURK, Jussbuss, Kriminalomsorgsdirektoratet, Kriminalomsorgens Yrkesforbund, Norges institusjon for menneskerettigheter, Politidirektoratet, Riksadvokaten og Røde Kors. Mange har gitt uttrykk for forståelse for behovet for særskilte regler, men det har også kommet kritiske merknader.

Til forslag om å forskriftsfeste at kriminalomsorgen kan nekte besøk dersom sykefravær eller helsemessige forhold gjør det nødvendig, er det under høringen blant annet påpekt at nektelse av besøk vil være inngripende, at isolasjonen blant innsatte øker og at det bør legges stor vekt på avbøtende tiltak. Det er gitt uttrykk for at kriminalomsorgen bør ha en uforbeholden forpliktelse til å legge til rette for slike tiltak. Det er også uttalt at det bør være rom for individuelle vurderinger av besøk, herunder fra barn. Videre er det blant annet pekt på at en regel om at besøk fra advokat kan nektes dersom besøket ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte, vil åpne for ulik praksis, og at det er behov for en effektiv klageordning for nektelse av besøk.

Høringsuttalelsene inneholder ulike synspunkter på henholdsvis forslag om å utvide ordningen med straffegjennomføring med elektronisk kontroll, og forslag om at kriminalomsorgen skal kunne stille vilkår om elektroniske kontrolltiltak ved prøveløslatelse. Til det første kan det bemerkes at det i utkastet til forskrift som var på høring ble foreslått en noe større adgang til å innvilge hjemmesoning med elektronisk fotlenke for voldsdømte, men dette videreføres ikke i forskriften her. Til det siste er det blant annet pekt på at den aktuelle teknologien ikke er i drift ennå, samt at det mangler opplæring og kapasitet for oppgaven.

Til forslag om en hjemmel for at kriminalomsorgen kan besluttes straffavbrudd uavhengig av den domfeltes ønske, er det påpekt at straffavbrudd bør unngås for utenlandske innsatte uten lovlig opphold i landet. Videre er det blant annet pekt på at straffavbrudd uten eget ønske gir liten forutberegnelighet for domfelte, at domfelte ikke alltid har en bolig, at lengre tids straffavbrudd vil kunne medføre risiko for menneskerettsbrudd, og at straffavbrudd mot den innsattes ønske uten avkortning i soningstiden vil være meget uheldig.

3 Departementets merknader

Til § 1: Besøk i fengsel

Innsattes tilgang til besøk er regulert i straffegjennomføringsloven § 31. Hovedregelen etter denne bestemmelsen er at innsatte skal kunne motta besøk hvis ikke annet følger av samme bestemmelse. En unntakshjemmel finnes i § 31 fjerde ledd, som skisserer konkrete situasjoner der besøk kan nektes. Unntakene i bestemmelsen er utformet primært med tanke på tilfeller der det er noe ved de konkrete involverte personene som tilsier at et besøk kan innebære en sikkerhetsrisiko eller fare for planlegging av ny kriminalitet. Forslaget til § 1 går ut på at kriminalomsorgen kan nekte besøk på grunn av kapasitetsmangel som følge av sykefravær eller helsemessige forhold, uavhengig av om det er særskilte forhold ved den innsatte eller den besøkende som ville gjøre et besøk særskilt krevende eller risikofyllt.

Som følge av Covid-19-utbruddet besluttet Kriminalomsorgsdirektoratet tidligere denne måneden at innsatte midlertidig ikke får motta besøk fra familie, venner eller andre personer som han eller hun ønsker besøk av. Kontakt med familie og andre utenfor fengsel kan være av stor betydning for den innsattes velferd, og generelt er besøk et verdifullt bidrag til rehabilitering av innsatte. Som en motvekt mot negative virkninger av å nekte besøk, pålegger bestemmelsen derfor kriminalomsorgen å legge til rette for kontaktformer som kan være mindre ressurskrevende og dessuten gi mindre fare for smitteoverføring enn fysiske besøk. Kriminalomsorgen arbeider med å utvide kapasiteten for fjernkommunikasjon, og må nødvendigvis ha et visst rom for å vurdere hvordan denne forpliktelsen nærmere skal oppfylles. I lys av høringen ser departementet at selve forpliktelsen til å legge til rette for fjernkommunikasjon bør komme klart til uttrykk.

Kontakten mellom advokat og klient har et særskilt vern. Besøk fra advokat kan etter § 1 annet ledd nektes dersom det ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte, men ikke på grunn av kapasiteten i kriminalomsorgen. Dersom besøk fra advokat ikke kan gjennomføres, skal kriminalomsorgen sørge for at advokat og klient kan ha kontakt på annen måte. For å sikre lik praksis, er det lagt inn i bestemmelsen at Kriminalomsorgsdirektoratet skal gi retningslinjer om praktiseringen av besøk fra advokat.

Det fremgår av § 1 tredje ledd at bestemmelsen ikke kan begrunne nektelse av besøk fra helsetjenesten.

Til § 2: Gjennomføring av straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel

Adgangen til å gjennomføre frihetsstraff med elektronisk kontroll utenfor fengsel er regulert i straffegjennomføringsloven § 16 og forskrift til straffegjennomføringsloven kapittel 7. Forskriften her § 2 innebærer at den begrensningen til idømt eller resterende straff på fire måneder som ligger i straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd første punktum, endres til seks måneder. Samme utvidelse er vedtatt av Stortinget ved lov 20. desember 2019 nr. 105, men foreløpig ikke satt i kraft. Dette skyldtes at øvrige lovendringer i samme bestemmelse krever forskriftsendringer, som nå er under utarbeidelse i departementet. Siden endringen til seks måneder ikke er satt i kraft, og det haster med slik ikraftsetting, tas den inn i forskriften her.

Til § 3: Elektroniske kontrolltiltak som vilkår for prøveløslatelse fra fengselsstraff

Straffegjennomføringsloven §§ 41 flg. har regler om prøveløslatelse når den innsatte har utholdt to tredjedeler (og minst 60 dager) av idømt straff. Etter § 43 kan kriminalomsorgen oppstille ulike typer av vilkår for prøveløslatelse dersom dette anses nødvendig for å gjennomføre prøveløslatelsen på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte. Oppregningen i § 43 annet ledd av mulige vilkår omfatter ikke at den domfelte underlegges elektroniske kontrolltiltak som fotlenke (med eller uten sporing av domfeltes bevegelser), fjernalkoholtest eller videosamtale. Forskriften § 3 åpner for at en domfelt kan innvilges prøveløslatelse med vilkår om denne typen kontrolltiltak. Formålet med bestemmelsen er å redusere den sikkerhetsmessige risikoen ved prøveløslatelse, og gi mulighet til å gjennomføre prøveløslatelse i tilfeller der dette ikke ville vært sikkerhetsmessig forsvarlig uten elektroniske kontrolltiltak.

Adgangen omfatter «fengselsstraff». Forvaringsdømte er ikke omfattet av adgangen etter § 3.

Henvisningen i § 3 annet punktum til straffegjennomføringsloven §§ 43 og 44 er tatt inn for å gjøre det tydelig at prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak skal være underlagt det samme regelverket som prøveløslatelse under andre typer vilkår.

Forskriften § 3 tredje og fjerde punktum tilsvarer reelt sett dagens forskrift om straffegjennomføring § 7-3 første til tredje ledd. De aktuelle vilkårene er grunnleggende for at prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak skal være aktuelt. Kriminalomsorgen vil gi ytterligere retningslinjer for prøveløslatelse etter forskriften § 3.

Til § 4: Straffavbrudd

Straffegjennomføringsloven § 35 åpner for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd i tilfeller der domfeltes helsetilstand tilsier det, eller det for øvrig foreligger særlig tungtveiende grunner som ikke kan avhjelpes på annen måte. Bestemmelsen er innrettet primært mot tilfeller der det er forhold på den domfeltes side som tilsier at straffegjennomføringen avbrytes. Formålet med forskriften § 4 er å få en tydelig hjemmel for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd også i tilfeller der det er forhold på kriminalomsorgens side som krever dette. Bestemmelsen er ment å kunne anvendes dersom det blir nødvendig å redusere belegget i fengsel utover det som kan ivaretas på annen måte. Den domfeltes eget ønske bør veie tungt, men et ønske om å gjennomføre straffen uten avbrudd vil etter bestemmelsen ikke være avgjørende for at straffavbrudd ikke kan besluttes.

Som en motvekt til at straffavbrudd etter denne bestemmelsen vil kunne medføre uforutsigbarhet for domfelte, fastsettes det at en slik beslutning skal begrenses tidsmessig til maksimalt én måned. Ut fra de behovene som Covid-19-utbruddet kan gi, bør imidlertid beslutningen kunne forlenges.

Dersom det foreligger særskilte hensyn til den domfeltes rehabilitering, eller den domfelte ikke har egen bolig, skal det ikke besluttes straffavbrudd. Med «særskilte hensyn» menes at det er forhold knyttet til nettopp denne domfelte som taler imot, eksempelvis at vedkommende har tilsagn om jobb eller studieplass fra et angitt tidspunkt, og det er fare for at jobben eller studieplassen vil gå tapt dersom straffegjennomføringen strekker ut i tid på grunn av straffavbrudd foranlediget av forhold utenfor den domfelte selv. Den helt generelle ulempen som alltid vil knytte seg til at det tar tid å få gjennomført straffen, vil ikke stå i veien for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd etter forskriften.

Det følger av bestemmelsen at det ikke er aktuelt å innvilge straffavbrudd dersom sikkerhetsmessige hensyn taler imot det. Videre bør det unngås straffavbrudd i tilfeller der den domfelte ikke har lovlig opphold i riket.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forskriften skal bidra til å sikre forsvarlige forhold i fengslene selv om bemanningen reduseres på grunn av sykdom og smitteforebyggende tiltak, og å unngå at det opparbeides en betydelig soningskø til skade for nye domfelte som venter på å få gjennomført straffen. Forskriften vil dels gi en regelverksmessig ramme for å nekte besøk i fengsel, og dels gi grunnlag for å redusere

antall innsatte, slik at fengslene kan drives med redusert bemanning. Nektelse av besøk vil oppleves som negativt for den enkelte innsatte. For å redusere denne belastningen, pålegges kriminalomsorgen å legge til rette for kontakt med familie og advokat med telefon og digitale hjelpemidler. Det påløper noe kostnader for staten til innkjøp eller leie av egnet teknisk utstyr. Forskriften § 1 annet ledd fjerde punktum om endring i stykkprisforskriften vil ikke føre til økte utgifter for staten sammenlignet med i dag. Totalt sett er straffegjennomføring med elektronisk kontroll mindre ressurskrevende for kriminalomsorgen enn fengselsopphold.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r:

Midlertidig forskrift om straffegjennomføring for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om straffegjennomføring for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kongelig resolusjon 27. mars 2020 med hjemmel i midlertidig lov 27. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet.

§ 1 Besøk i fengsel

Dersom sykefravær i kriminalomsorgen gjør det nødvendig, eller besøk ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte, kan kriminalomsorgen nekte besøk. Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte kan ha kontakt med familie ved bruk av fjernkommunikasjon.

Besøk fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan bare nektes dersom besøket ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte. Ved nektelse av besøk etter dette ledd skal kriminalomsorgen legge til rette for kontakt ved bruk av fjernkommunikasjon. Kriminalomsorgen gir retningslinjer for praktiseringen av besøk fra advokat. Forskrift 12. desember 2005 nr. 1442 om salær fra det offentlige til advokater m.fl. etter faste satser (stykkprissatser) § 9 fjerde ledd om godtgjøring til forsvarers bistand i fengselsbesøk vil gjelde for fjernkommunikasjonen mellom advokat og klient.

Innsattes tilgang til helsetjenester kan ikke begrenses på grunnlag av denne bestemmelsen.

§ 2 Gjennomføring av straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel

Dersom den idømte ubetingede fengselsstraffen eller resterende tid frem til forventet løslatelse er inntil 6 måneder, og øvrige vilkår etter straffegjennomføringsloven § 16 tredje til åttende ledd og forskrift av 22. februar 2002 nr. 183 kapittel 7 er oppfylt, kan straffen gjennomføres utenfor fengsel når det settes vilkår om at domfelte skal være undergitt elektronisk kontroll.

§ 3 Elektroniske kontrolltiltak som vilkår ved prøveløslatelse fra fengselsstraff

Dersom det fremstår som nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig prøveløslatelse, kan kriminalomsorgen fastsette at den som prøveløslates fra fengselsstraff skal være underlagt elektroniske kontrolltiltak. Straffegjennomføringsloven §§ 43 og 44 gjelder tilsvarende. Prøveløslatelse med elektroniske kontrolltiltak er bare aktuelt dersom domfelte godtar de krav og vilkår som kriminalomsorgen fastsetter for prøveløslatelsen, og domfelte har en bolig som er egnet for kontrolltiltak. For kontrolltiltak i domfeltes bolig er det også en forutsetning at alle samboende over 18 år samtykker til kontrolltiltakene. Kriminalomsorgsdirektoratet gir nærmere retningslinjer for prøveløslatelse etter bestemmelsen her.

§ 4 Straffavbrudd

Kriminalomsorgen kan beslutte at straffen skal avbrytes inntil én måned dersom hensynet til kapasiteten i kriminalomsorgen krever det, og hverken sikkerhetsmessige hensyn

eller særskilte hensyn til den domfeltes rehabilitering taler imot. Dersom kapasiteten i kriminalomsorgen krever det, kan beslutningen fornyes. Det skal ikke besluttes straffavbrytelse etter bestemmelsen her dersom den domfelte ikke har egen bolig.

§ 5 Ikrafttreden

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.

KONGELIG RESOLUSJON

Kunnskapsdepartementet
Statsråd: Guri Melby

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1924
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om barnehager som følge av utbrudd av Covid-19

1. Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om tilpasninger i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) med tilhørende forskrifter som følge av Covid-19. Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2. Bakgrunnen for forslaget

På grunn av utbruddet av Covid-19 har Helsedirektoratet vedtatt stenging av barnehager. Det er i vedtaket om stenging bestemt at noen barnehager skal holdes åpne, slik at de som har størst behov for det, fortsatt skal ha mulighet til å benytte seg av barnehageplassen. Det er behov for å avklare hvilke regler som gjelder når barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet i perioden med utbruddet av Covid-19.

3. Forskriftens hovedinnhold

Forskriften inneholder i hovedtrekk følgende:

- Reglene i barnehageloven med forskrifter gjelder så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19.
- I perioder hvor barnehagen er stengt etter vedtak og forskrifter etter smittevernloven, suspenderes retten til å benytte seg av barnehageplassen for dem som er omfattet av stengingsvedtaket.
- Barnehageeier skal sørge for at barn som er omfattet av unntak i vedtak og forskrifter etter smittevernloven, får et tilbud i barnehagen.
- Forenklete saksbehandlingsregler for barnehageeierens avgjørelse om å gi tilbud til dem som er unntatt i vedtaket om stenging.

- Foreldre skal ikke betale for barnehageplassen i perioden barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet og barnehagene skal få dekket tapt foreldrebetaling
- Private barnehager skal motta kommunale tilskudd selv om barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet.
- Regler om avkortning av tilskudd til private barnehager ved permittering av ansatte m.v.

Den midlertidige forskriften skal gjelde så lenge koronaloven gjelder, men uansett ikke lenger enn til barnehagene gjenopptar normal drift. Reglene vil dermed gjelde så lenge barnehagene er stengt eller drives med redusert kapasitet som følge av utbruddet av Covid-19.

4. Departementsforeleggelse og høring

Forslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer 24. mars 2020 ca. kl. 16 med frist 25. mars 2020 kl. 10. Forslaget ble sendt på høring til fylkesmennene, underliggende etater og sentrale organisasjoner og gjort tilgjengelig på regjeringen.no 25. mars 2020 ca. kl. 14 med høringsfrist 26. mars 2020 kl. 14.30.

De fleste høringsinnspillene støtter i hovedsak forslagene. En del instanser har innspill.

Innspill knyttet til unntak fra stengingsvedtaket for barn som ikke kan være hjemme

Flere høringsinstanser har innspill til unntaket som knyttes til barns behov. Både Barneombudet og PBL ønsker tydeligere retningslinjer for hvilke barn som er omfattet av unntaket om omsorgsbehov for å unngå ulik praksis. Departementet vil vise til at unntakene som er satt, følger av stengningsvedtaket, og at det ikke i forskriften bør fastsettes nærmere kriterier. Dette for å ta høyde for eventuelle endringer i stengingsvedtaket med hjemmel i smittevernloven. Departementet vil vurdere om det er behov for mer veiledning om dette.

Abelia og Fylkesmannen i Troms og Finnmark stiller spørsmål ved om det heller burde være kommunen som avgjør søknader om hvilke barn som skal få et tilbud. Departementet vil vise til at det er barnehagen som kjenner barnas behov best og at det vil være mindre administrasjon forbundet med å legge det til barnehageeier.

Det er også flere som peker på at departementet må presisere at barn med store fysiske eller psykiske funksjonshemninger eller av andre grunner har særlige behov, må ivaretas. Departementet er tydelig på at barnehagene må sørge for at barn får et tilbud i forskriften.

Fylkesmannen i Vestland viser til at det burde bli tatt inn regler om at de til en hver tid gjeldende smittevernreglene fra helsemyndighetene, også skal gjelde, så langt det lar seg gjøre, for de tilbudene som blir gitt barn som ikke kan være hjemme. For eksempel reglene om avstand og gruppestørrelse. Når det gjelder innspillet fra Fylkesmannen, mener departementet at det ikke er nødvendig å fastsette dette i forskriften, ettersom det uansett følger av smittevernreglene fra helsemyndighetene.

Det har kommet innspill om at enkeltstående barnehager bør gis mulighet til å inngå avtale med andre barnehageeiere i samme kommune om å gi et felles tilbud. Departementet vil vise til at det forskriftsfestes at barnehagen skal ha et tilbud til disse barna, og at det ikke stenges for at det

gjøres lokale tilpasninger, for eksempel at flere barnehageeier kan bli enige om å holde en av barnehagene åpne, så lenge det er i tråd med smittevernreglene fra helsemyndighetene.

Utdanningsforbundet og FUB viser til at barnehagene etter beste evne bør tilstrebe å opprettholde kontakten med barn og foresatte i denne vanskelige situasjonen. Barnehagene bør ikke bare komme med forslag til aktiviteter, dele sine planer etc., men også organisere digitale treff der dette er mulig. Å miste den daglige, sosiale kontakten med sine venner, kan sette varige spor og er særlig viktig i denne situasjonen. Departementet er enige i innspillene, men mener det ikke er nødvendig å fastsette regler om dette i forskriften.

Innspill knyttet til tilskudd, foreldrebetaling og avkorting

Det har kommet en del innspill og spørsmål knyttet til forslagene om tilskudd og avkorting, blant annet fra PBL. Departementet vil vise til at det jobbes med å lage nærmere retningslinjer om dette som vil bidra til å klargjøre hvordan dette skal gjøres i praksis.

PBL mener at kompensasjonen for foreldrebetaling i realiteten er et tilskudd til foresatte for å dekke foreldrebetalingen og ikke til barnehagen. De peker på at det i forskriften må fremkomme tydeligere at kompensasjonen kun skal gjelde oppad begrenset til maksimalprisen. Departementet støtter PBL i denne vurderingen og forskriften justeres etter dette.

Flere høringsinstanser, deriblant PBL og KA, mener det må fremkomme av forskriften at alle kommunale tilskudd til private barnehager videreføres, og at henvisningen til § 14 er for snever. Det også andre høringsinstanser som påpeker dette. Departementet støtter høringsinstansene i dette og justerer bestemmelsen i tråd med dette.

Det har kommet innspill, blant annet fra Abelia, KS og PBL, om bestemmelsen om at private barnehager som mottar tilskudd etter denne bestemmelsen, ikke kan benytte ansatte til å drive annet inntektsgivende arbeid i virksomheten. Abelia etterspør en nærmere presisering av hva som regnes inntektsgivende arbeid eller ikke. KS støtter bestemmelsen om at ansatte i barnehagene ikke kan drive annet inntektsgivende arbeid. PBL støtter på sin side ikke forslaget. De mener dette vil være i strid med bestemmelsene i dagens § 14 a og at bestemmelsen tyder på at private barnehager vil drive lovbrudd. Departementet mener bestemmelsen er en tydeliggjøring av § 14 a som er nødvendig i den situasjonen som er oppstått. Departementet vil også vise til at hva som faller inn under "inntektsgivende arbeid" må vurderes konkret i det enkelte tilfelle.

KS ønsker en egen bestemmelse som regulerer at kommuner kan benytte ansatte i private barnehager så lenge den private barnehagen ikke er i drift. Dette kan være til oppgaver innenfor barnehagesektoren i kommunen, men det finnes også tilfeller der ansatte i private barnehager har helsefaglig kompetanse som kommunen ønsker å benytte innen helse- og omsorgstjenesten. Departementet mener dette vil være en inngripende bestemmelse, og vil vise til at den private delen av barnehagesektoren har gitt tydelige signaler om at de vil stille sine ansatte til rådighet.

5. Departementets vurdering

5.1. Generelt

Den midlertidige forskriften om tilpasninger av lovgivningen om barnehager, er direkte knyttet til situasjonen med utbruddet av Covid-19. Det er viktig å få gjennomført endringene raskt for å få

avklart hvilke regler som gjelder, og for å unngå negative konsekvenser. Det vil dermed ikke være mulig å gjennomføre de foreslåtte endringene i en normal lovprosess.

Ettersom barnehageloven ikke gjelder på Svalbard, kan heller ikke den midlertidige forskriften gjelde. Det er ingen private barnehager på Svalbard og reglene om tilskudd som foreslås i forskriften, vil derfor uansett være mindre aktuelle. Når det gjelder kompensasjon for foreldrebetaling til de to kommunale barnehagene på Svalbard, mener departementet at det som vil følge av budsjettvedtak vil gi tilstrekkelige rammer. Som følge av at det bare er to barnehager i Longyearbyen, anser departementet dessuten at det ikke er nødvendig å fastsette nærmere regler for å ivareta hvordan unntaket i stengingsvedtaket med hjemmel i smittevernloven skal behandles for å ivareta formålet med unntaket.

5.2. Hvilke regler som gjelder under utbruddet av Covid-19

Det er behov for å klargjøre hvilke regler som gjelder når barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet som følge av utbruddet av Covid-19. Kommunene har en plikt til å tilby barnehageplass. Når barnehagene er stengt, kan ikke kommunen oppfylle retten til barnehageplass etter barnehageloven. Departementet mener derfor at det bør fastsettes i forskriften at i perioder hvor barnehagen er stengt etter vedtak eller forskrift etter smittevernloven, suspenderes retten til å benytte seg av barnehageplassen etter barnehageloven § 12 a for dem som er omfattet av stengingsvedtaket.

Det er i vedtaket om stenging bestemt at noen barnehager skal holdes åpne, slik at de som har størst behov for det, fortsatt skal ha mulighet til å benytte seg av barnehageplassen. Departementet foreslår at reglene i barnehageloven med forskrifter skal gjelde så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19, og at dette fastsettes i forskriften.

Departementet legger til grunn at det i mange tilfeller vil være mulig å gi et godt barnehagetilbud i tråd med barnehageloven for barna som går i barnehage i denne perioden. Det kan likevel tenkes at det kan bli vanskelig å oppfylle alle reglene til enhver tid, for eksempel reglene om bemanningsnorm og pedagognorm. Departementet mener derfor at det bør åpnes for at det er mulig å gi et tilbud som avviker fra reglene i barnehageloven, men at reglene bør gjelde så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19. Dette innebærer også at reglene i barnehageloven som gjelder uavhengig av om barn går i barnehagen (rett til spesialpedagogisk hjelp og tegnspråkopplæring), fortsatt skal gjelde så langt det er mulig.

I utgangspunktet er det barnehageeier og barnehagemyndighet som vurderer om reglene i barnehageloven med forskrifter er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19, men departementet kan gi veiledning om hvordan loven skal forstås.

5.3. Tilbud til barn som ikke kan være hjemme

Det følger av gjeldende vedtak om stenging med hjemmel i smittevernloven at det er enkelte unntak fra stengingsvedtaket ut fra foreldrenes funksjon eller barnas behov. Barnehageeier har plikt til å ha et barnehagetilbud for dem som er omfattet av unntaket.

Departementet foreslår at det fastsettes i den midlertidige forskriften at barnehageeiere skal sørge for at barn som ikke er omfattet av stengingsvedtaket, får benytte seg av plassen i barnehagen. Det

er viktig at barnehageeiere tar et ansvar for å tilby plass til barn som har behov det, og ikke bare behandler forespørsler om plass.

Bakgrunnen for unntakene som er knyttet til barnas behov, er at disse behovene ikke kan ivaretas hjemme. Departementet foreslår derfor at det fastsettes at barnehageeiere skal ivareta de behovene som begrunner at barnet skal ha plass i barnehagen. For øvrig skal barnehagelovens regler gjelde så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19.

Det er også behov for å fastsette regler om hvordan unntaket i stengingsvedtaket med hjemmel i smittevernloven skal behandles for å ivareta formålet med unntaket, og samtidig ta hensyn til ressursituasjonen til kommuner og barnehager, og rettsikkerheten til barn. Departementet foreslår forenklete saksbehandlingskrav og at det bare er klageadgang på avslag på plass på grunnlag av barnets behov. Reglene som gjelder unntaket i stengingsvedtak etter smittevernloven er utformet generelt slik at de får anvendelse også ved endringer i vedtaket eller ved nye vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven.

Etter departementets vurdering vil avgjørelsen om hvem som skal ha et barnehagetilbud, være et enkeltvedtak. Dersom avgjørelsen skal behandles etter reglene i forvaltningsloven, vil dette kunne beslaglegge mye tid hos barnehager og kommuner som kunne vært brukt til å gi nødvendige tilbud til barn i utbrudd-perioden. Det vil også innebære at det tar lenger tid å ta avgjørelser, noe som vil være uheldig for håndteringen av krisesituasjonen da personer i kritiske samfunnsfunksjoner risikerer å stå uten et tilbud til sine barn. Departementet foreslår derfor at det gjøres unntak fra reglene i forvaltningsloven om saksbehandling av enkeltvedtak. Departementet foreslår at det i stedet fastsettes et generelt krav om forsvarlig saksbehandling og krav om at barnehageeier skal underrette skriftlig om avslag på søknader om tilbud etter unntaket. Det vil ikke gjelde krav til begrunnelse av vedtaket. Departementet understreker at det med «søknad» referer til at det må komme et initiativ fra foreldre som ønsker plass i samsvar med unntaket i stengingsvedtaket. Det skal ikke stilles formkrav til søknaden, og kommunen må legge opp til en enkel og tilgjengelig måte for foreldre til å få vurdert om de kan få plass til sitt barn.

For å ikke binde opp ressurser hos barnehager og kommuner foreslår departementet at det ikke skal være klagerett på avslag om tilbud om å benytte barnehageplassen når det gjelder unntaket knyttet til barn av personer i kritiske samfunnsfunksjoner. Det finnes etter hvert god veiledning om hva som anses å være kritiske samfunnsfunksjoner. Departementet legger derfor til grunn at hensynet til forsvarlig saksbehandling er ivarettatt, og at hensynet til effektiv behandling av søknadene tilsier at det gjøres unntak fra klageretten. Barnehageeier bør dessuten ha et visst handlingsrom for å samtidig kunne begrense risikoen for smitte.

Når det gjelder avslag på søknader om tilbud til barn med særlige omsorgsbehov, foreslår departementet at det skal være klageadgang, og at det skal være kommunal klageinstans. Kommunens klagenemnd også avgjør klager over vedtak fattet av privat barnehage om ikke å tildele barnehageplass og den private barnehagen må rette seg etter et vedtak i klagenemnda om at barnehageplass skal tildeles. Denne avgjørelsen handler om barnets behov, og avgrensningen av hvem som skal få et tilbud, er langt mer skjønnsmessig. Departementet mener derfor det bør være et minimum av mekanismer som sikrer likebehandling og at barnets behov blir ivarettatt.

For å ta høyde for eventuelle endringer i stengingsvedtaket med hjemmel i smittevernloven, foreslår departementet at forskriftsteksten utformes generelt slik at det er klageadgang på avslag

på søknader som ikke er begrunnet med at foreldrene er i samfunnskritiske funksjoner. Hensikten er at det skal være klageadgang på avslag på alle søknader begrunnet ut fra barnets situasjon dersom det åpnes for flere unntak fra vedtaket om stenging enn unntak på grunn av særlige omsorgsbehov.

5.4. Regler om tilskudd og foreldrebetaling

Barnehageloven § 14 pålegger kommunen å gi kommunalt tilskudd til private barnehager. De private barnehagenes økonomi styres i svært stor grad av tilskudd fra kommunen og foreldrebetaling. Ved nedstenging eller sterkt redusert drift, er det risiko for permitteringer dersom barnehagen ikke får utbetalt tilskudd og foreldrebetaling.

Regjeringen har besluttet at tilskudd til private barnehager skal utbetales som normalt, og at barnehageloven § 14 om økonomisk likeverdig behandling av private og kommunale barnehager fortsatt gjelder. Videre er det bestemt at foreldre ikke skal betale så lenge barnehagen er stengt. Dette gjelder også for foreldre som får et tilbud til sine barn i denne perioden. Departementet mener det er behov for å presisere dette i forskriften. I tillegg mener departementet det bør fastsettes midlertidige regler for tilskudd for tapt foreldrebetaling til kommunale og private barnehager og midlertidige regler for de kommunale tilskuddene til de private barnehagene. Det foreslås at Utdanningsdirektoratet utbetaler tilskudd til kommunene for dekning av tapt foreldrebetaling i kommunale og private barnehager. Kommunen skal deretter utbetale tilskudd til private barnehager for tapt foreldrebetaling. De private barnehagene må søke kommunen og dokumentere inntektsbortfallet. Bortfall av kostpenger skal det ikke gis kompensasjon for.

Dersom private barnehager permitterer ansatte og/eller har betydelig reduksjon i andre kostnader, mener departementet at overføringene til de private barnehagene skal justeres tilsvarende kostnadsreduksjonen slik at man unngår dobbeltkompensasjon. Departementet mener derfor at tilskuddet bør avkortes tilsvarende reduksjonen av kostnadene. Det samme bør gjelde dersom allerede innbetalt foreldrebetaling for perioden barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet, ikke refunderes foreldrene. Departementet foreslår at dette fastsettes i forskriften.

Videre foreslår departementet at det forskriftsfestes at private barnehager som mottar tilskudd, ikke kan benytte ansatte til å drive annet inntektsgivende arbeid for virksomheten i perioden hvor barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet. Dersom dette skulle tillates, vil barnehageeier komme bedre økonomisk ut enn om koronakrisen ikke hadde funnet sted, noe som vil virke urimelig.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslag om forenklede saksbehandlingsregler ved avgjørelser om hvem som skal ha tilbud når barnehagene er stengt, vil føre til mindre administrasjon i barnehagene enn dersom de ordinære saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven skal følges.

Kommunene vil kunne få noe økte administrative kostnader som følge av søknadsbehandlingen for kompensasjon av tapt foreldrebetaling. Departementet legger til grunn at omfanget likevel vil være begrenset.

Utdanningsdirektoratet vil få noe økte kostnader som følge av administrasjon av søknadsordningen, herunder kontroll i etterkant av at barnehagene har brukt tilskuddet til formålet. Disse kostnadene dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Kunnskapsdepartementet

tilrår:

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om barnehager som følge av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om barnehager som følge av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kgl. res. 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 nr. 62 om lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder virksomhet som er regulert i barnehageloven med forskrifter.

§ 2 Barnehagelovens anvendelse

Reglene i barnehageloven med forskrifter gjelder så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19. I perioder hvor barnehagen er stengt etter vedtak og forskrifter etter smittevernloven, suspenderes retten til å benytte seg av barnehageplassen etter barnehageloven § 12 a for dem som er omfattet av stengingsvedtaket.

§ 3 Tilbud til barn som ikke kan være hjemme

Barnehageeier skal sørge for at barn som er omfattet av unntak i vedtak og forskrifter etter smittevernloven, får et tilbud i barnehagen. Barnehageeier skal ivareta de behovene som begrunner at barnet skal ha et tilbud i barnehagen.

Kravene i forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder ikke for avgjørelse av søknader om hvem som skal få tilbud om barnehageplass i perioder barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet, etter vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven.

Barnehageeiere må ha en forsvarlig saksbehandling av slike søknader. Barnehageeiere må underrette søkere skriftlig om avslag på tilbud og om eventuell klageadgang. Avslag som følge av at foreldrene ikke vurderes å ha kritiske samfunnsfunksjoner, kan ikke påklages. Øvrige avslag kan påklages. Kommunens klageorgan etter forvaltningsloven § 28 annet ledd er klageinstans for avslag om slikt tilbud.

§ 4 Foreldrebetaling

I perioden barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet med hjemmel i smittevernloven, skal foreldre ikke betale for barnehageplassen. Dette gjelder også for foreldre til barn som får plass, jf. unntakene som er satt i vedtak og forskrifter om stenging etter smittevernloven.

Utdanningsdirektoratet utbetaler tilskudd til kommunene for dekning av tapt foreldrebetaling i både private og kommunale barnehager. Kompensasjonen per barnehageplass skal ikke overstige maksimalprisen. Det gis ikke tilskudd for dekning av kostpenger.

Kommunen skal utbetale tilskudd til private barnehager for tapt foreldrebetaling. De private barnehagene må søke kommunen og dokumentere inntektsbortfall. Det skal ikke gis tilskudd for dekning av kostpenger.

§ 5 Kommunale tilskudd til private barnehager

Private barnehager skal motta kommunale tilskudd etter barnehageloven selv om barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet.

Private barnehager som mottar tilskudd etter denne bestemmelsen, kan ikke benytte ansatte til å drive annet inntektsgivende arbeid i virksomheten.

§ 6 Avkorting av tilskudd for tapt foreldrebetaling og kommunale tilskudd til private barnehager

Dersom barnehagen permitterer ansatte eller av andre grunner har betydelig reduksjon i kostnadene, skal tilskudd for tapt foreldrebetaling og kommunalt tilskudd avkortes tilsvarende reduksjonen av kostnadene. Det samme gjelder dersom allerede innbetalt foreldrebetaling for perioden barnehagene er stengt eller driver med redusert kapasitet, ikke refunderes foreldrene.

§ 7 Forskriftens ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves. Forskriften gjelder til koronaloven oppheves, jf. koronaloven § 7, men likevel senest til barnehagene er åpne og driver som normalt.

KONGELIG RESOLUSJON

Kunnskapsdepartementet
Statsråd: Guri Melby

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1924
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om grunnskoleopplæring og videregående opplæring som følge av utbrudd av Covid-19

1. Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om tilpasninger i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) med tilhørende forskrifter som følge av utbrudd av Covid-19. Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2. Bakgrunnen for forslaget

På grunn av utbruddet av Covid-19 har Helsedirektoratet vedtatt stenging av skoler. Når skolene er stengt, vil det ikke være mulig å oppfylle alle reglene i opplæringsloven med forskrifter. Selv når skolene åpner igjen, kan regler om karantene, isolering mv. gjøre at skolene vil drive med redusert kapasitet. Det er derfor behov for å avklare hvilke regler som gjelder i perioden med utbruddet av Covid-19. Dessuten er det behov for å legge til rette for andre måter å gjennomføre opplæringen og eventuelt også eksamen på, for å bidra til at elevene kan få opplæring og dokumentasjon av opplæringen under utbruddet av Covid-19.

3. Forskriftens hovedinnhold

Forskriften inneholder i hovedtrekk følgende:

- Skoleeier skal så langt som mulig gi barn, unge og voksne opplæring.
- Reglene i opplæringsloven med forskrifter gjelder så langt de er mulig og forsvarlig å oppfylle under utbruddet av Covid-19.
- Skoleeier bestemmer hvordan opplæringen skal organiseres ut fra lokale forutsetninger (tilgjengelig lærer, digitale ressurser mv.).
- Så langt det er mulig, skal opplæringen gjennomføres slik at elevene kan få halvårsvurdering, standpunktkarakterer og grunnlag for vitnemål.

- Skoleeier skal sørge for at barn og unge som er omfattet av unntak i vedtak og forskrifter om stenging etter smittevernloven, får et tilbud på dagtid. Skoleeier skal ivareta de behovene som begrunner at barnet skal ha et tilbud på skolen. Opplæringstilbudet skal så langt som mulig tilsvare opplæringstilbudet til barn som får opplæringen hjemme. For øvrig skal tilbudet gis i samsvar med reglene om skolefritidsordning i opplæringsloven så langt det er mulig under utbruddet av Covid-19.
- Forenklede saksbehandlingsregler for kommunens avgjørelser om å gi tilbud på dagtid til dem som er unntatt i vedtak og forskrifter om stenging av skoler med hjemmel i smittevernloven.
- Behandlingsgrunnlag for Utdanningsdirektoratets behandling av personopplysninger i forbindelse med planlegging og gjennomføring av eksamen med det formål å finne måter å gjennomføre eksamen på som kan reduserer de negative konsekvensene av Covid-19.
- Foreldrene skal ikke betale for skolefritidsordning, og skoleeier får dekket tapte utgifter.

Den midlertidige forskriften skal gjelde så lenge koronaloven gjelder, men uansett ikke lenger enn til skolene gjenopptar normal drift. Reglene vil dermed gjelde så lenge skolene er stengt eller drives med redusert kapasitet som følge av utbruddet av Covid-19, forutsatt at koronaloven forlenges dersom situasjonen varer ut over en måned.

4. Departementsforeleggelse og høring

Forslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer 24. mars 2020 ca. kl. 16 med frist 25. mars 2020 kl. 10. Forslaget ble sendt på høring til fylkesmennene, underliggende etater og sentrale organisasjoner og gjort tilgjengelig på regjeringen.no 25. mars 2020 kl. 14 med høringsfrist 26. mars 2020 kl. 14.30.

Kunnskapsdepartementet mottok relativt mange innspill i høringen, blant andre fra Elevorganisasjonen, Barneombudet, KS og Utdanningsforbundet. Hovedinntrykket er at høringsinstansene er positive til at det klargjøres hvilke regler som gjelder under utbruddet av Covid-19.

Flere, blant andre Barneombudet, ønsker tydeligere retningslinjer for hvilke barn som er omfattet av unntaket om omsorgsbehov, for å unngå ulik praksis. Departementet viser til at unntakene som er satt, følger av stengningsvedtaket, og at det ikke i forskriften her bør fastsettes nærmere kriterier. Dette for å ta høyde for eventuelle endringer i stengningsvedtaket med hjemmel i smittevernloven. Departementet vil vurdere om det er behov for mer veiledning om dette. Veiledningen kan tilpasses de til enhver tid gjeldende unntakene fra vedtak og forskrifter om stengning.

Det er også flere som peker på at departementet må presisere at barn med store fysiske eller psykiske funksjonshemminger eller av andre grunner har særlige behov, må ivaretas. Departementet er i forskriften tydelig på at skolene må sørge for at barn som er omfattet av unntaket i stengningsvedtaket, får et tilbud.

Fylkesmannen i Vestland viser til at det burde bli tatt inn regler om at de til enhver tid gjeldende smittevernreglene fra helsemyndighetene også skal gjelde, så langt det lar seg gjøre, for de tilbudene som blir gitt barn som ikke kan være hjemme. For eksempel reglene om avstand og

gruppestørrelse. Når det gjelder innspillet fra Fylkesmannen, mener departementet at det ikke er nødvendig å fastsette dette i forskriften, ettersom det uansett følger av smittevernreglene fra helsemyndighetene. Det er flere høringsinnspill om hvordan avgjørelser om hvem som skal få tilbud på skolen skal behandles. Skolelederforbundet mener alle vedtak bør kunne påklages, mens Barneombudet mener det bør stilles krav om begrunnelse og at Fylkesmannen bør være klageinstans. Departementet mener løsningen som er valgt, balanserer hensynene til effektiv saksbehandling og elevenes rettssikkerhet så godt det lar seg gjøre. Det vises til vurderingen i punkt 5.3

Det er flere, blant andre Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) og Utdanningsforbundet, som peker på at forslaget bare handler om skole, og at det også er mange utfordringer for dem som får videregående opplæring i bedrift. Departementet vil følge opp disse innspillene videre. De fleste høringsinstansene er positive til at det gis større fleksibilitet når det gjelder organisering av opplæringen. De fleste gir også uttrykk for at det er en rimelig balanse mellom å ivareta rettigheter til barn og unge og samtidig ta hensyn til de faktiske rammebetingelsene til skolene i denne situasjonen. Norsk Lektorlag gir uttrykk for at det bør stilles strengere krav, som at opplæringens fag- og timefordeling forholdsmessig skal gjenspeile ordinær fag- og timefordeling så langt det er mulig. Departementet viser til vurderingen i punkt 5.2.

Det har også kommet enkelte innspill om at det vanskelig å forstå hva skolene skal tilby barna som er unntatt i stengingsvedtaket. Departementet har forståelse for det, men ønsker samtidig ikke å innføre detaljerte krav om dette da det er store forskjeller både i behovene og i de lokale forutsetningene.

Departementet har også mottatt flere innspill til selve lovteksten og forsøkt å ivareta disse så langt som mulig. Departementet vil også vurdere behovet for ytterligere veiledning. Dersom situasjonen vedvarer, kan det også bli aktuelt å vurdere behovet for ytterligere regulering.

5. Departementets vurdering

5.1 Generelt

Den midlertidige forskriften om tilpasninger av lovgivningen om grunnopplæringen er direkte knyttet til situasjonen med utbruddet av Covid-19. Det er viktig å få gjennomført endringene raskt for å få avklart hvilke regler som gjelder, og for å i størst mulig grad unngå negative konsekvenser. Det vil dermed ikke være mulig å gjennomføre de foreslåtte endringene i en normal lovprosess.

Departementet mener forskriften skal gis anvendelse på Svalbard da det kan være tilsvarende behov der. Opplæringsloven gjelder i dag bare på Svalbard så langt den passer. Dette følger av forskrift om grunnskoleopplæring og videregående opplæring på Svalbard. For å ikke utvide anvendelsen av opplæringsloven på Svalbard, foreslår departementet at den midlertidige forskriften gis anvendelse på Svalbard med de tilpasninger som følger av forskrift om grunnskoleopplæring og videregående opplæring på Svalbard.

Den midlertidige forskriften om tilpasninger av lovgivningen om grunnopplæringen handler bare om plikten til å gi opplæring og hvilke regler som gjelder i den perioden som forskriften gjelder, og innskrenker ikke retten til utdanning i Grunnloven § 109. Forskriften innskrenker heller ikke andre rettigheter som er vernet i Grunnloven eller menneskerettsloven, eller som følger av andre konvensjoner Norge er bundet av.

5.2 Plikten til å gi opplæring og hvilke regler som gjelder under utbruddet av Covid-19

For å sikre at barn, unge og voksne i så stor grad som mulig får ivaretatt retten til opplæring mens utbruddet av Covid-19 pågår, er det et behov for å klargjøre hvilke regler som gjelder. Det vil også klargjøre ansvaret for kommunene og fylkeskommunene som skoleeiere.

Departementet foreslår å fastsette i forskriften at skoleeiere fortsatt skal sørge for at barn, unge og voksne får grunnskoleopplæring og videregående opplæring så langt det er mulig selv om skolene er stengt eller driver med redusert kapasitet. Departementet understreker at den grunnleggende retten til grunnopplæring ligger fast, og at forslaget bare handler om plikten til å gi opplæring i den perioden som forskriften gjelder. Departementet legger til grunn at det i de aller fleste tilfeller vil være mulig å gi opplæring selv om skolene er stengt eller drives med redusert kapasitet. Hvor mye og hva slags opplæring som kan gis, vil imidlertid være avhengig av blant annet tilgang på lærere, digitalt utstyr, type opplæring og elevenes forutsetninger, behov, alder og hjemmeforhold. For eksempel kan det være vanskelig å få til praktisk opplæring i praktiske og estetiske fag eller opplæring innenfor en del yrkesfag når elevene ikke har tilgang på samme verktøy og utstyr som de har på skolen.

Departementet foreslår å fastsette i forskriften at reglene i opplæringsloven gjelder så langt de er mulig og forsvarlig å oppfylle. Hva som er mulig, må avgjøres ut fra rammebetingelsene som kommuner, fylkeskommuner og skoler har til å oppfylle reglene i perioden hvor utbruddet pågår. At skolene er stengt, og at mange lærere kan være syke eller i karantene som følge av utbruddet, vil være eksempler på rammebetingelser som gjøre at mange av reglene ikke er mulig å oppfylle fullt ut. Friskoleloven viser i stor grad til kravene i opplæringsloven, og de samme tilpasningene vil derfor gjelde også for friskolenes drift.

I utgangspunktet er det skoleeier som vurderer om reglene i opplæringsloven med forskrifter er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19, men departementet kan gi veiledning om hvordan loven skal forstås.

Opplæringsloven legger opp til en organisering av opplæringen i klasser og grupper på skolen sammen med en lærer. I den situasjonen hvor utbruddet pågår, må opplæringen kunne organiseres annerledes. Departementet foreslår derfor at det fastsettes i forskriften at skolene kan organisere opplæring slik det er hensiktsmessig og forsvarlig ut fra blant annet tilgjengelige lærere og tilgangen på digitale ressurser og annet utstyr. Hensikten er å klargjøre at alternative måter for opplæring, som for eksempel fjernundervisning, nå er tillatt også i fag og i tilfeller hvor det ellers ikke er åpnet for det. Selv om det er benyttet «skole» og «elever» i forskriftsteksten, gjelder

tilsvarende for grunnopplæring for voksne selv om det der er mindre behov for tilpasninger ettersom regelverket allerede åpner for å gjennomføre opplæringene som fjernundervisning mv.

Forslaget om at reglene bare skal gjelde så langt det er forsvarlig å oppfylle dem, innebærer at skolene ikke skal være forpliktet til å oppfylle reglene dersom dette er uforsvarlig for elevene. Skolene må derfor kunne ta hensyn til hva som er forsvarlig for elevene ut fra blant annet alder, forutsetninger og hjemmeforhold. De må til enhver tid vurdere hvordan de best kan ivareta et godt læringsmiljø og opprettholde elevenes sosiale relasjoner, selv om de er hjemme. Skolene må også vurdere hvilken fag- og timefordeling det vil være mulig og forsvarlig å legge opp til. Det kan for eksempel være krevende for barn på de laveste trinnene dersom de skal få opplæring i samme timetall som når de er på skolen.

Departementet foreslår også å fastsette i forskriften at opplæringen så langt det er mulig skal gjennomføres slik at elevene kan få halvårsvurdering, standpunkt og grunnlag for vitnemål. Hensikten er ikke å pålegge skolene å innhente mest mulig grunnlag for vurdering. Hensikten er å understreke skolens ansvar for å skaffe seg vurderingsgrunnlag for å unngå at elever ikke får vitnemål på grunn av den nye situasjonen. Organiseringen av opplæringen skal være forsvarlig, og skolen må dermed også ta hensyn til at elevene vil ha ulike forutsetninger for innleveringer mv. Forslaget omfatter både barn, unge og voksne.

5.3 Tilbud til barn som ikke kan være hjemme

Det følger av gjeldende vedtak om stenging med hjemmel i smittevernloven at det er enkelte unntak ut fra foreldrenes funksjon eller barnets behov. Skoleeier har plikt til å ha et tilbud på dagtid for dem som er omfattet av unntaket.

Departementet foreslår at det fastsettes i den midlertidige forskriften at skoleeiere skal sørge for at barn og unge som ikke er omfattet av forskrifter eller vedtak om stenging etter smittevernloven, får et tilbud på skolen eller andre egnede lokaler, som for eksempel skolefritidsordningen. Dette innebærer at skoleeiere ikke bare kan vurdere forespørsler om plass, men også selv må vurdere om det er barn og unge som er omfattet av unntaket. Dette gjelder da særlig unntak knyttet til barnets behov. Dersom et barn skal ha et tilbud på skolen på grunn av foreldrenes funksjon, er det naturlig at skoleeier bare vurderer om barnet skal få tilbud hvis foreldrene ber om det.

Bakgrunnen for unntakene som er knyttet til barnas behov, er at disse behovene ikke kan ivaretas hjemme. Departementet foreslår derfor å fastsette i forskriften at skoleeiere skal ivareta de behovene som begrunner at barnet skal ha et tilbud på skolen. Det kan for eksempel dreie seg om å ivareta behov for omsorg eller ulike former for tilrettelegging. Departementet understreker dessuten at skoleeiere har plikt til å samarbeide med andre kommunale tjenester om oppfølgingen av utsatte barn. Denne plikten gjelder så langt den er mulig å oppfylle, og vil være særlig viktig i perioden hvor skolen er stengt eller driver med redusert kapasitet. Departementet foreslår at opplæringstilbudet til barna på skolen så langt som mulig skal tilsvare opplæringstilbudet til barn som får opplæring hjemme. Dette betyr at det ikke er plikt til å legge opp til ordinær undervisning

for dem som er på skolen, selv om dette er mulig og ordinær opplæring ikke går på bekostning av barnets behov. For øvrig foreslår departementet at reglene om skolefritidsordning gjelder så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19 for dem som får tilbud på dagtid selv om skole og skolefritidsordningen ellers er stengt. Dette innebærer blant annet krav om omsorg, tilsyn og å legge til rette for lek mv. Dersom det er eldre barn eller ungdommer som har behov for tilbud på dagtid, gjelder reglene så langt de passer.

Avgjørelsen om hvem som skal ha et tilbud på skolen, vil være et enkeltvedtak. Dersom avgjørelsen skal behandles etter reglene i forvaltningsloven, vil dette kunne legge beslag på mye tid hos skoler og kommuner som kunne vært brukt til å gi nødvendige tilbud til barn og unge i utbrudd-perioden. Det vil også innebære at det tar lenger tid å ta avgjørelser, noe som vil være uheldig for håndteringen av krisesituasjonen da personer i kritiske samfunnsfunksjoner risikerer å stå uten et tilbud til sine barn. Departementet foreslår derfor at det gjøres unntak fra reglene i forvaltningsloven om saksbehandling av enkeltvedtak. Departementet foreslår at det i stedet fastsettes et generelt krav om forsvarlig saksbehandling og krav om at skoleeiere skal underrette skriftlig om avslag på søknader om tilbud etter unntaket. Det vil ikke gjelde krav til begrunnelse av vedtaket. Departementet understreker at det med «søknad» referes til et initiativ fra foreldre som ønsker plass i samsvar med unntaket i stengingsvedtaket. Det skal ikke stilles formkrav til søknaden, og kommunen må legge opp til en enkel og tilgjengelig måte for foreldre til å få vurdert om de kan få plass til sitt barn. Departementet understreker dessuten at skoleeier selv må sørge for å tilby plass til barn som er omfattet av unntaket i stengingsvedtaket ut fra barnets behov (se over).

For å ikke binde opp ressurser hos skoler og kommuner foreslår departementet at det ikke skal være klagerett på avslag begrunnet med at foreldrene ikke er i kritiske samfunnsfunksjoner. Det finnes etter hvert god veiledning om hva som anses å være kritiske samfunnsfunksjoner. Departementet legger derfor til grunn at hensynet til forsvarlig saksbehandling er ivaretatt, og at hensynet til effektiv behandling av søknadene tilsier at det gjøres unntak fra klageretten. Skoleeier bør dessuten ha et visst handlingsrom for samtidig å kunne begrense risikoen for smitte.

Når det gjelder avslag på forespørsler om tilbud til barn og unge med særlige omsorgsbehov, foreslår departementet at det skal være klageadgang, og at det skal være kommunal og fylkeskommunal klageinstans i samsvar med reglene i forvaltningsloven § 28 andre ledd. Denne avgjørelsen handler om barnets behov, og avgrensningen av hvem som skal få et tilbud, er langt mer skjønnsmessig. Departementet mener derfor det bør være et minimum av mekanismer som sikrer likebehandling og at barnets behov blir ivaretatt.

Reglene i den midlertidige forskriften som knytter seg til unntak i stengingsvedtak etter smittevernloven, er utformet generelt. Reglene vil dermed få anvendelse også ved endringer i vedtaket eller ved nye vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven.

5.4 Behov for behandlingsgrunnlag i forbindelse med gjennomføring av eksamen

Alle eksamener for 10. trinn og alle skriftlige eksamener for elever i videregående skole våren 2020 er nå avlyst. Samtidig jobber Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet med å vurdere mulige løsninger for privatister, lærlinger, lærekandidater og praksisbrevkandidater. Muntlig eksamen i videregående skole er det ennå ikke tatt en beslutning om. I den situasjonen vi nå er i, kan det bli behov for å gjennomføre eksamener på noe andre måter enn normalt. Det kan også bli behov for å prioritere hvilke eksamener som kan gjennomføres, og hvem som får gjennomføre dem. Problemstillingen er særlig knyttet til den praktiske gjennomføringen av privatisteksamener. For at Utdanningsdirektoratet skal kunne finne måter å gjennomføre eksamener på slik at de negative konsekvensene blir minst mulig dersom eksamener ikke kan gjennomføres som normalt, kan direktoratet ha behov for å behandle personopplysninger om dem som er oppmeldt til eksamen. Direktoratet kan også ha behov for å innhente slike opplysninger fra skoleeiere og Nasjonal vitnemålsdatabase. Dette kan være opplysninger om hvem som er oppmeldt til hvilke eksamener, om vedkommende allerede har vitnemål mv. Det kan også bli behov for opplysninger om karakterer, typisk om personen tidligere har bestått faget.

Departementet foreslår at denne oppgaven fastsettes i forskriften for å ivareta kravet til behandlingsgrunnlag i personopplysningsloven. Departementets vurdering er at det ikke vil være et unødige inngrep i personvernet til elever og privatister å samle inn og sammenstille slike opplysninger. Det vil ikke være snakk om sensitive opplysninger, og formålet med behandlingen vil være å få gjennomført eksamen for dem hvor konsekvensen av en avlysning er størst.

Departementet foreslår at det fastsettes i forskriften at Utdanningsdirektoratet kan innhente de ovennevnte opplysningene fra skoleeiere og Nasjonale vitnemålsdatabase uten hinder av taushetsplikt. Begrunnelsen er at opplysninger om karakterer fra videregående opplæring er regnet som taushetsbelagte opplysninger.

5.5. Foreldrebetaling for skolefritidsordning

Det følger av opplæringsloven § 13-7 at kommunen kan kreve utgifter til skolefritidsordning dekket gjennom egenbetaling fra foreldrene. Det er besluttet i budsjettvedtak at kommunen skal få kompensasjon for tapt inntekt gjennom foreldrebetaling, og at foreldre ikke skal betale for skolefritidsordning så lenge skolen er stengt. Departementet foreslår at det i forskriften presiseres at foreldrebetaling for skolefritidsordningen ikke kan kreves så lenge skolen er stengt eller driver med redusert kapasitet. Dette gjelder også for foreldre som får et tilbud til sine barn i denne perioden.

Departementet understreker at forslaget gjelder skolefritidsordninger i offentlig finansierte skoler, ikke andre fritidstilbud som ikke er knyttet til skolen. Det er Utdanningsdirektoratet som skal utbetale tilskudd til kommunene for dekning av tapt foreldrebetaling. Departementet foreslår at dette fastsettes i forskriften.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om at skoleeier skal ha plikt til å gi opplæring så langt det er mulig, og at reglene i opplæringsloven gjelder så langt det er mulig og forsvarlig å oppfylle dem, handler om å klargjøre

hvilke regler som gjelder under utbruddet av Covid-19. Mens utbruddet pågår må opplæringen organiseres på andre måter enn den vanligvis gjør. Hva de konkrete økonomiske og administrative konsekvensene blir for den enkelte skole eller utdanningsinstitusjon, er avhengig av tilgjengelig personell, hva de har av utstyr med videre. Det antas ikke å medføre vesentlig økte kostnader.

Forslaget som gjelder hva slags tilbud skoleeiere må gi til barn som ikke kan være hjemme, er en ny plikt. Forslaget anses ikke å medføre økte kostnader for kommunene og fylkeskommunene da det vil være en mindre omfattende forpliktelse enn de har overfor barn og unge i dag.

Forslag om forenklete saksbehandlingsregler ved avgjørelser om hvem som skal ha tilbud når skolen er stengt, vil føre til mindre administrasjon i skoler og barnehager enn dersom de ordinære saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven skal følges.

Forslaget om behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger i forbindelse med eksamen, innebærer at Utdanningsdirektoratet kan innhente og sammenstille opplysninger fra fylkeskommunene og Nasjonal vitnemålsdatabase. Slik behandling kan ha administrative konsekvenser for fylkeskommunene og statlige virksomheter, men det antas at disse ikke vil være betydelige.

Kommunene vil kunne få noe økte administrative kostnader som følge av søknadsbehandlingen for kompensasjon av tapt foreldrebetaling. Departementet legger til grunn at omfanget likevel vil være begrenset.

Utdanningsdirektoratet vil få noe økte kostnader som følge av administrasjon av søknadsordningen, herunder kontroll i etterkant av at skolene har brukt tilskuddet til formålet. Disse kostnadene dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Kunnskapsdepartementet

tilrår:

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om grunnskoleopplæring og videregående opplæring som følge av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om tilpasningen i lovgivningen om grunnskoleopplæring og videregående opplæring som følge av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kgl. res. 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 nr. 62 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder grunnskoleopplæring, videregående opplæring og virksomhet knyttet til opplæringen som er regulert i opplæringslova med forskrifter.

Forskriften gjelder også på Svalbard med de tilpasninger som følger av forskrift 18. januar 2007 nr. 76 om grunnskoleopplæring og videregående opplæring på Svalbard.

§ 2 Skoleeiers plikt til å sørge for opplæring

Kommunen, fylkeskommunen og statlige og private skoler skal så langt det er mulig sørge for at barn, unge og voksne får grunnskoleopplæring og videregående opplæring selv om skolene er stengt eller driver med redusert kapasitet på grunn av utbruddet av Covid-19.

§ 3 Opplæringslovas anvendelse

Reglene om opplæringen og annen virksomhet i opplæringslova med forskrifter gjelder så langt de er mulige og forsvarlige å oppfylle under utbruddet av Covid-19.

Skoleeier skal organisere opplæringen slik den finner det hensiktsmessig og forsvarlig ut fra hvor mange lærere skolen har tilgjengelig, antallet elever, elevenes alder og forutsetninger, tilgangen på læremidler, digitale ressurser og annet utstyr og elevenes hjemmeforhold.

Så langt det er mulig, skal opplæringen gjennomføres slik at elevene kan få halvårsvurdering, standpunktkarakterer og grunnlag for vitnemål.

§ 4 Behandling av personopplysninger

Utdanningsdirektoratet kan behandle personopplysninger om dem som er oppmeldt til eksamen, dersom det er nødvendig for å finne alternative måter å gjennomføre eksamener på slik at de negative konsekvensene av korona-utbruddet blir minst mulig.

Utdanningsdirektoratet kan for dette formålet, uten hinder av taushetsplikt, også innhente personopplysninger fra kommunene, fylkeskommunene, andre skoleeiere og Nasjonal vitnemålsdatabase dersom det er nødvendig.

§ 5 Tilbud til barn som ikke kan være hjemme

Skoleeier skal sørge for at barn og unge som er omfattet av unntak i vedtak og forskrifter om stenging etter smittevernloven, får et tilbud på dagtid, enten på skolen eller annet egnet sted. Skoleeier skal ivareta de behovene som begrunner at barnet skal ha et slikt tilbud. Opplæringstilbudet skal så langt som mulig tilsvare opplæringstilbudet til barn som får opplæringen hjemme. For øvrig skal tilbudet gis i samsvar med reglene om skolefritidsordning i opplæringsloven så langt det er mulig under utbruddet av Covid-19.

Kravene i forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder ikke for avgjørelse av søknader om hvem som skal få tilbud i perioder skolen og skolefritidsordningen er stengt eller driver

med redusert kapasitet etter vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven. Skoleeiere må ha en forsvarlig saksbehandling av slike søknader. Skoleeiere må underrette søkere skriftlig om avslag på tilbud og om eventuell klageadgang. Avslag som følge av at foreldrene ikke vurderes å ha kritiske samfunnsfunksjoner, kan ikke påklages. Øvrige avslag kan påklages. Kommunens og fylkeskommunens klageorgan etter forvaltningsloven § 28 annet ledd er klageinstans for avslag om slikt tilbud.

§ 6 Foreldrebetaling for skolefritidsordning

I perioden skolefritidsordningene er stengt eller driver med redusert kapasitet med hjemmel i smittevernloven, skal foreldre ikke betale for skolefritidsordningen. Dette gjelder også for foreldre til elever som får tilbud, jf. unntakene som er satt i vedtak og forskrifter om stenging etter smittevernloven.

Utdanningsdirektoratet utbetaler tilskudd til kommunene for dekning av tapt foreldrebetaling.

§ 7 Forskriftens ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves. Forskriften gjelder til koronaloven oppheves, jf. koronaloven § 7, men likevel senest til skolene er åpne og driver som normalt.

KONGELIG RESOLUSJON

Kunnskapsdepartementet
Statsråd: Guri Melby

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1924
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap som følge av utbruddet av Covid-19

1. Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om tilpasninger i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) med tilhørende forskrifter som følge av Covid-19. Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2. Bakgrunnen for forslaget

Utbruddet av Covid-19 påvirker både kommunenes og deltakernes mulighet til å oppfylle sine plikter etter introduksjonsloven med forskrifter. Introduksjonsprogrammet påvirkes av at samfunnsfunksjoner stenges ned og at ulike tilbud reduseres. Stengte skoler påvirker særlig opplæringen for asylsøkere i mottak og opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, ettersom opplæringen ofte foregår på undervisningssteder som nå er stengt. Stengte skoler og barnehager påvirker også mulighetene deltakere med barn har til å delta. For nyankomne innvandrere er ordningene etter introduksjonsloven svært viktige, og deltakelse har betydning på flere plan. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap gir viktig kunnskap, men er også vilkår for å få permanent oppholdstillatelse og statsborgerskap senere. Introduksjonsprogram gjennomføres på fulltid og forbereder deltakeren på yrkeslivet. Det utbetales introduksjonsstønad for deltakelse i introduksjonsprogram, og stønaden utgjør deltakernes livsopphold.

Det er behov for å avklare hvilke regler som gjelder i perioden utbruddet av Covid-19 påvirker opplæring for asylsøkere i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Det er også behov for å sikre livsopphold for deltakere i introduksjonsprogram.

3. Forskriftens hovedinnhold

Forskriften inneholder i hovedtrekk følgende:

- Reglene i introduksjonsloven med forskrifter gjelder så langt de er mulig å oppfylle under utbruddet av Covid-19.
- Kommunen skal sørge for at deltakere i ordningene etter introduksjonsloven får et tilbud, med mindre det ikke er mulig å tilby opplæringen via digitale hjelpemidler eller på andre måter.
- Hvis det ikke er mulig å gjennomføre opplæring for asylsøkere i mottak som følge av utbruddet av Covid-19, opphører deltakernes plikt til å delta midlertidig.
- Det åpnes for at introduksjonsprogrammet kan tilbys på deltid i denne perioden.
- Fravær fra introduksjonsprogrammet under utbruddet av Covid-19 skal legges til programmets varighet. Det samme gjelder hvis kommunen tilbyr et deltidstilbud i perioden, da skal differansen opp til fulltidsprogram legges til programmets varighet.
- Kommunen skal utbetale introduksjonsstønad uavhengig av fravær i perioden det ikke kan tilbys introduksjonsprogram eller det kun kan tilbys et redusert tilbud som følge av utbruddet av Covid-19.
- Hvis deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap ikke får et opplæringstilbud som følge av utbruddet av Covid-19, forlenges fristen for rett til deltakelse tilsvarende perioden uten tilbud.
- Det gjennomføres ikke prøver i norsk og samfunnskunnskap så lenge opplæringsinstitusjoner og prøvesteder er stengt etter vedtak og forskrifter etter smittevernloven.

Den midlertidige forskriften skal gjelde så lenge koronaloven gjelder.

4. Departementsforeleggelse og høring

Forslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer 24. mars 2020 ca. kl. 16 med frist 25. mars 2020 kl. 10. Forslaget ble sendt på høring til fylkesmennene, underliggende etater og sentrale organisasjoner og gjort tilgjengelig på regjeringen.no 25. mars 2020 ca. kl. 14 med høringsfrist 26. mars 2020 kl. 14.30. Forslaget fikk bred støtte fra høringsinstansene som uttalte seg. Blant de som uttalte seg var KS, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Utlendingsdirektoratet (UDI), faglig forum for kommunalt flyktningarbeid (ffkf), Interesseorganisasjonen for kommunale voksenopplæring (IKVO), Utdanningsforbundet, flere fylkesmenn og flere kommuner.

Høringsinstansene var positive til at deltakerne skal få utbetalt introduksjonsstønad og at rettigheter og frister etter loven forlenges. Blant annet ffkf og Tynset kommune stilte imidlertid spørsmål ved at det skal registreres fravær i denne perioden og foreslo andre løsninger. Fylkesmannen i Nordland ba departementet vurdere om det kan gjøres unntak for krav om legeerklæring for permisjoner grunnet egen sykdom. Fylkesmannen i Trøndelag fremhevet at formuleringene i forslaget overlater mye til det kommunale skjønnet og Fylkesmannen i Agder mente at det burde komme tydeligere fram at pliktene til kommunen og deltakeren opphører hvis det ikke kan gis tilbud digitalt eller på andre måter. KS og flere andre høringsinstanser var uenige i departementets konklusjon om at merutgifter dekkes innenfor eksisterende rammer. Flere høringsinstanser viste videre til de mulige konsekvensene situasjonen kan ha for muligheten til å søke permanent oppholdstillatelse og statsborgerskap, for eksempel IMDi, UDI, ffkf og IKVO.

De fleste innspillene til selve forskriften var spørsmål om hvordan dette skal håndteres i praksis. Det er derfor ikke gjort endringer i forskriften etter høringen, men departementet vil sørge for at det gis god veiledning til kommunene om de praktiske spørsmålene som har oppstått.

5. Departementets vurdering

For å sikre at deltakere i ordningene som reguleres i introduksjonsloven får et så godt tilbud som mulig under utbruddet av Covid-19 er det behov for å klargjøre hvilke regler som gjelder. Det er også behov for å sikre livsopphold for deltakere i introduksjonsprogram for å hindre at disse må søke sosialhjelp fra NAV i denne perioden.

Departementet anser det ikke som forsvarlig å fremme forslaget gjennom vanlig lovprosess, særlig fordi det haster å sørge for at introduksjonsstøtten utbetales til tross for redusert tilbud eller redusert mulighet til å delta i denne perioden. Det er også viktig at kommunene strekker seg langt for å gi et tilbud til deltakerne i denne perioden. Langvarige avbrudd i kvalifiseringen kan ha konsekvenser for deltakernes mulighet til å delta i arbeids- og samfunnslivet og for deres rettigheter til permanent oppholdstillatelse og statsborgerskap. Disse potensielle konsekvensene bør avhjelpes så fort som mulig.

For å gi klare føringer til kommunene og deltakerne foreslår departementet at reglene i introduksjonsloven med forskrifter gjelder så langt de er mulige å oppfylle under utbruddet av Covid-19. Det er i utgangspunktet kommunen som vurderer om reglene er mulige å oppfylle i de konkrete tilfellene, men departementet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet kan gi veiledning om hvordan dette skal forstås. Både kommunen og deltakerne skal strekke seg langt for å oppfylle de pliktene som følger av lovgivningen.

Det foreslås at kommunen skal sørge for at deltakere i ordningene skal få opplæring og tilbud i introduksjonsprogram, med mindre det ikke er mulig å gi et tilbud via digitale hjelpemidler eller på andre måter. Målgruppene for ordningene i introduksjonsloven er sammensatt. Noen mangler tilstrekkelige digitale ferdigheter og andre har ikke mulighet til å skaffe digitalt utstyr. Dersom kommunen ikke kan avhjelpe dette eller gi et tilbud på andre måter, opphører både kommunens og deltakernes plikter til å tilby og delta i opplæring og program midlertidig.

For å sikre at utfordringene utbruddet av Covid-19 ikke medfører at deltakere mister rettigheter til et tilbud i samsvar med introduksjonsloven, foreslår departementet at alt fravær i denne perioden skal legges til programmets varighet. Det er ikke nødvendig å dokumentere fraværet i denne perioden. Det foreslås å åpne for at introduksjonsprogrammet kan tilbys på deltid i denne perioden, men differansen mellom deltidstilbudet og hva som utgjør et program på fulltid skal også legges til programmets varighet. På denne måten skal deltakerne samlet få et tilbud som så langt som mulig tilsvarer det de ville fått dersom utbruddet av Covid-19 ikke hadde oppstått.

Av hensyn til både deltakerne i introduksjonsprogram og til NAV foreslår departementet at kommunen skal utbetale introduksjonsstønad uavhengig av fravær i denne perioden. NAV

opplever stor pågang for tiden og departementet anser det som mest hensiktsmessig at de som har andre muligheter til å få dekket livsopphold, får benyttet seg av disse mulighetene. Departementet vurderer at stønaden bør utbetales for deltakelse på fulltid selv om deltakerne ikke har mulighet til å delta i alt som tilbys av kommunen i denne perioden. Deltakere kan være påvirket av tiltakene i samfunnet på andre måter enn deltakelsen i ordningene etter introduksjonsloven, for eksempel barn som må være hjemme på grunn av stengte barnehager og skoler. For å sikre at deltakere ikke trekkes i stønad for redusert tilbud frem til forskriften trer i kraft, foreslår departementet at bestemmelsen om utbetaling av introduksjonsstønad gis virkning fra 16. mars 2020.

Etter introduksjonsloven har deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap en frist på tre år for å benytte seg av retten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Dersom de ikke gjennomfører opplæringen innenfor tre år, må de betale for resterende timer opplæring. Dersom situasjonen blir langvarig kan dette få store økonomiske konsekvenser for deltakerne. I tillegg kan manglende opplæring over tid samt krav om å betale for resterende timer påvirke deltakernes muligheter til å oppfylle vilkår for permanent oppholdstillatelse og statsborgerskap. Som følge av disse potensielle konsekvensene foreslår departementet at fristen for deltakere som ikke får et opplæringstilbud som følge av utbruddet av Covid-19 forlenges tilsvarende perioden det ikke er mulig å delta.

Departementet foreslår at prøver i norsk og samfunnskunnskap ikke skal gjennomføres så lenge opplæringsinstitusjoner og prøvesteder er stengt etter vedtak og forskrifter etter smittevernloven. Dette inkluderer også statsborgerprøven. Disse prøvene er vilkår for å få permanent oppholdstillatelse og statsborgerskap og har derfor stor betydning for deltakerne. I tillegg er det mange som tar prøver for å dokumentere norskkunnskaper for opptak til høyere utdanning. Hvor store konsekvenser dette får avhenger av hvor langvarig situasjonen blir. Det er per i dag ikke mulig å gjennomføre prøvene uten fysisk oppmøte. Så lenge opplæringsinstitusjoner og prøvesteder er stengt, finnes det derfor ingen andre løsninger enn å stoppe prøvegjennomføringen. Departementet presiserer imidlertid at personer som på grunn av utbruddet av Covid-19 ikke får gjennomført prøver og dermed ikke oppfyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse, vil kunne få fornyet den midlertidige oppholdstillatelsen sin.

Departementet mener at tiltakene som foreslås er nødvendige og forsvarlige for å avhjelpe negative konsekvenser for deltakerne i situasjonen som er oppstått. Deltakere i introduksjonsprogram sikres livsopphold og forlenget program ved fravær. Fristen for rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap forlenges tilsvarende den perioden det ikke er mulig å delta. Ved et tilpasset og tilrettelagt tilbud til deltakerne, vil heller ikke konsekvensene for kommunen være betydelige. De foreslåtte tiltakene innebærer at konsekvensene for kommunen i utgangspunktet blir mindre jo mer de klarer å tilby under utbruddet. Departementet mener derfor at tiltakene også er effektive og forholdsmessige.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Kommunene mottar særskilte tilskudd som skal finansiere introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Kommunenes utgifter til introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap forventes isolert sett å øke noe som følge av at deltakerne skal kunne fullføre kvalifiseringen etter at restriksjonene er avsluttet og motta introduksjonsstønad i hele perioden.

Mange av høringsinstansene mener at kommunene må kompenseres særskilt for merutgifter som følge av lovforslaget. Departementet mener at konsekvensene onsekvensene for kommunenes totale utgifter vil avhenge av hvor lenge situasjonen varer. Tilskuddene som finansierer kommunenes bosettings-, kvalifiserings- og integreringsarbeid har hatt relativ høy dekningsgrad de siste årene. Kommunene har dermed hatt gode økonomiske forhold for integreringsarbeidet. En dekningsgrad som ligger noen prosentpoeng lavere enn dagens, vil fortsatt være en god dekningsgrad, både i faktisk dekningsgrad og relativt til tidligere år. Departementet mener at en økning i kommunenes utgifter i en periode som følge av covid-19-pandemien, vil kunne finansieres innenfor dagens økonomiske rammer. Beregningsutvalget som kartlegger kommunenes utgifter til bosetting, kvalifisering og integrering vil kunne fange opp endringer i utgiftsbildet i den årlige kartleggingen. Bosatte flyktninger inngår i grunnlaget for rammetilskuddene til kommunene på linje med øvrige innbyggere.

Når det gjelder opplæring for asylsøkere i mottak vil flere kunne få innvilget vedtak om opphold eller avslag og dermed være ute av målgruppen for opplæring som asylsøkere i perioden med restriksjoner som følge av covid-19-pandemien. Dette innebærer at vertskommunene vil motta tilskudd for enkelte deltakere uten å måtte tilby dem deler av eller hele opplæringen.

Kunnskapsdepartementet

tilrår:

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap som følge av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap som følge av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kgl. res. 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 nr. 62 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder kommuner og deltakere i opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven med forskrifter.

§ 2 Introduksjonslovens anvendelse

Reglene i introduksjonsloven med forskrifter gjelder så langt de er mulige å oppfylle under utbruddet av Covid-19, med de presiseringer som følger av §§ 3 til 7.

§ 3 Opplæring for asylsøkere i mottak

Kommunen skal sørge for at deltakere i opplæring i norsk og opplæring i norsk kultur og norske verdier får opplæring selv om undervisningsstedet er stengt etter vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven, med mindre det ikke er mulig å tilby opplæringen via digitale hjelpemidler eller på andre måter.

Plikten til å delta i opplæring etter introduksjonsloven § 20 a opphører midlertidig dersom deltakerne ikke kan gjennomføre opplæringen som følge av utbruddet av Covid-19. Resterende timer opplæring skal gjennomføres når undervisningsstedet åpner, forutsatt at den enkelte fortsatt er omfattet av målgruppen etter introduksjonsloven § 20 a på det tidspunktet.

§ 4 Introduksjonsprogram

Kommunen avgjør om det er hensiktsmessig å starte opp introduksjonsprogram for personer i målgruppen etter introduksjonsloven § 2 som ennå ikke har fått vedtak om program.

Kommunen skal sørge for at deltakere i introduksjonsprogram får et tilbud, med mindre det ikke er mulig å gi et tilbud via digitale hjelpemidler eller på andre måter. Kommunen kan tilby introduksjonsprogram på deltid i denne perioden.

Fravær fra introduksjonsprogrammet under utbruddet av Covid-19 skal legges til programmets varighet. Ved deltakelse på deltid skal differansen mellom det som tilbys, og det som tilsvarer program på fulltid legges til programmets varighet. Fravær etter dette leddet registreres i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) under kategorien "permisjon grunnet egen sykdom".

§ 5 Introduksjonsstønad

Kommunen skal utbetale introduksjonsstønad uavhengig av fravær i perioden det ikke kan tilbys introduksjonsprogram eller det kun kan tilbys et redusert tilbud som følge av utbruddet av Covid-19. Utbetalingen skal tilsvare stønad for deltakelse på fulltid. Kommunen

kan ikke gjøre trekk i eller kreve tilbakebetalt introduksjonsstønad fra perioder hvor det ikke har vært tilbudt introduksjonsprogram eller det har vært redusert tilbud som følge av utbruddet av Covid-19.

§ 6 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Kommunen skal sørge for at deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap får opplæring selv om undervisningsstedet er stengt etter vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven, med mindre det ikke er mulig å tilby opplæringen via digitale hjelpemidler eller på andre måter. Kommunen kan avgjøre at hjemmearbeid skal regnes som gjennomførte timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Fristen for rett til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap for deltakere som ikke får et opplæringstilbud som følge av utbruddet av Covid-19, forlenges tilsvarende den perioden det ikke er mulig å delta.

§ 7 Prøver i norsk og samfunnskunnskap

Det skal ikke gjennomføres prøver i norsk og samfunnskunnskap så lenge opplæringsinstitusjoner og prøvesteder er stengt etter vedtak og forskrifter med hjemmel i etter smittevernloven.

§ 8 Forskriftens ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves. Forskriften § 5 gis virkning fra 16. mars 2020. Forskriften gjelder til koronaloven oppheves, jf. koronaloven § 7.

KONGELIG RESOLUSJON

Kunnskapsdepartementet
Statsråd: Henrik Asheim

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1924
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om utdanningsstøtte som følge av utbrudd av Covid-19

1. Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om tilpasninger i lov 3. juni 2005 nr. 37 (utdanningsstøtteloven) med tilhørende forskrifter som følge av utbrudd av Covid-19. Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2. Bakgrunnen for forslaget

På grunn av utbruddet av Covid-19 er det mange personer som har risiko for å ikke få ordinær inntekt og dermed betalingsproblemer. Lov om utdanningsstøtte bestemmer at det kan gis utsettelse med nedbetaling av utdanningslån i inntil tre år, og det er ikke åpnet for at det kan gis betalingsutsettelse ut over dette. Utsettelse med betalingen av ett terminbeløp fører til at nedbetalingstiden blir én måned lengre. Låntakere kan få utsatt betalingen av terminbeløp opp til 36 ganger for hvert låneforhold, slik at nedbetalingen blir opp til tre år lengre. Betalingsutsettelse gis for hele måneder. Betalingsutsettelse kan likevel ikke føre til utvidelse av rammene for nedbetalingstiden.

Terminbeløp på utdanningsgjeld forfaller månedlig. Låntaker kan velge mellom forfall den 5., 15. eller 25. hver måned. En del personer med utdanningslån i Lånekassen har nådd grensen eller er nær ved å nå grensen for maksimalt antall betalingsutsettelser. Dersom disse nå får økonomiske problemer på grunn av pandemien, vil de etter gjeldende regler ikke kunne få ytterligere utsettelse med betaling av terminbeløp. En utvidelse av adgangen til å få betalingsutsettelse vil kunne avhjelpe en vanskelig økonomisk situasjon for tilbakebetalere som har brukt opp alle eller nesten alle betalingsutsettelsene som gjeldende regler gir adgang til.

3. Forskriftens hovedinnhold

Forskriften gir en midlertidig åpning for å gi betalingsutsettelse i mer enn tre år.

Den midlertidige forskriften skal gjelde så lenge koronaloven gjelder. Dette vil i utgangspunktet bety at en låntaker kan få betalingsutsettelse i én eller to måneder ut over grensen som gjelder i dag.

4. Departementsforeleggelse og høring

Forslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer 24. mars 2020 ca. kl. 16 med frist 25. mars 2020 kl. 10. Forslaget ble sendt på høring til fylkesmennene, underliggende etater og sentrale organisasjoner og gjort tilgjengelig på regjeringen.no 25. mars 2020 ca. kl. 14 med høringsfrist 26. mars 2020 kl. 14.30.

Fire høringsinstanser uttaler at de støtter forslaget. Det har ellers ikke kommet innspill.

5. Departementets vurdering

I den pågående situasjonen er det mange personer som har risiko for å ikke få ordinær inntekt og dermed betalingsproblemer. En utvidelse av adgangen til å få betalingsutsettelse vil kunne avhjelpe en vanskelig økonomisk situasjon for tilbakebetalere som har brukt opp alle eller nesten alle betalingsutsettelsene som gjeldende regler gir adgang til. Dette er trolig ikke en stor gruppe, men en del av dem kan være tilknyttet de delene av arbeidslivet som nå får permitteringer (f.eks. reiseliv, kultur og utelivsbransjen), og som har ustabil inntekt også i normale tider. Departementet mener at det er bedre at disse personene forblir ordinære låntakere i Lånekassen med noen flere betalingsutsettelse, enn at innkreving av deres utdanningslån overlates til Statens Innkrevingssentral. Det er klare velferdspolitiske fordeler ved å åpne opp for en noe videre adgang til betalingsutsettelse i denne perioden. Det er låntakeren selv som vurderer behov for og søker om slik betalingsutsettelse.

Det anbefales på bakgrunn av dette en midlertidig åpning for å gi betalingsutsettelse i mer enn tre år. Dette vil bety at låntakere som har nådd grensen for antall betalingsutsettelse eller kan komme til å nå denne i løpet av perioden forskriften gjelder, likevel vil kunne få utsettelse med betaling av terminbeløp i denne perioden. Utvidet adgang til betalingsutsettelse vil bare gjelde i den perioden koronaloven gjelder, og vil i utgangspunktet bety at en låntaker kan få betalingsutsettelse i én eller to måneder ut over grensen som gjelder i dag. Det vil også kunne gis betalingsutsettelse på terminbeløp som allerede er forfalt, men ikke betalt. Låntakerne vil søke om betalingsutsettelse på ordinært vis, og de utsettelse som blir gitt i den perioden forskriften gjelder, vil ikke inngå i tellingen av de ordinære utsettelsene. Betalingsutsettelse gis for hele måneder. Maksimal nedbetalingstid, regler om maksimal samlet gjeld og krav om nedbetaling innen man når en viss alder vil ikke endres som følge av en slik utsettelse. Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån vil gjelde for nedbetalingen ellers.

Av hensyn til rask gjennomføring av tiltaket vil betalingsutsettelse til låntakere som ikke har nådd eller er i ferd med å nå grensen, også bli gitt etter denne forskriften. En løsning som bare omfatter kunder som allerede har brukt opp sine 36 utsettelse, ville kreve betydelig mer systemutvikling for Lånekassen. Med den foreslåtte løsningen vil Lånekassen få ordningen på plass raskt, slik at låntakere kan få tidlig informasjon og straks ta ordningen i bruk ved behov.

Forskriften innskrenker ikke rettigheter som er vernet i Grunnloven eller menneskerettsloven, eller som følger av andre konvensjoner Norge er bundet av. Tiltaket anses som nødvendig, forsvarlig, effektivt og forholdsmessig for å avhjelpe negative konsekvenser av utbruddet av Covid-19 for befolkningen. Det anses ikke forsvarlig å fremme forslaget gjennom vanlig lovgivningsprosess fordi terminbeløp allerede er forfalt eller forfall er nært forestående.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringen vil medføre noe redusert innbetaling av avdrag og renter til Lånekassen. Regjeringen vil komme tilbake til budsjettkonsekvenser av tiltaket i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2020.

Kunnskapsdepartementet

tilrår:

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om utdanningsstøtte som følge av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om utdanningsstøtte som følge av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kgl. res. 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 nr. 62 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven) § 2.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder utsettelse med tilbakebetaling av utdanningslån som er regulert i utdanningsstøtteleven § 8 fjerde ledd og forskrift 17. desember 2019 nr. 1872 om tilbakebetaling av utdanningslån 2020.

§ 2 Utvidet grense for utsettelse med betaling av utdanningslån

Det kan gis utsettelse med betaling av terminbeløp ut over grensen på tre år, slik at det gis utsettelse mer enn 36 ganger.

Betalingsutsettelse kan likevel ikke føre til at nedbetalingstiden går ut over rammene som er fastsatt i forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 kapittel 3.

Reglene i forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 gjelder for nedbetalingen.

§ 3 Forskriftens ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves. Forskriften gjelder til koraloven oppheves, jf. koraloven § 7.

KONGELIG RESOLUSJON

Kunnskapsdepartementet
Statsråd: Henrik Asheim

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1924
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleutdanning) som følge av utbrudd av Covid-19

1. Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om tilpasninger i lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) med forskrifter som følge av Covid-19. Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2. Sakens bakgrunn

Som følge av utbruddet av Covid-19, har Helsedirektoratet vedtatt å fysisk stenge alle utdanningsinstitusjoner, herunder alle fagskoler. Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) med forskrifter oppstiller en rekke krav som fagskoler og andre virksomheter underlagt regelverket må følge. Noen av kravene fagskoleregelverket oppstiller er praktisk umulig for fagskolene å oppfylle når lærestedene er stengt. Departementet ser behov for å fastsette en slik midlertidig forskrift for fagskoleloven med forskrifter.

3. Forskriftens hovedinnhold

Forskriften gjelder virksomhet som er regulert av fagskoleloven med forskrifter. Reglene i fagskoleloven gjelder så langt de er mulige å følge som følge av utbruddet av Covid-19. Fagskolene må så tidlig som mulig gi studenter og allmennheten god informasjon om hvilke regler det ikke er mulig å oppfylle, og hvordan de derfor vil drive virksomheten. Institusjonene kan bare gjøre tilpasninger som er forsvarlige.

Den midlertidige forskriften skal gjelde så lenge koronaloven gjelder.

4. Departementsforeleggelse og høring

Forslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer 24. mars 2020 ca. kl. 16 med frist 25. mars 2020 kl. 10. Forslaget ble sendt på høring til underliggende etater og sentrale organisasjoner, og gjort tilgjengelig på regjeringen.no 25. mars 2020 ca. kl. 14 med høringsfrist 26. mars 2020 kl. 14.30.

Gjennomgående er tilbakemeldingene i høringen at fagskolene og organisasjonene som representerer fagskolene er positive til departementets forslag. Fagskolen i Hordaland støtter departementets forslag, men stiller spørsmålstegn ved forskriftens varighet og peker på at de vil ha behov for å gjøre endringer også etter at skolene fysisk åpner igjen. NHO og Abelia mener blant annet at fagskolene får det handlingsrommet de trenger for å kunne tilrettelegge for studentene på best mulig måte. På den andre siden sier Organisasjon for norske fagskolestudenter at fagskolene får for vide fullmakter, og mener terskelen for når fagskolen kan fravike fagskoleregulverket burde være tydeligere. De er videre opptatt av at det bør komme tydeligere frem at fagskolene skal sikre at studentene oppnår læringsutbyttet og at fagskolene ikke gjør unntak fra studentenes rettigheter.

Koronaloven har en foreløpig varighet på én måned og forskriften kan ikke vare lenger enn loven den er hjemlet i. Departementet mener det er viktig at fagskolene får fullmakt til å gjøre de tilpasningene de selv mener er nødvendige. Fagskolene er nokså ulike og vil ha ulike behov for å gjøre endringer.

5. Departementets vurderinger

For at fagskolestudentene ikke skal forsinkes unødige i sine påbegynte studier mener departementet det er nødvendig med en midlertidig forskrift som gir institusjonene anledning til å fravike enkelte bestemmelser i lovverket. Eksempelvis vil det ikke være praktisk mulig å tilrettelegge det fysiske læringsmiljøet andre steder enn på lærestedene. Flesteparten av reglene i fagskoleloven med forskrifter er mulig å følge, og terskelen for å anvende unntaket i forskriften skal være høy. For eksempel gjelder reglene selv om det hadde vært mer praktisk å gjøre ting på en annen måte.

Kriteriet for å fravike en regel i fagskoleloven, er at det må være praktisk umulig å oppfylle den i denne midlertidige situasjonen. Det følger også av forslaget at endringene må være "forsvarlige". Det betyr at de endringene fagskolene kan gjøre, som vil innebære at lovens regler fravikes, er begrenset ved at de må være "forsvarlige". Den foreslåtte forskriften gir fleksibilitet og plasserer hovedansvaret for studentenes studieprogresjon hos fagskolene. Det innebærer at fagskolene skal legge til rette for at studentene får best mulig utdanning i situasjonen der fagskolene fysisk er stengt som følge av utbrudd av Covid-19.

For å sikre forutberegnelighet foreslår departementet at fagskolene så tidlig som mulig må gi studenter og allmenheten god informasjon om hvilke regler det er umulig å oppfylle, og hva de vil gjøre i stedet. Dette innebærer også at departementet kan be fagskolene om oversikt over hvilke

regler som fravikes. Fagskolene er veldig ulike, noen er store og robuste, andre er mindre og mer utsatt. Det er også stor variasjon mellom de ulike type fagskoleutdanningene, noe som innebærer at det vil være forskjellige utfordringer som krever særskilte løsninger. For at reglene i forskriften skal være best mulig for alle fagskolene, mener departementet det er riktig å fastsette en bestemmelse som foreslått og gi fagskolene både fleksibilitet og ansvar.

Forskriften handler bare om tilrettelegging av fagskoleutdanning og hvilke regler som gjelder i den perioden forskriften gjelder, og innskrenker ikke retten til utdanning i Grunnloven § 109. Forskriften innskrenker heller ikke andre rettigheter som er vernet i Grunnloven eller menneskerettsloven, eller som følger av andre konvensjoner Norge er bundet av.

Den midlertidige forskriften om tilpasninger av lovgivningen om fagskoleutdanning er direkte knyttet til situasjonen med utbruddet av Covid-19. Det er viktig å få gjennomført endringene raskt for å få avklart hvilke regler som gjelder, og for å unngå negative konsekvenser. Det vil dermed ikke være mulig å gjennomføre de foreslåtte endringene i en normal lovprosess.

Forskriften gjelder til koronaloven oppheves. Departementet mener det er behov for at forskriften fortsatt gjelder selv om Helsedirektoratet eventuelt opphever vedtaket om å stenge skolene, frem til koronaloven oppheves. Grunnen til det er at fagskolene vil ha behov for å tilrettelegge undervisning, eksamen mv. også i noe tid etter at skolene åpner igjen.

Departementet har vurdert om forskriften skal gis anvendelse på Svalbard, og kommet til at det er nødvendig. Fagskolelovens virkeområde omfatter Svalbard og Jan Mayen og derfor mener departementet at denne forskriften også skal gjelde der.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forskriften medfører i seg selv ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. I medhold av forskriften vil det kunne iverksettes tiltak som medfører økte, men potensielt sett også reduserte, kostnader. Kostnader og øvrige konsekvenser av de enkelte tiltak må utredes konkret i forbindelse med disse. Tilsvarende må kostnader og nytteeffekter av tiltak vurderes å stå i et rimelig forhold til hverandre før tiltak eventuelt iverksettes.

Kunnskapsdepartementet

t i l r å r :

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleutdanning) som følge av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleutdanning) som følge av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kgl. res. 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 nr. 62 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven) § 2.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder virksomhet som er regulert av fagskoleloven med forskrifter.

Forskriften gjelder også på Svalbard og Jan Mayen.

§ 2 Fagskolelovens anvendelse

I perioden denne forskriften gjelder, gjelder reglene i fagskoleloven med forskrifter så langt de er mulige å følge som følge av utbruddet av Covid-19.

Fagskoler kan bare gjøre tilpasninger som er forsvarlige.

Fagskolene må så tidlig som mulig gi studenter og allmennheten god informasjon om hvilke regler det ikke er mulig å oppfylle, og hvordan fagskolene derfor vil drive virksomheten.

§ 3 Forskriftens ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.. Forskriften gjelder til koraloven oppheves, jf. koraloven § 7.

KONGELIG RESOLUSJON

Kunnskapsdepartementet
Statsråd: Henrik Asheim

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1924
Dato: 27. mars 2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om universiteter og høyskoler som følge av utbrudd av Covid-19

1. Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om tilpasninger i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) med tilhørende forskrifter som følge av Covid-19. Forskriften er hjemlet i koronaloven § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2. Bakgrunnen for forslaget

På grunn av utbruddet av Covid-19, har Helsedirektoratet vedtatt stenging av universiteter og høyskoler. Som følge av dette, vil det ikke være mulig å oppfylle alle reglene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter. Selv når universitetene og høyskolene åpner igjen, kan ettervirkningene av stengningen, regler om karantene, isolering mv. påvirke muligheten for å følge alle bestemmelsene i regelverket. Det er derfor behov for å avklare hvilke regler som gjelder som følge av utbruddet av Covid-19.

3. Forskriftens hovedinnhold

Forskriften gjelder virksomhet som er regulert av universitets- og høyskoleloven med forskrifter. Reglene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter gjelder så langt de er mulige å følge som følge av utbruddet av Covid-19. Universiteter og høyskoler må så tidlig som mulig gi god informasjon om hvilke regler det ikke er mulig å oppfylle, og hvordan institusjonene derfor vil drive virksomheten. Universiteter og høyskoler kan bare gjøre tilpasninger som er forsvarlige. Den midlertidige forskriften skal gjelde så lenge koronaloven gjelder.

4. Departementsforeleggelse og høring

Forslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departement 24. mars 2020 kl. 16 med frist 25. mars 2020 kl. 10. Merknad fra Justis- og beredskapsdepartementet er hensyntatt. Øvrige departementer hadde ikke merknader. Forslaget ble sendt på høring til utvalgte aktører og gjort tilgjengelig på regjeringen.no 25. mars 2020 kl. 14 med høringsfrist 26. mars 2020 kl. 14.30.

Flertallet av høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget, støtter det. Blant annet viser Universitets- og høyskolerådet, Norsk studentorganisasjon, NTNU, Universitetet i Oslo, Universitetet i Sørøst-Norge, Samisk høyskole og NHO til at forslaget vil gi institusjonene fleksibilitet i en vanskelig periode. NTNU ser forskriften som en sikkerhetsventil for akutte tilfeller hvor lovens krav ikke vil kunne oppfylles.

Universitetet i Bergen og Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen mener utgangspunktet må være at loven gjelder, og så må institusjonene gjøre nødvendige unntak.

5. Departementets vurdering

Siden det pga. virusutbruddet kan være praktisk umulig å følge en del av reglene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter, bør det forskriftsfestes at reglene bare gjelder så langt det er mulig å følge dem. Utbruddet av Covid-19 må være årsaken til at det ikke er mulig å følge reglene. Det bør være en høy terskel for at det er praktisk umulig å følge de fleste reglene.

Forskriften gir fleksibilitet og tar høyde for blant annet at det kan være ulike behov på ulike områder og innenfor forskjellige utdanninger. Forslaget plasserer hovedansvaret for vurderingene og løsningene hos institusjonene. Det er også i tråd med midlertidig forskrift om gjennomføring av utdanninger regulert av rammeplan mv. som ble fastsatt av departementet 18. mars 2020. Departementet forventer at institusjonene selv sørger for å samordne seg slik at de i stor grad velger likestilte løsninger der det ikke er særlige grunner for noe annet.

Departementet understreker at universitets- og høyskoleloven gjelder, men at forskriften gir hjemmel til å gjøre unntak hvis det ikke er praktisk mulig å følge loven. Terskelen er høy for å gjøre unntak, og departementet kan ikke se for seg tilfeller der for eksempel bestemmelsene om akademisk frihet og ansvar, egenbetaling eller sammensetting av styrende organer ikke er mulig å følge.

Koronaloven, som er hjemmelsloven for forskriften, legger vekt på rettssikkerhetshensyn og på at hjemlene må brukes med varsomhet. Dette setter også rammer for når reglene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter må anses som umulige å følge. Et ytterligere moment er at koronaloven, og dermed unntaksforskriftene, i utgangspunktet bare skal gjelde i én måned. Det må også tas med i betraktning hvis det skal settes i verk alternative løsninger i universitets- og høyskolesektoren ut fra unntaksforskriften. Slike tiltak må være av midlertidig karakter, fordi samfunnet raskest mulig bør gå tilbake til normaltstanden.

For å gi forutheregnelighet, må universiteter og høyskoler så tidlig som mulig gi studenter og allmenheten god informasjon om hvilke regler det ikke er mulig å oppfylle, og hva institusjonene vil gjøre i stedet. Forskriften presiserer at institusjonene bare kan gjøre tilpasninger som er forsvarlige. Det forutsettes at også andre virksomheter som er regulert av universitets- og høyskoleloven med forskrifter, følger bestemmelsene i denne forskriften.

Den midlertidige forskriften om tilpasninger i lovgivningen om universiteter og høyskoler er direkte knyttet til situasjonen med utbruddet av Covid-19. Det er viktig å få gjennomført endringene raskt for å få avklart hvilke regler som gjelder, og for å unngå negative konsekvenser. Det vil dermed ikke være mulig å gjennomføre de foreslåtte endringene i en normal lovprosess. Tiltakene i forskriften er nødvendige, forsvarlige, effektive og forholdsmessige for å begrense

forstyrrelser av virksomheten ved universiteter og høyskoler som følge av utbruddet av Covid-19 og for å avhjelpe negative konsekvenser for samfunnet.

Forskriften gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forskriften medfører i seg selv ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. I medhold av forskriften vil det kunne iverksettes tiltak som medfører økte, men potensielt sett også reduserte, kostnader. Kostnader og øvrige konsekvenser av de enkelte tiltak må utredes konkret i forbindelse med disse. Tilsvarende må kostnader og nytteeffekter av tiltak vurderes å stå i et rimelig forhold til hverandre før tiltak eventuelt iverksettes.

Kunnskapsdepartementet

tilrår:

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om universiteter og høyskoler som følge av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om tilpasninger i lovgivningen om universiteter og høyskoler som følge av utbrudd av Covid-19

Fastsatt ved kgl. res. 27. mars 2020 med hjemmel i lov 24. mars 2020 nr. 62 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven) § 2.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder virksomhet som er regulert av universitets- og høyskoleloven med forskrifter.

Forskriften gjelder også på Svalbard og Jan Mayen.

§ 2 Universitets- og høyskolelovens anvendelse

I perioden denne forskriften gjelder, gjelder reglene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter så langt de er mulige å følge som følge av utbruddet av Covid-19.

Universiteter og høyskoler kan bare gjøre tilpasninger som er forsvarlige.

Universiteter og høyskoler må så tidlig som mulig gi studenter og allmennheten god informasjon om hvilke regler det ikke er mulig å oppfylle, og hvordan institusjonene derfor vil drive virksomheten.

§ 3 Forskriftens ikrafttredelse og opphevelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves. Forskriften gjelder til koraloven oppheves, jf. koraloven § 7.

KONGELIG RESOLUSJON

Nærings- og fiskeridepartementet
Statsråd: Iselin Nybø

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1692
Dato: 27. mars 2020

Midlertidige forskrifter om unntak fra reglene om fysisk møte i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, samvirkeforetak, selskaper og stiftelser som følge av utbruddet av covid-19

1. Bakgrunn

Stortinget fattet 21. mars 2020 vedtak til midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven). Loven ble sanksjonert i statsråd i dag, og er trådt i kraft. Etter loven § 2 første ledd kan Kongen gi midlertidige forskrifter for å begrense negative konsekvenser for næringslivet som følge av utbruddet av covid-19. Loven § 2 andre ledd fastsetter at forskriften kan utfylle, supplere eller fravike gjeldende lovgivning.

2. Saksfremstilling

Hovedregelen i aksjeloven, allmennaksjeloven, samvirkeloven, selskapsloven og stiftelsesloven er at saksbehandling skjer i fysiske møter, og at undertegning av protokoller og annet skal skje skriftlig. Mange sammenslutninger gjennomfører årsmøter og generalforsamlinger på våren, og lovene krever at årsregnskap og ev. årsberetning behandles og avgjøres på møtene innen en bestemt frist. Slike krav er i strid med pålegg fra helsemyndighetene om å unngå unødvendig fysisk kontakt, eller restriksjoner på hvor mange som kan møtes. Det er derfor behov for at møter kan gjennomføres ved bruk av fjernmøteteknologi, og at møteprotokoller kan undertegnes med elektronisk signatur.

Departementet foreslår at det gjøres unntak fra regler om fysisk møte i aksjeloven og allmennaksjeloven, samvirkeloven, selskapsloven og stiftelsesloven. Aksjeloven og allmennaksjeloven åpner allerede for at møteprotokoller kan signeres ved bruk av elektronisk signatur. Departementet foreslår at det åpnes for dette i samvirkeloven, selskapsloven og stiftelsesloven.

Selskapene og sammenslutningene som reguleres av aksjelovene, samvirkeloven, selskapsloven og stiftelsesloven har ulike organer med ulike betegnelser. En felles forskrift kan bli lang og vanskelig tilgjengelig for berørte aktører. For å gjøre unntakene enkle å lese og forstå, foreslår departementet at det fastsettes fire separate, midlertidige forskrifter med unntak fra henholdsvis aksjeloven og allmennaksjeloven, samvirkeloven, selskapsloven og stiftelsesloven. Det foreslås at bestemmelsene i forskriften til aksjeloven og allmennaksjeloven også skal gjelde for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

Forskriftene har nesten samme innretning og materielle innhold, og kommenteres derfor samlet. Forskriftene kapittel 1 regulerer formål og virkeområde. Etter forskriftene § 1 er formålet å legge til rette for at saksbehandlingen i styret og andre selskaps- og sammenslutningsorganer kan skje

uten fysiske møter. Forskriftene § 2 gir bestemmelsene i forskriftene forrang ved motstrid med bestemmelser i lov, forskrifter og vedtekter.

Forskriftene kapittel 2 fastsetter unntakene fra kravene til fysiske møter. I forskriftene § 3 gjøres unntak fra krav til å holde fysiske styremøter. Unntakene skal gjelde tilsvarende ved styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3. I § 4 og § 5 gjøres unntak fra krav til å holde fysisk møte i generalforsamling, årsmøte, selskapsmøte og andre selskaps- og sammenslutningsorganer. Forskriftene til samvirkeoven, selskapsloven og stiftelsesloven fastsetter at møteprotokoller kan signeres med elektronisk signatur.

Forskriftene kapittel 3 angir varighet og ikrafttredelse. Etter § 6 og § 7 i forskriftene trer de i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, og gjelder så lenge koronaloven gjelder. Koronaloven opphører å gjelde én måned etter ikrafttredelse.

3. Vurdering

Tiltak etter koronaloven må være forsvarlige, effektive og forholdsmessige, og avhjelpe negative konsekvenser. Hvis årsmøter og generalforsamlinger ikke kan gjennomføres før virusutbruddet er over, vil sammenslutningene ikke ha mulighet til å ferdigstille årsregnskapet og årsberetningen.

Etter departementets vurdering vil de foreslåtte unntakene fra krav til fysiske møter, være et effektivt tiltak som kan hjelpe til å begrense negative konsekvenser for næringslivet. Samtidig ivaretas bl.a. aksjeeiernes muligheter til å ivareta sine rettigheter. Dagens muligheter for teknologiske løsninger tilsier etter departementets vurdering at tiltaket er forsvarlig.

Departementets vurdering er at forskriftene er forsvarlige, effektive og oppfyller lovens formål.

Det er viktig at unntakene fra krav til fysiske møter kommer på plass så raskt som mulig. En ordinær behandling i Stortinget ville ha medført at tiltakene kommer for sent til å avhjelpe de negative konsekvensene for næringslivet.

Forskriftene ble sendt på høring 23. mars 2020 med høringsfrist til 24. mars 2020 kl. 20. Høringen ble lagt ut på departementets hjemmesider og sendt til bransjeorganisasjoner, advokatfirmaer, utdanningsinstitusjoner mv. Høringssvarene gjaldt i det vesentligste forskriftenes materielle innhold, og er vurdert og hensyntatt i forslagene til forskrifter. Saken er etter dette forsvarlig hørt, jf. forvaltningsloven § 37.

Forskriftene fremmes med samtykke fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r:

1. Midlertidig forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper som følge av utbruddet av covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.
2. Mellombels forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i samvirkeforetak som følge av utbruddet av covid-19, fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.
3. Midlertidig forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i selskaper som følge av utbruddet av covid-19, fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.
4. Midlertidig forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i stiftelser som følge av utbruddet av covid-19, fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper som følge av utbruddet av covid-19

Fastsatt ved kgl.res. 27. mars 2020 med hjemmel i midlertidig lov 21. mars 2020 nr. [**] om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2, jf. aksjeloven, allmennaksjeloven, revisorloven og finansforetaksloven. Fremmet av Nærings- og fiskeridepartementet.

Kapittel 1. Formål

§ 1. Formål og virkeområde

(1) Formålet med forskriften er å legge til rette for at saksbehandlingen i styret, generalforsamlingen og andre selskapsorganer i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper kan skje uten fysiske møter.

(2) Bestemmelser i denne forskriften gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 2. Forholdet til aksjelovene, forskrift fastsatt i medhold av lovene, vedtekter og instruks

Ved motstrid går bestemmelsene i denne forskriften foran det som er bestemt om styrets, generalforsamlingens og andre selskapsorganers saksbehandling i lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven), lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven), forskrift fastsatt i medhold av lovene, selskapenes vedtekter og instruks.

Kapittel 2. Unntak fra regler i aksjeloven og allmennaksjeloven mv.

§ 3. Unntak fra krav til avholdelse av fysiske styremøter

(1) Styrets leder kan beslutte at styret skal behandle og avgjøre enhver sak i telefon- eller videomøte, skriftlig eller på annen betryggende måte uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Alle styremedlemmene skal så vidt mulig få delta i en samlet behandling av de saker som behandles.

(2) Skjer styrets saksbehandling i fysisk møte, kan ethvert styremedlem kreve å få delta per telefon eller video eller på annen betryggende måte uten å være fysisk til stede. Det samme gjelder daglig leder, revisor og andre for saker der disse har rett eller plikt til å delta.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3.

(4) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende så langt de passer for direksjonen i finansforetak som etter vedtektene har fastsatt at den daglige ledelse skal forestås av et kollektivt organ, jf. finansforetaksloven § 8-13.

§ 4. Unntak fra krav til avholdelse av fysisk generalforsamling

(1) Styret kan beslutte at generalforsamling skal holdes helt eller delvis uten fysisk møte, herunder ved bruk av telefon- eller videomøte eller på annen betryggende måte.

(2) Styret skal sørge for at alle aksjeeiere kan delta og stemme, og at deltakelse og stemmegivning kan kontrolleres på betryggende måte. Styret kan fastsette nærmere krav til gjennomføringen av deltakelsen og stemmegivning, herunder forhåndsstemming uten at det er vedtektsfestet.

(3) Styret skal også sørge for at revisor, daglig leder og andre som har rett eller plikt til å delta, kan delta på generalforsamlingen uten å være fysisk til stede.

(4) Generalforsamlinger som det er innkalt til i løpet av gyldighetsperioden til denne forskriften, jf. § 6, kan avholdes i henhold til bestemmelsene i denne forskriften.

§ 5. Unntak fra krav til avholdelse av fysiske møter i bedriftsforsamlingen og andre selskapsorganer

Har selskapet bedriftsforsamling, gjelder § 3 og § 4 fjerde ledd så langt det passer for dennes saksbehandling. Tilsvarende gjelder for andre selskapsorganer.

Kapittel 3. Varighet og ikrafttredelse

§ 6. Varighet

Forskriften gjelder så lenge midlertidig lov 21. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) gjelder.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.

Mellombels forskrift om unntak frå reglane om fysisk møte i samvirkeforetak som følgje av utbrotet av covid-19

Fastsett ved kgl.res. 27. mars 2020 med heimel i midlertidig lov 21. mars 2020 nr. [**] om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2, jf. samvirkelova og revisorlova. Fremma av Nærings- og fiskeridepartementet.

Kapittel 1. Føremål

§ 1. Føremål

Føremålet med forskrifta er å leggje til rette for at saksbehandlinga i styret, årsmøtet og andre organ i samvirkeforetak kan skje utan personleg frammøte.

§ 2. Forholdet til samvirkelova, forskrift fastsett i medhald av lova og vedtektene

Ved motstrid går føresegnene i denne forskrifta føre det som er fastsett om saksbehandlinga til styret, årsmøtet og andre foretaksorgan i lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), forskrift fastsett i medhald av lov, og vedtektene til samvirkeforetaket.

Kapittel 2. Unntak frå reglar i samvirkelova

§ 3. Unntak frå krav om å halde fysiske styremøte mv.

(1) Styreleiaren kan avgjere at styret skal behandle og avgjere kvar sak i telefon- eller videomøte, skriftleg eller på annan forsvarleg måte utan at styremedlemmane er fysisk samla. Alle styremedlemmane skal lengst råd få vere med på ei samla behandling av saker som skal behandlast utan møte.

(2) Om saksbehandlinga skjer i fysisk møte, kan kvart styremedlem krevje å få delta per telefon eller video eller på annan forsvarleg måte utan å vere fysisk til stades. Det same gjeld dagleg leiar, revisor og andre for saker der desse har rett eller plikt til å delta.

(3) Protokollen frå styremøtet kan signerast ved bruk av elektronisk signatur.

(4) Første og andre ledd gjeld tilsvarande for styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3.

§ 4. Unntak frå krav til å halde fysisk årsmøte mv.

(1) Styret kan vedta at årsmøtet skal haldast utan personleg frammøte, medrekna ved bruk av telefon- eller videomøte eller på annan forsvarleg måte.

(2) Styret skal leggje til rette for at alle medlemmane kan delta og røyste, og skal syte for at deltaking og røysting kan kontrollerast på forsvarleg måte. Styret kan fastsetje nærare føresegner til deltakinga og røystinga og kan gi medlemmane rett til å røyste på førehand.

(3) Styret skal så langt mogleg leggje til rette for at revisor, dagleg leiar og andre som har rett eller plikt til å delta i årsmøtet, kan delta utan å vere fysisk til stades.

(4) Første og andre ledd gjeld tilsvarende ved val av utsendingar etter samvirkelova § 37.

(5) Protokollen frå årsmøtet kan signerast ved bruk av elektronisk signatur. .

(6) Årsmøte som det er innkalla til i løpet av gyldigheitsperioden til denne forskrifta, jf. § 6, kan haldast etter føresegnene i denne forskrifta.

§ 5. Unntak frå krav til å halde fysiske møte i representantskapet, kontrollkomiteen og andre foretaksorgan

Har samvirkeforetaket representantskap, kontrollkomité eller andre organ, gjeld føresegnene i § 3 så langt dei høver.

Kapittel 3. Varigheit og iverksetjing

§ 6. Varigheit

Forskrifta gjeld så lenge førebels lov 21. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven) gjeld.

§ 7. Iverksetjing

Forskrifta vert sett i verk éin dag etter at Stortinget har fått skriftleg melding om forskrifta, med mindre Stortinget innan den tid har meldt at forskrifta skal opphevast.

Midlertidig forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i selskaper som følge av utbruddet av covid-19

Fastsatt ved kgl.res. 27. mars 2020 med hjemmel i midlertidig lov 21. mars 2020 nr. [**] om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2, jf. selskapsloven og revisorloven. Fremmet av Nærings- og fiskeridepartementet.

Kapittel 1. Formål

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å legge til rette for at saksbehandlingen i selskapsmøtet, styret og andre selskapsorganer i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper kan skje uten fysiske møter.

§ 2. Forholdet til selskapsloven, forskrift fastsatt i medhold av loven og selskapsavtalen

Ved motstrid går bestemmelsene i denne forskriften foran det som er bestemt om selskapsmøtets, styrets og andre selskapsorganers saksbehandling i lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), forskrift fastsatt i medhold av lovene og selskapsavtalen.

Kapittel 2. Unntak fra regler i selskapsloven

§ 3. Unntak fra krav til avholdelse av fysiske styremøter

- (1) Styrets leder kan beslutte at styret skal behandle og avgjøre enhver sak i telefon- eller videomøte, skriftlig eller på annen betryggende måte uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Alle styremedlemmene skal så vidt mulig få delta i en samlet behandling av de sakene som behandles.
- (2) Skjer styrets saksbehandling i fysisk møte, kan ethvert styremedlem kreve å få delta per telefon eller video eller på annen betryggende måte uten å være fysisk til stede. Det samme gjelder daglig leder, revisor og andre for saker der disse har rett eller plikt til å delta.
- (3) Protokoll fra styremøte kan signeres ved bruk av elektronisk signatur.
- (4) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3.

§ 4. Unntak fra krav til avholdelse av fysisk selskapsmøte i ansvarlig selskap og kommandittselskap

- (1) Den som etter lov eller selskapsavtalen har myndighet til å innkalle selskapsmøtet, kan også bestemme at møtet skal gjennomføres som telefon- eller videomøte, skriftlig eller på annen betryggende måte uten at de som har rett til å delta er fysisk samlet. Alle skal så vidt mulig få delta i en samlet behandling av de saker som behandles.
- (2) Avholdes selskapsmøtet som et fysisk møte, kan enhver som har rett til å delta kreve å få delta per telefon eller video eller annen betryggende måte uten å være fysisk til stede.

(3) Den som innkaller selskapsmøtet, har også ansvar for at møtet kan gjennomføres i samsvar med bestemmelsene i første og annet ledd.

(4) Protokoll fra selskapsmøtet kan signeres ved bruk av elektronisk signatur.

(5) Selskapsmøte som det er innkalt til i løpet av gyldighetsperioden til denne forskriften, jf. § 6, kan avholdes i henhold til bestemmelsene i denne forskriften.

§ 5. Unntak fra krav til avholdelse av fysiske møter i andre selskapsorganer

Har selskapet andre selskapsorganer, gjelder § 3 så langt det passer for dets saksbehandling.

Kapittel 3. Varighet og ikrafttredelse

§ 6. Varighet

Forskriften gjelder så lenge midlertidig lov 21. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) gjelder.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.

Midlertidig forskrift om unntak fra reglene om fysisk møte i stiftelser som følge av utbruddet av covid-19

Fastsatt ved kgl.res. 27. mars 2020 med hjemmel i midlertidig lov 21. mars 2020 nr. [**] om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2, jf. stiftelsesloven og revisorloven. Fremmet av Nærings- og fiskeridepartementet.

Kapittel 1. Formål

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å legge til rette for at saksbehandlingen i styret og andre organer i stiftelser kan skje uten fysiske møter.

§ 2. Forholdet til stiftelsesloven, vedtekter og instruks

Ved motstrid går bestemmelsene i denne forskriften foran det som er bestemt om styrets og andre organers saksbehandling i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), forskrift fastsatt i medhold av lovene, stiftelsenes vedtekter og instruks.

Kapittel 2. Unntak fra regler i stiftelsesloven

§ 3. Unntak fra krav til avholdelse av fysiske styremøter mv.

(1) Styrets leder kan beslutte at styret skal behandle og avgjøre enhver sak i telefon- eller videomøte, skriftlig eller på annen betryggende måte uten at styremedlemmene er fysisk samlet. Alle styremedlemmene skal så vidt mulig få delta i en samlet behandling av de saker som behandles.

(2) Skjer styrets saksbehandling i fysisk møte, kan ethvert styremedlem kreve å få delta per telefon eller video eller på annen betryggende måte uten å være fysisk til stede. Det samme gjelder daglig leder, revisor og andre for saker der disse har rett eller plikt til å delta.

(3) Protokoll fra styremøtet kan signeres ved elektronisk signatur.

(4) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for styrets møte med revisor etter revisorloven § 2-3.

§ 4. Unntak fra krav til avholdelse av fysiske møter i andre organer mv.

Har stiftelsen andre organer som er oppnevnt etter stiftelsesloven § 36, gjelder § 3 så langt det passer for dennes saksbehandling.

Kapittel 3. Varighet og ikrafttredelse

§ 5. Varighet

Forskriften gjelder så lenge midlertidig lov 21. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) gjelder.

§ 6. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.